

WIDENER
HN NU8K Z

HARVARD
COLLEGE

SIGILL: COLL: HARVARD: CANTAB: NOV: ANGL: 1650.
CHRISTO ET ECCLESIAE

Indbydelsesskrift

til

Afgangsexamen og Hovedexamen

i

Odense Cathedralskole

i Aaret 1869.

Indhold:

Odense.
Fyens Stiftsbogtrykkeri.

Romanen om Rosen.

Allegorisk Digtning fra Middelalderen.

Af Adjunkt S. Broberg.

Første Deel.

Lehnsvæsenet. Ridderskabet.

Under det vestromerske Riges Forfald trængte germaniske Folkeslag ind i Gallien og toge Landet i Besiddelse. Det livskraftigste af disse var Frankerne, som snart overvældede de med dem beslægtede Folkestammer og bleve Herrer i Landet. Af den fra Germanien stammende Skik, at Fyrsten uddeelte Land til Belønning blandt sine Stridsmænd, imod visse Ydelser fra disses Side, og da navnlig imod den Forpligtelse at stille et vist Antal Krigsfolk til Fyrstens Tjeneste, udviklede sig den endelige Lehnsforfatning saaledes som den fremtræder i det 11te Aarh., i hvilken Skikkelse vi her nærmere ville betragte den.

Fra det øverste indtil det nederste Trin i Samfundet stod enhver Jordbesidder i et dobbelt Forhold: et opadtil som Vassal til sin Lehnsherre, et nedadtil som Lehnsherre til en eller flere Vassaler. Forholdet mellem Herre og Vassal antydes ved den Ceremoni, som beseglede det. Den, som modtager et Stykke Land af en Anden, knæler for ham, lægger sin Haand i sin tilkommende Herres Haand og lover høit og lydelig, at han fra nu af vil være hans Mand. Derpaa aflægger han efter en vis Formular Troskabseden. Efter denne høitidelige Forpligtelse betænker Herren sig ikke paa at betroe ham sit Land, hvilken Overdragelse sædvanlig betegnes ved Overrækkelsen af en Græstørv, en Steen, en grøn Green o. d. efter Lehnets Beskaffenhed. Et Kongerige forlehnes ved et Sværd, en Provinds ved en Fane. Efter denne Ceremoni indtræde de gjensidige Pligter. Det samme Forhold indtraadte, naar den mindre Grundbesidder, for at betrygge sin Stilling, „recommanderede" sig til den større. Han lagde da sin frie Jord i Skikkelse af en Græs-

tørv, et Halmstraa o. d. i sin tilkommende Overherres Haand, for i næste Øieblik at faae den tilbageleveret som et Lehn.*)

For det Første har Vassalen moralske Forpligtelser mod sin Herre: at bevare hans Hemmeligheder, at aabenbare ham hans Fjenders Anslag, at forsvare ham, at give ham sin Hest i Slaget, hvis han mister sin egen, at indtage hans Plads i Fangenskabet, at agte og værne om hans Ære, at give ham godt Raad osv. Vassalens materielle Forpligtelser vare af forskjellig Art. Den vigtigste var den at følge sin Herre i Krig. Paa Herrens Opfordring var Vassalen pligtig til at følge ham, snart ene, snart med et større eller mindre Antal Krigsfolk, Alt efter Lehnets Størrelse eller efter de indgaaede Forpligtelser. Tjenestetiden var ogsaa forskjellig efter Omstændighederne: 60, 40, 20 Dage om Aaret, endogsaa mindre, en Ordning, der ikke kunde passe for fjernere Krigstog, men kun var beregnet paa Feider med Naboer. Enhver, der saaledes ydede Krigstjeneste, ansaaes for adelig.

Endvidere vare Vassalerne forpligtede til at staae deres Herre bi ved Rettens Udøvelse. Efter forudgaaet Indkaldelse maatte de møde ved Herremandens Domstol og deeltage i Dommenes Afsigelse, idet de derved forpligtede sig til at laane deres Arm til Udførelsen af den Dom, deres Mund havde afsagt.

Regelmæssige Skatter havde fra første Færd været en Modbydelighed for Germanerne; saadanne paalagde man efter deres Mening kun de overvundne Folkeslag. Ethvert Forsøg, som Kongerne havde gjort paa at indføre et saadant Skattesystem, var strandet paa denne Anskuelse. De Afgifter, som Vassalerne ydede til deres Overherre, havde derfor et Slags Frivillighedens Præg; de kaldtes aides (Hjælp, Tilskud); og langt fra at være en periodisk Skatteafgift, ydedes de kun ved særlige Leiligheder, og navnlig i tre Tilfælde: naar Overherren var fangen i Krig og skulde betale Løsepenge; naar han slog sin ældste Søn til Ridder; og naar han bortgiftede sin ældste Datter. Blandt andre Ind-

*) Det maa bemærkes, at Geistligheden indtog en betydelig Plads i Lehnssystemet. Meget ofte var Biskoppen tillige Greve for sin By med dens betydelige Omland, og blev derved verdslig Overherre og Krigsøverste for sit Bispedømme. Bispeværdigheden var tidlig Gjenstand for verdslig Attraa. „Gjør Dig til Christen!“, sagde engang en Biskop til en Franker. „Ja“, svarede denne, „gjør mig til Biskop!“

tægtskilder for Overherren i Vasalforholdet maa nævnes en Arveafgift (relief), naar Lehnet ved Arv gik over fra een Besidder til en anden, og som voxede i samme Forhold som Arvingen fjernede sig fra det lige Slægtled; en Salgsafgift, som en Vassal maatte betale, naar han afhændede sit Lehn. Døde Lehnsbesidderen uden Arvinger, eller blev Lehnet konfiskeret paa Grund af Kontraktens Misligholdelse, faldt Lehnet tilbage til Overherren. Saalænge Vassalen var mindreaarig, førte Overherren Formynderskabet, bestyrede Lehnet og oppebar dets Indtægter. Fremdeles var det Overherrens Ret at bortgifte den kvindelige Lehnsarving efter eget Tykke, en Tvang, som han kun kunde frikjøbe sig for til en høi Priis.

Naar en Vassal opfyldte disse Forpligtelser, havde han omtrent uindskrænket Raadighed over sit Lehn; han kunde nu atter bortforlehne Stykker deraf og saaledes selv blive Overherre for underordnede Vassaler, der kom til at staae i samme Afhængighedsforhold til ham, som han selv stod til sin Overherre; og da det i disse Næverettens Tider var i Enhvers Interesse, at have det størst mulige Antal Stridsmænd i sin Tjeneste, blev Jorden paa denne Maade udstykket i det Uendelige; sidenhen blev det ikke alene Jorden, der bortforlehnedes, men Alt blev Gjenstand for Forlehning, stadig med den Forpligtelse at yde Krigstjeneste: saaledes Jagtret i en Skov, Ret til at hæve Bropenge ved en Flod, Ret til at eskortere Kjøbmænd paa Veiene, Privilegium paa at holde en Bagerovn, en Mølle, en Viinperse, hvor saa alle Egnens Beboere vare nødte til at søge hen. Vassalen kunde sige sig løs fra sin Herre, naar ham lystede, men skulde i dette Tilfælde tilbagelevere Lehnet. Herren kunde ikke fratage Vassalen Lehnet, saalænge denne opfyldte sine Forpligtelser, og var paa sin Side pligtig til at forsvare ham, naar han blev angreben, til at paadømme hans Sag i Retten forsvarlig osv.

Indehaveren af Jorden var tillige baade Lovgiver og Dommer. Saa langt hans Lehn strakte sig, anerkjendte han ingen lovgivende Magt over sig; derfor, ingen almindelige Love, kun stedlige Vaner og Vedtægter. Imidlertid var det et Princip blandt Germanerne, at den Anklagede skulde dømmes af sine Jevnlige. Vassalen havde derfor Ret til at dømmes af sine Lige (d. v. s. de med ham sideordnede Vassaler under samme Overherre) under Overherrens Forsæde. Hvis denne afviste Sagen, eller hvis Vassalen meente sig forurettet ved den afsagte Dom, kunde han appelere fra sin egen Overherre til dennes Overherre. Under denne

høiere Instans hørte ogsaa de Retssager, som opstod mellem Vassalen og Overherren. Rettergangsmaaden var meget kort. Laa Sagen ikke strax ganske klar, henvistes den til Afgjørelse ved Tvekamp (le duel judiciaire). Dommen meentes paa denne Maade at være lagt i Guds Haand. Den Overvundne maatte nødvendigviis være den Skyldige; Bøddelen var tilstede ved Kampen. Var en af Parterne en Kvinde eller en Olding, kunde denne lade en Anden træde i Skranken for sig, men var selv i alle Maader afhængig af Kampens Udfald. Ikkedestomindre forekom denne Rettergangsmaade de hidsige og stridbare Gemytter for lang og vidtløftig, og man foretrak i Almindelighed uden videre at tage sig selv tilrette for enhver virkelig, indbildt eller opdigtet Uret. En saadan Selvtægt var baade rodfæstet i Tidens Tænkemaade og hjemlet i Loven, der kun foreskrev visse Formaliteter, saasom at Feiden skulde forkyndes paa en lovformelig Maade og med en passende Tidsfrist. Naar Vassalen ifølge sin Vassalpligt havde ydet 30 eller 40 Dages Krigstjeneste til sin Herres Feider, havde han endda 11 Maaneder af Aaret til at besørge sine egne. Den daglige Retspleie blev — Krigen.

Skjøndt Kirken og senere Kongemagten søgte at modarbeide denne Færd, dristede de sig dog paa ingen Maade til at tænke paa at afskaffe den, men søgte blot at regulere og indskrænke den. Saaledes lykkedes det Geistligheden fra 1041 at indføre og lidt efter lidt at udbrede den saakaldte Gudsfred, ifølge hvilken al Feide var forbudt fra Onsdag Aften til Mandag Morgen. Philip August paabød de fyrretyve Dages Fred (quarantaine-le-roy), som foreskrev 40 Dages Frist mellem en begaaet Krænkelse og den Krænkedes Hevn. Les coutumes de Beaumanoir, som endnu under Philip August vare nødte til at anerkjende enhver Adelsmands Ret til at føre privat Krig, indskrænkede Forpligtelsen til at deeltage i Krigen til det fjerde Slægtled; i Begyndelsen ansaaes begge de to Parters hele Familie forpligtet til at tage Deel i Feiden, ja stundom endog alle de, som havde været nærværende ved Stridens Anledning.

Fra denne Ret til Selvtægt, der kunde blive et Skalkeskjul for enhver Voldshandling, var der kun et ringe Skridt til et aabenbart Røvervæsen. Landet var dengang bedækket af en utallig Mængde Borge. Saadanne vare først opførte til Forsvar mod Normannernes Indfald i det 9de Aarh.; efterat denne Anledning var ophørt med Normannernes

Bosættelse i Landet, kom de udmærket tilpas i Feiderne, deels som et nødvendigt Forsvarsmiddel, deels ligefrem som Røverreder, til derfra at at gjøre Streiftog ind paa Naboers Eiendom, til at overfalde Veifarende osv. En saadan Borg var med sine tykke Mure, sine Grave, Vindebroer, Faldgittere, sine underjordiske Udgange osv. for den Tids Beleirings-kunst saa godt som uindtagelig. En Mand, der havde en Borg og en Haandfuld Mænd til at forsvare den, kunde vove og trodse Alt. „De fleste af den Tids Heroer", siger en moderne Forfatter, „have vundet deres Sporer ved Bedrifter, som nutildags vilde falde ind under Straffe-politiet; og man gjør sig nuomstunder til af at nedstamme fra En, hvis Familieskab man vilde fralægge sig i Aviserne, hvis han endnu var i de Levendes Tal."

Midt ud af denne Vilkaarlighedens og Voldshandlingernes Til-stand hævede sig den meest ideale og sværmeriske Stræben, som Verdens-historien har kjendt: Ridderskabet. Det fremgik som en Menneskelig-hedens Trang i en grum, umenneskelig Tid. Det var Germanernes og Nordboernes gamle Aand, med deres Lyst til Eventyr og deres Fore-stillinger om Valhallas Glæder; med deres Hang til Tærningspil, saa den frie Mand endog satte sin Frihed paa Spil og gjorde sig til sin heldige Medspillendes Slave; med deres Troskab mod det givne Ord; med deres individuelle Selvfølelse og deres høie, for Oldtiden ukjendte, Begreber om den personlige Ære; med deres Lyst til at staae ene og selvstændig i Kampen, og deres Sky for militær Disciplin*); med Skik-kene og Kamplegene fra deres Hjemstavn; med deres Gavmildhed; med deres Ædelmodighed, selv mod deres Slaver; og især med deres Agtelse og Ærbødighed for Kvinderne — det var denne Aand og disse Træk, der, efter at være forvanskede og udviskede under den Grumhed og For-virring, der fulgte paa Erobringen, nu atter kom tilsyne, det Hele løftet og betvinget under Christendommens Indflydelse. At paavise i det Enkelte, hvorledes Ridderskabet udviklede sig, hvorledes det paa det første Korstog med Godefroy de Bouillon optræder mørkt, barsk, fanatisk, endnu ganske helliget Kirkens Tjeneste; hvorledes det samtidig i Sydfrankrig, under

*) Da de engang vilde efterligne den romerske Taktik, kunde de ikke finde paa andet Middel end at lænke Soldaterne sammen i Ge-ledderne.

Indflydelse af en deilig Natur og af Levningerne af Oldtidens Kultur, fremtræder let og letsindigt, glimrende, kun levende for Sang og Kjærlighed; hvorledes de forskjellige Elementer flyde sammen og frembringe det fuldendte Ridderskab i det 13de Aarh., efter hvilken Periode Ridderskabet bliver overspændt og kunstlet og begynder at dale — dette tillader den nærværende Afhandlings Omfang ikke. Og naar vi betragte Ridderskabet paa dets Høidepunkt, ville vi heller ikke beskrive dets Fester, Turneringer, Ceremonier, Vaabenmærker osv.; vi ville ikke dvæle ved den vordende Ridders gradvise Stigen til Page, til Vaabensvend, indtil han omsider agtede sig værdig til at modtage Riddérslaget, men blot bemærke, at man omhyggelig vaagede baade over hans physiske og moralske Udvikling, at man søgte at opdrage ham, ikke alene til hæderlig at udfylde sin Plads som Kriger paa Valpladsen, og som den belevne og dannede Mand i Selskabssalen, men ogsaa til at være Menneskelighedens og Retfærdighedens Haandhæver paa en Tid, da disse Ideer endnu ikke opretholdtes ved virksomme Institutioner. Saavel fordi Ridderskabet saaledes var Humanitetens Bærer, som fordi det fra Begyndelsen af gjorde sig det til en særegen Pligt at beskytte Kirken og dens Personer, maatte Geistligheden i Førstningen tage imod det med aabne Arme, hvorimod Kirken paa et senere Tidspunkt, da Ridderskabet var voxet ud af dens Ledebaand, saaes at udslynge sine Forbandelser imod dets overdrevne og raffinerede Kamplyst og imod den sværmeriske Forgudelse af Kvinden, der blev fordærvelig for Ægteskabet med dets jevnere Betingelser. Det er navnlig dette sidste Punkt, Ridderskabets Opfattelse af Kvinden, som vedkommer nærværende Betragtning, og derved ville vi dvæle lidt.

Af den Pligt at understøtte de Svage, deriblandt Kvinderne, fremgik for de sidstes Vedkommende en ømmere og mere sværmerisk Følelse. Det følger af Sagens Natur, at denne Ærbødighed for Kvindekjønnet, der i Ridderskabet mere og mere sublimeredes og blev til en virkelig Dyrkelse og Tilbedelse, for hver især koncentrerede sig paa en Enkelt, der kom til at staae som et Indbegreb af hele Kjønnets Fuldkommenheder, en Slags jordisk Madonna, der blev et Maal og en Lov for hans Digten og Tragten. Vee den Ridder, som ikke havde en saadan Ledestjerne for sit Liv! Lad os høre en af Troubadourerne udtale sig herom.

Troubadouren **Raimbaud de Vaqueiras**, Søn af en gammel fattig og idiotisk Ridder i Provence, forlader sit sørgelige Hjem og gaaer til Marquien af Montferrats glimrende Hof, hvor han bliver slaaet til Ridder.*) Han bliver forelsket i Marquiens Søster Beatrix. Han berømmer den Elskede i ømme Elskovskvad men vover ikke at tilstaae hende sin Kjærlighed. Han udtænker da en List for at prøve hendes Hjertelag. Efter at have bedet hende om en Samtale i Eenrum siger han, at han elsker en fornem Dame uden hendes Vidende, og at han ikke vover at erklære hende sin Kjærlighed, skjøndt han ikke kan leve uden hende, hvad skal han gjøre? Beatrix svarede ham blidt og deeltagende: „Det er ganske i sin Orden, at enhver trofast Ven, som elsker en ædel Dame, er bange for at lade hende mærke sin Kjærlighed. Dog vil jeg raade ham, hellere end at døe, at tale til Damen og bede hende om at tage ham til Tjener og Ven. Og De kan troe mig, hvis der er Noget ved hende, vil hun ikke forarges over Begjæringen men tvertimod end mere agte den, som har fremført den.“ Beatrix vidste nok, at det var hende, det gjældte, og det endte med, at hun kaarede Raimbaud til sin Ridder. Det varede imidlertid ikke længe, inden denne Forbindelse blev brudt, uvist af hvad Grund eller fra hvilken Side, nok er det, Raimbaud var utrøstelig, og fra den Tid af lige til sit Livs sidste Øieblik sang han trøstesløse Sange om sin tabte Kjærlighed og om hende, som han kalder „sin skjønne Ridder“; nu er han som en Sømand uden Ledestjerne. Han valgte vel først en anden Dame, men hun blev ham utro efter et Aars Forløb. Raimbaud prøver paa at forvinde sin Sorg ved et bevæget arbeidsomt Liv i Ridderskabets Tjeneste. „Hvad bryder jeg mig om“, udbryder han, „at min Dame og Amor have brudt deres Ed og sat mig i Ban? Tro ikke, at jeg giver Slip paa de stolte Bedrifter, og lader min Hæder hendøe! Galopere, trave, springe, løbe, Nattevaagen, Møie, Anstrengelser, det skal for Fremtiden være min Tidsfordriv. Klædt i Jern og Staal skal jeg trodse Hede og Kulde; Skovene og Stierne skulle være min Bolig; mine Elskovssange skulle blive til Krigssange, og jeg vil beskytte de Svage mod de Stærke. — Dog, det vilde være en Ære for mig at finde en ædel Dame, smuk,

*) Fortællingen om Raimbaud er tagen af Libert, **Hist. de la chevalerie en France.**

venlig, af høi Byrd, som ikke gjorde sig en Glæde af min Smerte, som ikke var flygtig og let troede paa Bagtalelse, som ikke gjorde sig for kostbar; hvor jeg skulde elske hende!" Men han river sig atter løs, han bryder overtvært med Amor. „Min Fornuft har endelig seiret over den Galskab, hvoraf jeg har været besat et heelt Aar for et lavt og troløst Hjertes Skyld. Jeg sætter Æren saa høit, at den er tilstrækkelig til at skjænke mig Glæde og adsprede min Sorg tiltrods for Amor, min Dame og mit svage Hjerte: jeg er løst fra dem alle Tre, og jeg vil lære at handle ædelt foruden dem. Jeg vil lære at gjøre god Tjeneste i Krigen, blandt Keisere og Konger, at faae Verden til at tale om min Tapperhed, at arbeide med Landsen og med Sværdet. Jeg vil drage ad Montferrat, ad Forcalquier til, og leve af Krigen som Høvedsmand for min Skare. Da Kjærligheden ikke skjænker mig noget Godt, siger jeg mig løs fra den, lad Skammen saa blive dens!" Hvor Smerten lyder igjennem Ridderens raske Beslutning. Han søger ret at forskandse sig bag en uhørt Paradox. „En Mand", siger han, „kan godt, naar han rigtig vil, være lykkelig og stige i Værd uden Kjærlighed; han skal kun afholde sig fra hvad der er lavt, og af al Evne stræbe efter at gjøre det Gode." Men han føler saa stærkt det Dumdristige og Falske i denne Paastand, at han strax sadler om og endelig bekjender Kjærlighedens Magt i denne mærkværdige Strofe: „Dog, hvis jeg opgiver Kjærligheden, saa opgiver jeg, det veed jeg, det Bedste af Alt, hvad der er godt (le mieux de tout bien). Kjærligheden gjør de Bedste bedre og kan give de Sletteste Værd. En Kryster kan den gjøre til en tapper Mand, en Klodrian til en fiin og høvisk Svend; den bringer mangen fattig Djævel til Veirs."

Raimbaud fulgte Marquien af Montferrat, der blev Konge i Thessalonica, paa det fjerde Korstog, og blev af ham overøst med Rigdom og Jordeiendomme, men han følte altid, at han var en ufuldkommen Ridder, fordi Kjærligheden havde svigtet ham. Kampens Farer og Hæder kan ikke faae ham til at glemme sin Sorg. „Det er forbi med mig", gjentager han, „jeg har mistet min skjønne Ridder. O! jeg følte mig saa langt stærkere, da jeg elskede og blev elsket, da min Sjæl løftedes af Kjærlighed." Han faldt omsider i en Kamp imod Tyrkerne.

Nuomstunder siger Faderen til sin Søn: „Vogt Dig for Kjærlighed, det er det Fornuftige." I hine Tider lød det anderledes. At

holde sig borte fra Kjærlighed, det var for enhver Ridder, han være ung eller gammel, en Daarskab, at elske var det Fornuftige. Naar Kjærligheden saaledes ansaaes som uadskillelig fra ethvert Opsving i Sjælen og sattes som en nødvendig Betingelse for Individets Udvikling til ret at udfylde sin Plads i Samfundet, saa blev den et Samfundsanliggende og som saadant overgiven til den almindelige Diskussion og stillet under den offentlige Menings Kontrol. Den blev i Virkeligheden Tidens brændende Spørgsmaal, og en Elsker blev en offentlig Person, hvis Adfærd drøftedes og veiedes, ligesom det nu er Tilfældet med en Politiker. Nuomstunder undersøges, sønderlemmes, veies og maales ogsaa Kjærligheden, men det skeer i Romaner; dengang traadte Livets Virkelighed istedetfor Romanerne; nutildags kritiserer eller sympathiserer man med denne eller hiin Romanhelt; dengang gik Romanheltene og Romanheltinderne lyslevende om blandt Publikum, som beundrede eller dadlede dem, som de gik og stod. Der dannede sig en almindelig Mening, eller ogsaa forskjellige Meninger, om hvorvidt den og den Ridder havde fortjent den og den Gunst af sin Dame; der opstod Spørgsmaal om Rigtigheden og Tilladeligheden af dette og hiint. Men Middelalderen kunde ikke slaae sig til Ro ved en offentlig Menings Vaklen frem og tilbage; ligesom den paa det religiøse Omraade i Kirkeforsamlingers og Pavers Udsagn maatte have noget af den frie Granskning Uafhængigt, Noget, som stod absolut fast, saaledes krævede den ogsaa i Kjærlighedsspørgsmaalet en absolut paalidelig Autoritet, og det fik den ogsaa i Kjærlighedsretterne eller Kjærlighedshofferne, les Cours d'amour.

Disse opstode paa forskjellige Steder i det sydlige Frankrig som en Slags Akademier, hvor Kjærlighedsanliggender fremsattes, drøftedes, afgjordes og stilledes i System; ja der fremgik deraf, hvad man kaldte en Videnskab: la gaie science eller la science amoureuse (provençalsk: *Gai saber*.) Det var i Begyndelsen ligefrem Mænd og Kvinder, der samlede sig til selskabelig Adspredelse paa en eller anden Borg; men det var bestandig Kvinderne, som ledede Samtalen. Denne dreiede sig naturlig om Kamp og Ridderfærd. I Slaget ved Massura raabte Greven af Soissons, idet han huggede løs paa Muselmændene, til Joinville: „Senechal! Lad det Kram kun skrige og hyle; ved Vorherres Hat! (par la quoife Dieu!) vi skal tale om denne Dyst i Fruerstuen" (Joinville). Havde man nu talt om Tapperheden, saa

Matran har læst Lovbogen fra les Cours d'amour. Dronningens Tilstaaelse ærgrer ham, men der er intet Brud paa Æren.

Til Gjengjæld maa det erindres, at naar Kjærligheden erklæredes uforenelig med Ægteskabet, saa erklæredes den ikke mindre uforenelig med Sandseligheden. „Hvem der forstaaer det anderledes", siger en Troubadour, „forstaaer sig ikke paa Kjærlighed; Alt hvad der sigter paa det Reelle, er ikke Kjærlighed. Naar en Dame skjænker sin Ven Ringe og Sløifer, skal han dermed lade sig nøie og agte sig lige med Kongen af Castilien." Man indklædte Kjærligheden i Lehnsvæsenets Former. Elskeren optraadte som en Vassal, der aflagde sin Lehnsherre Hyldingsed; kun var Lehnsherren en Kvinde; hans Retskrav var Skjønhed og Ynde; Lehnet var Kjærligheden, Lehnspligterne Heltemod og Galanteri. Ceremonierne vare de samme. Ridderen knælede for sin Dame, lagde sine Hænder i hendes og erklærede sig saaledes for hendes Ridder. — At iøvrigt denne Theori var et voveligt Stykke, at den overspændte Aandelighed mangen Gang styrtede paa Hovedet ned i Sandseligheden, at Kjærlighedshofferne maaskee netop gik ud paa at modarbeide et stedfindende Onde, alt dette skal ikke modsiges. Idealet skinnede ligefuldt klart som en Stjerne paa Himlen.

Tilværelsen af disse mærkelige Domstole er fuldstændig godtgjort af Raynouard, der har opdaget utvivlsomme Spor af dem fra den første Halvdeel af det 12te indtil det 14de Aarhundrede. Hofkapellanen Mester André, som levede omtrent 1170, omtaler dem i en grundig Afhandling, skreven paa Latin, som en allerede gammel Institution. Raynouard bemærker, at dersom Kjærlighedshofferne ikke virkelig havde existeret, vilde der ingen Mening være i de saakaldte «tensons» eller «jeux-partis».*) Disse Digte ere en Slags Tvekamp, hvori begge Parterne, efter at have forsvaret hver den ene af to modsatte Meninger, i Almindelighed enes om at henstille Sagen til Kjærlighedsrettens Af-

*) Forties skal det ikke, at der dog endnu er dem, som tvivle om, at Kjærlighedsretterne virkelig have existeret. Velan, lad os, for at gjøre Trætten kort, forudsætte det Usandsynlige, at de blot have været en Frugt af Indbildningskraften, en Fiktion; saa har dog en Fiktion, paa hvilken forskjellige Menneskealdere have samarbeidet, fuldt saa megen Kraft og historisk Betydning som en haandgribelig Kjendsgjerning.

gjørelse. Vi ville see et Par Exempler paa saadanne Meningskampe. Saaledes spørges: Hvad vilde Du helst have: at Din Elskede var død, eller at hun tog en Anden? — Skal man meest dadle den, som praler af Gunstbeviisninger, han ikke har modtaget, eller den, som fortæller dem, han har nydt? — Her er et, som forudsætter en sjelden Selvfornægtelse: Det lykkes mig at behage Din Kjæreste og at stikke Dig ud. Hvem af os maa dette nu gjøre meest ondt? — Man henstiller til Dig, om Du een eneste Gang vil nyde alle Gunstbeviisninger af Din Dame, paa den Betingelse, at Du aldrig mere faaer hende at see, eller om Du vil see hende hver Dag uden nogensinde at erholde nogen Gunst af hende? — Jeg elsker en Kvinde, hvis Hjerte jeg ikke har formaaet at røre; en anden byder mig sit. Skal jeg opgive den Første, eller ikke?

Kjærligheden var bleven en Institution. Kjærlighedshofferne arbeidede hen til at gjøre Lidenskaben til en Konvenientssag, ja ved Leilighed til et Retsæmne, eller til en Doktrin. Forelskelsen syntes at skulle flytte sig fra Hjertet til Hovedet.

Albigenserkrigene foer som en ødelæggende Stormvind hen over Sydens blomstrende Egne. Glæden og Sangen forstummede og Landet blev til en Ørk, Sydens glimrende, sorgløse og noget blødagtige Riddere maatte bukke under i Kampen mod de sammenlignelsesviis raae Nordfrankere. „Men den Døende paatvinger Morderen sin Arv, det er et Phænomen, som ofte gjentager sig i Historien. Tænk Dig et Menneske, som hader et andet af Hjertens Grund: han hader hans Charakteer, hans Meninger, hans Lader, hans Ansigt, hans Stemme; han gaaer hen og slaaer ham ihjel. Hvad bliver nu hans Straf? Han bliver et Afbillede af sit Offer. Charakteer, Meninger, Væsen, Aasyn, Stemme — Alt kommer han til at tage op efter ham; det bliver den Myrdede, der lever, Morderen, som døer. Han beruser sig i Indholdet af den Flaske, som han har slaaet istykker[1])“ (Libert). Fra nu af maa vi søge Trou-

[1]) Det samme brusende Mod og chevalereske Letsind, som kom det franske Ridderskab saa dyrt til at staae i det 14de og 15de Aarh. ligeoverfor de koldsindige Englændere, og beredede det Nederlagene ved Crécy, Poitiers og Azincourt, fandtes i det 13de Aarh. paa Provençalernes eller de sydfranske Ridderes Side. Natten før det afgjørende Slag ved Muret tilbragte de nordfranske Riddere under Simon af Montfort med at bede og skrifte; Provençalerne og deres

badourernes Poesi nord for Loire. Her møde vi først en Gjenlyd af den provençalske Digtning og en Forløber for Romanen om Rosen i le fabliau du Dieu d'amour, ved hvilken vi ville standse et Øieblik: Digteren føler sig i Drømme hensat i en skjøn Eng. I denne Eng løber en Bæk, som udspringer i Paradis; bader man sig i den, bliver man ung igjen. Fra Engen træder Drømmeren ind i en deilig Urtegaard, der er omgiven af Grave, og over Gravene er der en Vindebro, som har den Egenskab, at naar en Uadelig vil til at gaae over den for at komme ind i Haven, gaaer den tilveirs og standser ham, medens den lader enhver Adelig fri Adgang. I Haven er der mange Fugle, som tale om Kjærlighed. Falken, den adelige og ridderlige Fugl, spotter de Uadelige som give sig af med at elske: dermed skulde man ikke befatte sig, medmindre man enten er en studeret Person, som forstaaer at belægge sine Ord og konversere Damerne, eller en Ridder, som fører Landse og bærer Sporer. Lærken, Markernes Fugl, Landmandens og Borgermandens Fugl, er ikke af denne Mening: hvorfor skulde den ikke have Krav paa Kjærlighedens Fryd, skjøndt den hverken er Lærd eller Ridder?

Frem Skaden stod og mælede: Forsandt!
Hvo Elskovs Løn igjennem Elskov vandt,
Har dermed al den Lærdes Snille faaet,
Og Amor selv har ham til Ridder slaaet.

Ça, dit le geai, voici la vérité:
C'est que chacun, s'il aime et est aimé,
Est preux et sage autant que clerc lettré,
Et chevalier par l'amour est armé.

Er det ikke her, bemærker Saint-Marc-Girardin, som det kunde være for en Kjærlighedsdomstol? Have de Uadelige Ret til at elske? Det er Spørgsmaalet. — Falken siger Nei, Lærken siger Ja, medens Skaden som Philosoph medierer Modsætningerne i den Erklæring, at

---

Forbundne Arragonerne i Sviir og Lystighed. Der var kun eet findigt Hoved iblandt dem, Raymund VI, som i Krigsraadet foreslog, at man skulde dække sig bag Pallisader og derfra beskyde Fjendens overlegne Rytteri. Men herimod hævede sig et eenstemmigt Raab: en saadan feig og lumpen Adfærd sømmede sig ikke for gode Riddersmænd; hvad vilde Damerne sige dertil? Arragonerne erklærede ogsaa, at det var Uselhed og „Rævestreger".

vel have de Uadelige ikke Ret til at elske, men at Enhver der elsker, adles ved Kjærligheden. — **Le fabliau du Dieu d'amour,** skreven i det nordfranske Tungemaal, **la langue d'oil,** antages, efter indre Mærker, at være skreven ikke lang Tid før Romanen om Rosen.

Grev Thibaut af Champagne, der med blødende Hjerte opfyldte sin Vasalpligt og deeltog i Korstoget mod Albigenserne for derefter i Smædevers at forbande dets Ophavsmænd, og som i navnkundige Elskovskvad nedlagde sin Kjærlighed for Ludvig den Helliges Moders, Blanca af Castiliens, Fødder, var den, som først og fornemmelig indplantede Troubadourernes Digtning paa Nordfrankrigs Grund. Hans Bedstemoder var den tidligere omtalte Grevinde af Champagne, Henrik I's Gemalinde, som allerede tidligere fra sit Fødeland havde bragt Sydens Videnskab til sit nye Hjem.

I Nordfrankrig havde den episke Digtning havt en rig Blomstring, men den standsede temmelig brat, henimod Midten af det 13de Aarh. Trouvernes Kvad om de gamle Sagn, om Carl den Store og Alexander, om Kong Artus og det runde Bord, tilfredsstillede ikke længere. Man lyttede ikke længer troende og beundrende til det Overleverede; man var bleven selvklog, vilde ræsonnere og selv frembringe Noget. Poesien var bleven belærende og moraliserende. Tabet af den hellige Grav, Geistlighedens Vellevnet, Sædernes Slappelse, Rivningerne imellem den geistlige og verdslige Magt havde rokket Troen og givet Plads for Reflexionen. Men hvad kunde lettere passe for den ungdommelige og uerfarne Reflexion end en Godtkjøbsphilosophi som Skolastiken og en Godtkjøbspoesi som Allegorien? Spidsfindighed og Haarkløveri var jo lettere end Tænkning, og det faldt ikke saa vanskeligt at give Ideerne Klæder paa som at give dem Legemer.

Le roman de la Rose er et Læredigt i allegorisk Form, og efter sit Indhold en Efterklang af Troubadourernes glade Videnskab. Det er skrevet i Ottestavelsesvers, og uden regelmæssig Vexel af mandlige og kvindelige Riim. Den første Deel er skrevet af Guillaume de Lorris, som døde omtrent 1260, men om hvem man forresten ingen Oplysninger har[1]).

[1]) Den bedste Udg. er Méons. Denne har jeg imidlertid ikke havt ved Haanden, og jeg har maattet hjælpe mig med en, i Retskriv-

Elskeren, l'Amant[1]), fortæller en Drøm, han har havt:

Som han en skjøn Morgenstund i Mai Maaned spadserer ud af Byen og vandrer hen over Markerne langs en klar Bæk, kommer han pludselig til en Have. Denne Have er Billedet af den nydelsesrige Verden, der just ikke aabner sig for den Første den Bedste. Den er derfor ogsaa omgiven af en høi Muur, paa hvilken findes Afbildninger af de Laster, som ikke kunne komme ind i Haven. Disse Laster, Modsætningerne til de ridderlige Dyder, ere: Had, Haine (modsat Amour); Troløshed, Félonie (modsat Loyauté); Lumpenhed, Vilenie (modsat Noblesse); Begjærlighed, Convoitise (modf. Tempérance); Gjerrighed, Avarice (modf. Largesse); Misundelse, Envie (modf. Générosité); Alderdom, Vieillesse, som kun for saa vidt er en Last, som den er det Modsatte af jeunesse, der i Troubadourernes Sprog ikke alene betegner en Alder i Menneskelivet, men Sjælens Disposition for ridderlige Dyder og Følelser; endelig Skinhellighed, Papelardie, der strengt taget ikke hører med i dette Selskab, men som var en altfor yndet Skive for Spot til ikke at tages med. Der er ingen ordentlig Indgang til Haven; man kommer ind ad en lille Udfaldsport (poterne) i Muren, som er vanskelig at opdage. Her banker Elskeren frygtsom paa. Lediggang, Dame Oiseuse, kommer og lukker op; det er i sin Orden, til Ga-

---

ningen noget moderniseret Udg. (Amsterdam 1735), som findes paa det kgl. Bibl. i Kbh. Dog har jeg, hvor jeg har fundet Brudstykker af Méons Udg. hos Forfattere, som have berørt dette Æmne (Ampère, Démogeot, Geruzez, Lenient, Nisard, S.-M.-Girardin o. Fl.), fulgt disse, og gjort dem kjendelige ved Versmærket v. Versnummeret henhører bestandig til Udgaven af 1735.

[1]) I den første Deel af Romanen om Rosen er Digteren og Elskeren een og samme Person, medens de i den anden Deel ere to forskjellige Personer.

lanteri udfordres, at man har Tiden til sin Raadighed. Elskeren indlades. Dame Oiseuse er Veninde af Glæde, Déduit. Denne har, siger hun, plantet Haven, som hun indbyder Elskeren til at tage i Øiesyn. Han følger en lille Sti og kommer til et udsøgt Selskab, hvor Déduit fører Dandsen op. Høflighed, Courtoisie, indbyder den Fremmede til at tage Deel i Fornøielsen og see sig om i Haven. Elskeren vedbliver at beskrive Haven. Omsider opdager han Gud Amor, iført en Kjole vævet af Blomster.

V. 893. **Il n'avoit pas robe de soye**
Ains (men) avoit robe de fleurettes..
Pourtraite couverte de fleurs
Par diversité de couleurs.

Ved Siden af Guden, der maa tænkes som en Ridder, gaaer hans Vaabensvend Doux-Regard, som bærer hans Vaaben. Elskeren gaaer tilbage til det dandsende Selskab og beskriver de forskjellige Par. Amor holder sig til Skjønhed, Beauté.

V. 1010. **Point ne fut obscure ne brune,**
Mais fut clere comme la lune
Tendre eut la chair comme rousée *(rosée),*
Simple fut comme une espousée,
Et blanche comme fleur de lis.
N'estoit fardée ne pignée *(peignée).*

Rigdom, Richesse, holder i Haanden sin Ven Munterhed, Joliveté. Dernæst kommer Gavmildhed, Largesse,

V. 1139. **Du lignage fut d'Alexandre...**
Qui n'avoit joie de rien
Comme de pouvoir dire: Tiens! (vær's' god!)

med en Ridder fra Kong Artus's Hof. Endelig Franchise, Courtoisie (V. 1234. Les beaulx repons et les beaulx ditz Furent souvent par elle ditz) og Jeunesse, hver med sin „Ven".

Amor faaer Øie paa Digteren og giver sig til at følge ham efter at have befalet sin Vaabensvend at spænde Buen. Digteren gaaer videre og kommer forbi Narcissus's Kilde. Fortællingen om Narcissus, som blev elsket af Echo, une haulte Dame, anbringes her og ender med en Opfordring til at vogte sig for N.'s Skjæbne.

V. 1516. Amans, cest exemple aprenez,
Qui vers vos amyes mesprenez.
Car si vous les laissez mourir,
Dieu le vous sçaura bien mérir (gjengjælde).

Ikke langt fra Narcissus's Bæk opdager han Amors Kilde og et Rosenbuskads med de deiligste Roser. Amor har imidlertid listet sig bag efter ham, og som han staaer der fortabt i Beskuelsen af en yndig Rosenknop, afskyder Amor en af sine Pile, kaldet Skjønhed, paa ham. Pilen træffer ham i Øiet og gaaer lige ind i Hjertet. Dernæst affender han Skud i Skud sine 4 andre Pile, der ogsaa have betydningsfulde Navne, som Doux-Regard, Courtoisie osv., og nu er det ude med ham. Amor springer til og raaber, at han skal overgive sig. Elskeren har intet Valg, han aflægger Ed efter Formerne for Lehnsvæsenet, og bliver Amors Vasal. Amor kræver Gidsler, hostages. Elskeren: hvad behøves det, har Du ikke mit Hjerte? Sæt Laas for det, om Du vil! Amor finder, at der er Rimelighed i denne Tale og tager ham paa Ordet.

Amor. Naar man har Hjertet i sin Vold,
Har man paa hele Kroppen Hold;
Skam have den, som kræved meer.

V. 2021. Il assez seigneur du corps,
Qui a le cueur en sa commande,
Oultrageux est qui plus demande.

Amor sætter Laas for hans Hjerte og stikker Nøglen i Lommen.

Blandt Amors Bud, som Elskeren maa aflægge Ed paa, mærke vi følgende: Du skal undgaae Alt hvad der er lavt og simpelt (vilenie); Du maa kunne tie med hvad der er betroet Dig[1]); være høflig og beleven, hilse Folk først[2]); vogte Dig for ethvert usømmeligt Ord[3]). Du skal tjene og ære alle Kvinder[4]). Vogt Dig for Hovmod. Du maa gaae net klædt, jevnlig anskaffe Dig nye Sko, Strømper og Handsker[5]). Taal ikke nogetsomhelst Smuds paa Din Person, vask Dine Hænder, børst Dine Tænder, red Dit Haar, hold Dine Negle rene[6]). Vær glad og munter, hvem der er mørk og tungsindig gjør ikke Lykke hos Damer[7]). Beder man Dig at synge eller spille, saa gjør ikke for mange Ophævelser[8]). Lad Folk ikke ansee Dig for karrig. Men

---

1) V. 2120. Après te garde de retraire
Chose des gens qui face à taire.

2) V. 2136. Garde que soyes coustumier
De saluer les gens premier.

3) V. 2144. Jà pour nommer villaine chose
Ne doit ta bouche estre desclose.

4) V. 2148. Toutes femmes sers et honnoure
A eulx aider paine et laboure.

5) V. 2174. Bien te dy que bel vestement
A l'homme siet honnestement.
Souliers à latz, aussi houseaulx
Ayes souvent frais et nouveaulx.

6) V. 2194. Ne seuffre sur toi nulle ordure
Lave tes mains, et tes dens cure
S'en tes ongles a point de noir,
Ne lui laisse pas remanoir.

Sint sine sordibus ungves. Vi see, at G. de Lorris kan sin Ovid paa sine Fingre. Naar undtages Ovid, som i det Hele var meget kjendt i Middelalderen, lægger han ikke stor klassisk Lærdom for Dagen.

7) V. 2206. A joye et à deduit te tourne,
Amours n'a cure d'homme mourne.

8) V. 2230. Se tu as clere et saine voix,
Tu ne dois pas quérir forvois
De chanter, se l'en (*si l'on*) t'en semoult.

fremfor Alt, deel ikke Dit Hjerte, bind dig til en eneste Kvinde[1]). Og viid, at derefter kommer Kjærligheds Kvaler og Gjenvordigheder[2]). Du skal ofte forgjæves søge Din Dame, og træffer Du hende endelig, vil Du ikke have Mod til at tale til hende, og bag efter vil Du fortryde Din Taushed. Og faaer Du saa engang Mod til at tale, saa vil Du glemme Halvdelen af hvad Du havde at sige; Du vil ryste og skjælve i hendes Nærhed[3]), kun de falske Elskere kunne tale. Om Natten skal Du kaste Dig paa Dit Leie som En der har Tandpine[4]), da skal Du staae op, gaae hen til hendes Dør, kysse Dørgrebet og saa gaae Din Vei; men sørg dog for, at hun faaer det at vide, mieux t'en aymera la moitié. „Og vide skal Du, at Kjærlighed hverken levner Fedt eller Farve paa den sande Elsker; det er derimod ikke Tilfældet med de falske Elskere, som bedrage Damerne og for at bedaare dem sige, at de gaae reent fra Mad og Drikke, og dog seer jeg de Bedragere (les enjoleurs) federe end Abbeder og Priorer". — Anderledes med den sande Elsker i Amors Tjeneste:

Amor. Saadan Komme, saadan Gaae,
Dag og Nat paa Pinde Staae,

---

[1]) V. 2268. Et pour ce que fin Amans soyes,
Je te commande que tu ayes
En ung seul lieu ton cueur assis,
Ferme, constant et bien rassis.

[2]) V. 2296. Lors te viendront les advantures
Qui aux amans sont treffort dures.

[3]) V. 2422. Lors te convient couleur muer
Et tout le sang te fremira,
Parole et sens tout te fauldra.

[4]) V. 2452. Car quant tu cuideras (lat. *cogito*) dormir,
Tu commenceras à frémir,
A tressaillir et demener,
D'ung costé sur l'autre tourner,
Une heure envers, et l'autre adens,
Comme cil qui a mal aux dens.

Gjør en Elsker i hans Brog
Til et fælt, skindmagert Skrog.

V. 2570. **Iceulx venirs, yceulx allers,**
Iceulx veillers, yceulx parlers,
Font des amans dans leurs houseaux
Rudement amaisgrir les peaux.

Elskeren svarer:

Hvo holder dog, Du milde Gud!
Sligt Helved blot en Maaned ud,
Med mindre han blev støbt af Staal?

V. 2621. **Certainement moult m'en merveil,**
Comment homme s'il n'est de fer
Peut vivre un mois en tel enfer.

Men Amor viser ham hvad der lindrer i Kviden, nemlig Søde-Tanker, Søde-Ord, Søde-Blikke, Doux-Penser, Doux-Parler, Doux-Regard. Med Hensyn til Doux-Parler citerer han en Dames Ord, „som forstod sig paa Kjærlighed" — qui sot *(savait)* d'amour —

Den rækker mig bedst Lægedom,
Som taler blot til mig derom,
Han sige hvadsomhelst han vil.

V. 2712. **Se m'aist** *(aide)* **Dieu celluy m'a guérie,**
Qui m'en parle quoy qu'on m'en die.

Derfor skal Elskeren vælge sig en Ven, paa hvis Taushed han kan stole, og sige ham Alt hvad der ligger ham paa Hjerte[1]).

Amor gaaer bort. Som nu Elskeren staaer fordybet i Beskuelsen af Rosenknoppen, tænkende paa (se pourpensant), om han skal springe over Tjørnegjerdet, som om-

---

[1]) V. 2717. **Si te dis et vueil que tu quières**
Ung compaignon sage et celant,
Auquel diras tout ton talent.

giver Roserne, kommer en ung venlig Mand forbi, som indbyder ham til at lugte til Roserne, „men ingen gale Streger gjøre“ (se garder de folie); paa denne Betingelse vil han tjene ham. Det er Venlig-Modtagelse, Bel-Accueil, Søn af Høflighed. Elskeren lover, ikke at berøre Roserne, men han kan dog ikke modstaae Fristelsen og bøier sig alt ned for at plukke en — da kommer Vogteren Dangier[1]) farende til med Onde-Tunger, Blufærdighed og Skræk (Male-Bouche, Honte[2]) og Peur). Dangier overfuser Bel-Accueil, som tager Flugten, og jager Elskeren udenfor Tjørnehegnet. Denne begynder at føle den Kval, som Amor har spaaet ham.

I dette Øieblik stiger Dame Raison ned af sit Taarn og bebreider Elskeren, at han har fulgt Oiseuse og hørt paa Amor, nu skal han betvinge sine Følelser og slaae Kjærligheden af Tankerne, den duer ikke[3]). Raison prædiker Modsætningen til den ridderlige Lære om Kjærlighed som

---

[1]) Dangier maa her ikke just opfattes i Betydning Fare. Det kommer af det latinske dominium (ligesom Dominus Deus bliver til Dame Dieu, og somnium og vindemiæ til so*ng*e og venda*ng*e) og betyder i det ældre Sprog Magt, Myndighed (beslægtet med donjon). Her skal det vel betyde Pigens Fader eller Gouvernanten eller anden Hindring.

[2]) Honte har Raison til Moder og Brøde (Méfait) til Fader. Raison har aldrig ladet Méfait komme sig nær, men undfanget Honte ved det blotte Syn af Uhyret.

[3]) V. 3067. Si te viens dire et conseiller
Que l'amour mettes en oubly,
Dont je te voy si affoibly...
C'est le mal qui Amours a nom
Où il n'y a que foleur (*folie*) non...
Homs qui aime ne peut bien faire..
La peine en est desmesurée,
Et la joye a courte durée..
Si mets l'amour en nonchaloir,
Qui te peut nuyre et non valoir.
Pren hardiement au dens le frain (*frein*),
Et dompte ton cueur et refrain.

Moder til al Bedrift; men Elskeren modstaaer tappert Rationalismens Anfægtelser, og holder sig til den rette Tro. Han tilhører Amor med Liv og Sjæl; før vil han døe, end at Amor skulde kunne beskylde ham for Forræderi[1]). Raison maa gaae bort med uforrettet Sag.

Elskeren mindes nu Amors Raad om at søge Trøst hos en Fortrolig. En saadan finder han i Vennen, l'Ami, som sætter Mod i ham, og trøster ham: han vil nok kunne røre Dangier ved Bønner:

V. 3192. Il se scet bien amolier
Par prier et par supplier.

Efter Vennens Raad begiver han sig da til Dangier, som gaaer og holder Vagt for Roserne med en Tjørnekjæp i Haanden og er i meget barsk Lune. Elskeren bønfalder ham om Naade og forsikkrer, at han i Intet skal gjøre ham imod, naar han blot vil tillade ham at elske.

V 3242. Vueilliez que j'aime seulement.

Dangier: Værs'god, elsk kun væk! det gjør mig hverken fra eller til, kom blot ikke mine Roser for nær!

V. 3260. Si tu aimes, que m'en chaut,
Ça ne me fait ni froid ni chaud;
Assez aime; mais que tu soyes
Loing de mes Roses.

Elskeren beskuer sukkende Roserne over Hegnet. Men nu kommer der to Damer, som har Villie til at hjælpe ham: Frimodighed, Franchise, og Barmhjertighed, Pitié. De bønfalde Dangier om at slappe Tøilerne lidt og

---

[1]) V. 3130. Cuidez-vous qu'Amours se consente
Que je refraigne et que je demente
Le cueur qui est à soi tout quittes,
Ce ne peut être que vous dictes.
Amours a si mon cueur dompté,
Qu'il n'est plus à ma voulenté.

tillade Elskeren at nyde Bel-Accueils Selskab. Saa stor en Tølper Dangier er, kan han ikke afslaae Damernes Bøn. Franchise gaaer hen og henter Bel-Accueil, som tager Elskeren ved Haanden og fører ham indenfor Hegnet. Han finder Rosen skjønnere end nogensinde; han vilde saa gjerne kyske den. Bel-Accueil sætter sig derimod; men Venus kommer Elskeren til Hjælp, og paa hendes Forbøn tilstaaer Bel-Accueil det begjærte Kys.

Men nu iler Onde-Tunger hen og vækker Jalousie, som kommer farende til med Honte og Peur, og overøser Bel-Accueil med Bebreidelser. Honte, som bærer Nonneslør og taler sagte, søger at dæmpe Jalousies Vrede, hviskser til hende, at hun ikke skal troe Onde-Tungers løse Tale, og beder for Bel-Accueil. Men Jalousie er ubønhørlig: Hun bygger et Taarn, omgivet af en Muur, der er forsynet med Skydehuller, Blider osv., lægger Garnison deri, sætter Honte, Peur og Male-Bouche til Portvægtere og indespærrer Bel-Accueil i Taarnet. Elskeren er nær ved at fortvivle, og med disse hans Ord:

V. 4149. A poi (*peu*) que ne m'en desespoir

ender Guillaume de Lorris's Digt.

Muligviis har Døden her afbrudt ham. At dømme efter Digtets Anlæg og Forfatterens Charakteer, vilde Pinen neppe være bleven lang for den stakkels Elsker; et Par hundrede Vers vilde vel have været tilstrækkelige til at ende den. Nogle mene, at der har været en Slutning paa Digtet fra Guillaume's Haand, men at Jean de Meung, som 40 Aar derefter skrev paa den franske Konge Philip den Smukkes Opfordring, har bortskaaret Slutningen for at sætte sit eget Skrift i Forbindelse med Guillaume's Digt.

Vi see, at den første Deel af Romanen om Rosen

under sin allegoriske Form hverken er mere eller mindre end en psychologisk Afhandling, der vidner om en rigtig Opfattelse af sjælelige Tilstande. Der er fremdeles naive og træffende Bemærkninger og yndefulde Beskrivelser, men Alt er dæmpet og mat, det mangler paa Liv og Lidenskab. Middelalderen besad nu ikke engang et ædelt og fuldttonende Sprog for Lidenskaben; skal denne alligevel frem, bliver Udtrykket brutalt. Derimod egner Middelalderens Sprog sig særlig for det Naive og det Skjelmske. Af Beskrivelserne ville vi fremhæve den af Foraaret.

v. 52. El (*au*) tems amoureus plein de joie,
El tems où tote riens (Alting) s'esgaie,
Que l'en (*l'on*) ne voit boisson (*buisson*) ne haie
Qui en mai parer ne se voille (*veuille*)
Et covrir de novele foille (*feuille*)...
Li rossignos[1]) lores (*alors*) s'efforce
De chanter et de faire noise,
Lors s'esvertue et s'envoise (bruge sin Stemme)
Li papegaus et la kalandre (Slags Lærke):
Lors estuet (bør det) jones gens entendre
A estre gais et amoreus
Pour le tems bel et doucereus.
Moult (lat. *multum*) a dur cuer (*coeur*) qui en mai n'aime,
Quant il ot (hører, l. *audio*) chanter sus la raime (l. *ramus*)
As (*aux*) oisiaus les dous chans piteus.

Skjøndt Guillaume de Lorris ingenlunde er satirisk af Naturen, kan han ikke lade være med at afskyde en lille Piil i Forbigaaende paa Skinhellighed, Papelardie.

---

[1]) Enkelttal: Nattergalen. I Middelalderens Fransk er s sædvanlig Kasusmærke for Nævneformen i Enkelttallet og for Afhængighedsformerne i Fleertallet; i Overeensstemmelse med Latinen: oculus — oculos, oculis.

V. 422. Et fait dehors le marmiteux,
Si (dog) a le vis (*visage*) palle et piteux
Et semble doulce créature;
Mais dessoubz n'a (*il n'y a*) male advanture,
Qu'elle ne pense en son courage (Sind).

Men Glandspunktet hos G. de Lorris er det Sted, hvor han i Anledning af Alderdommen taler om Tiden og dens Magt:

Tiden iler, Dag og Nat,
Aldrig kan man faae den fat.
Selv før Tanken griber Tiden,
Er den væk for længe siden.
Vandet lig, som altid rinder,
Uden at en Draabe finder
Veien mod sit Væld tilbage,
Saadan flyer den alle Dage.
Ingen Ting mod Tiden staaer,
Var den end som Jernet haard.
Alt den øder og opæder,
Alt den ryster og nedtræder;
Lader Alting groe og trives,
Raadne hen og sønderrives.
Den har ældet vore Fædre,
Ældet dem, som meest vi hædre.
Samme Lod os alle venter,
Hvis ei Døden os indhenter.

v. 370. Li tens qui s'en va nuit et jor,
Sans repos prendre et sans sejor,
Et qui de nous se part et emble
Si céléement qu'il nous semble
Qu'il s'arreste adès en un point,
Et il ne s'i arreste point;
Ainçois (*avant*) que l'on l'eust pensé,
Seroit-il jà trois tens passé,

Li tens qui ne peut sejorner,
Ains (men) fuit tous jors sans retorner,
Comme l'iaue qui s'avale toute,
N'il n'en retorne arrière goute;
Li tens vers qui noient (Intet) ne dure,
Ne fer ne chose tant soit dure,
Car il gaste tout et menjue (*mange*);
Li tens qui tote chose mue (lat. *moveo*),
Qui tout fait croistre et tout norist,
Qui tout use et tout porrist;
Li tens qui envieillist nos pères,
Et vieillist roys et emperières,
Et qui tous nous envieillira
Ou mort nous desavancera.

Anden Deel.

Kongemagten. Kommunerne.

Hvad var der under Lehnsvælden blevet af Kongedømmet? Carl den Store havde ført Scepteret med Høihed og Vælde; hans Vasfaler, Grever og Hertuger, vare Redskaber i hans Haand, han vaagede over deres Adfærd og holdt dem til deres Pligt, hans Øie og hans Haand rakte til hans Riges yderste Grændser. Efter ham ophørte Magten at være centraliseret, Alt blev lokalt. En Gang vilde han minde sin Søn Ludvig, som havde faaet Aqvitanien til Kongerige, om at vinde sig Venner ved Gavmildhed. „Du giver ikke nok, min Søn; Du giver kun Din Velsignelse", skrev han med en skjelmsk Hentydning til hans Fromhed, „endda maae de først bede Dig derom." Ludvig forestillede ham, at han snart ikke havde mere tilbage at give, da de bortgivne Lehn ikke mere kom tilbage ved Vasfalens Død, men dennes Arvinger beholdt dem. Da lod Carl d. St. som en god Fader, der ikke vilde sætte sin Søns Popularitet paa Spil, i sit eget Navn foretage Undersøgelser og sætte de uretmæssige Indehavere ud af Lehnene. Men denne Lehns-

besidderne s Bestræbelse efter at lade deres Lehn gaae i Arv efter sig blev under Carl den Stores Efterkommere bestandig mere paatrængende, og omsider saae Carl den Skaldede sig i en Forlegenhed nødt til ved Ediktet i Kiersy, Aar 877, at erklære Lehnene for arvelige. Dette var en Ruin for Kongemagten baade i økonomisk og i politisk Henseende. Kongerne maatte gaae forud for de Andre i Gavmildhed og Krigerglands, de maatte bestandig give og fik aldrig Noget tilbage, og de forarmedes efterhaanden i den Grad, at en af de sidste carolingiske Konger, Ludvig IV, som sin egen Deel kun eiede Byen Laon med dens Tilliggende. Da Kongernes Indtægter næsten udelukkende bestod af hvad deres Domæner kunde give af sig, vare de saaledes fattigere end den fattigste af deres Vassaler. Samme Vei som Grundbesiddelsen gik den kongelige Myndighed. Allerede under det romerske Herredømme, i det fjerde Aarh., var Gallien bleven inddeelt i 17 Provindser, det Hele underafdeelt i 120 Stæder. Enhver af disse Stæder havde et omliggende Distrikt, som i Udstrækning ofte svarede nøiagtig til de nuværende franske Provindser; saaledes udgjorde Touraine, Perigord, Poitou, Quercy, Berry henholdsviis Landdistrikterne til Byerne Tours, Perigueux, Poitiers, Cahors, Bourges. Denne Inddeling blev i det Væsentlige bestaaende under Barbarerne. Efter Tidens Skik bleve nu disse Territorier udstykkede i en Mængde større og mindre Lehn. Men paa en Tid da Statens Overhoved, Kongen, endnu formaaede at gjøre sin Myndighed gjældende over hele Landets Omraade ved almindelige Love og Anordninger, havde de Merovingiske Konger for enhver By med dens Territorium ansat en kongelig Befuldmægtiget, som skulde repræsentere Kongens Person, og i hans Navn udøve den souveraine Myndighed. Denne Bestillingsmand, som kaldtes Greve, og som igjen havde andre Embedsmænd under sig: Vicomte, Viguier, Centenier, svarende til Grevskabets Underafdelinger, udtoges sædvanlig blandt Egnens rigeste Jordbesiddere. Da nu Vassalerne tilegnede sig, personlig og arvelig, de Landstykker, som oprindelig kun vare dem tilstaaede paa Tid, toge de den dem som Kongens Repræsentanter overdragne Souverainitetsmagt med i Kjøbet som noget dem Tilkommende og Tilhørende, og derved fremstod det Princip, som er Hovedpunktet i Lehnsretten, at Indehaveren af Jorden som saadan har Souverainitetsret over samme. Denne Usurpation foregik over hele Samfundsstigen: hvad Greven gjorde mod Kongen gjorde Vicomten mod Greven, og saaledes

rembeles nedad. — Carl d. Store havde ikke forudseet dette Udfald, dengang han, for at bringe lidt Fasthed og Sammenhæng i Samfundet, havde opfordret enhver fri Mand til at vælge sig en Overherre. Han havde ikke forglemt i samme Øieblik at forpligte ham til sig som øverste Herre. Men senere ophørte ethvert undersaatligt Forhold mellem Kongen og Vassalernes Undergivne, for hvilke Kongenavnet kun blev en tom og fjern Klang. — Saaledes var da Landet deelt i en uendelig Mængde smaa souveræne Stater, den ene inden i den anden, efter chinesisk Æske-mønster, hvor Kongenavnet omsluttede det Hele som en Skal. Dog knyttede der sig til Kongedømmet Ideer og Forhaabninger, nedarvede fra Carl d. Store, som Omstændighederne og et Par udmærkede Personligheder paa Frankrigs Throne snart skulde bringe til Virkelighed.

En Forandring i Kongens oekonomiske Stilling var indtraadt, da den carolingiske Kongeslægt Aar 987 var bleven afløst af Kongerne af den capetingiske Slægt, der som Hertuger af Frankrig (ɔ: Isle de France) i Velstand kunde maale sig med enhver af Kronens Vassaler; og dog besad allerede den fjerde Konge af denne Slægt ikke mere af samme Hertugdømme end de fem Grevskaber Paris, Melun, Estampes, Orleans og Sens. Denne Gang var det rigtignok Kirken, som havde faaet Broderparten af Byttet, og det kom igjen paa andre Maader, idet Kirken beforbrede Ideen om Kongen som Herrens Salvede.

Iblandt de Omstændigheder, som hævede Kongens politiske Betydning, maae vi først nævne Kommunerne i Byerne[1]). Byerne i Gallien fra det romerske Herredømmes Tid vare blevne deelagtige i den romerske Municipalforfatning, med et Byraad (Senat eller Curie), som var sammensat af de største Grundeiere og var arveligt. Curien valgte Byens Bestillingsmænd og var selv ansvarlig ligeoverfor Provindsens Gouverneur, navnlig med Hensyn til Skatternes Udredelse. Foruden Bestyrelsen af Stadens oekonomiske Anliggender havde Raadet i sin Haand den frivillige Jurisdiktion[2]) og Ordenspolitiet, medens Statsmagten havde

---

[1]) Udførligere herom findes i: Guizot, Essais sur l'hist. de France og Augustin Thierry, Lettres sur l'hist. de France og Hist. du tiers état.

[2]) Den frivillige Jurisdiktion, j. voluntaria, indbefatter den Myndighed, som, uden at angaae Domssager, udøves til Rettigheders Sikkring og Befæstelse, saaledes det hele Thinglæsningsvæsen.

forbeholdt sig Afgjørelsen af Retstrætter og Misgjerningssager. Ved Barbarernes Erobring af Landet bleve Curiens Cadrer brudte, men den kommunale Selvregjering vedblev ikke alene at bestaae, fornyet paa et bredere Grundlag og under en lovhjemlet Medvirkning af Geistligheden, som tidligere kun havde udøvet en moralsk Indflydelse, men Kommunens Magtomraade udvidedes endogsaa, idet Barbarerne bortjog de keiserlige Embedsmænd, og derved Retsstridigheder og Misgjerningssager kom mere eller mindre til at falde ind under Kommunens Jurisdiktion. Saaledes synes Greverne kun at have ført et for det meste reent formelt Tilsyn med Borgernes Udøvelse af Dommermyndigheden, hvad der var den vigtigste Post. Men efterhaanden som Lehnsvæsenet udviklede sig, anmassede Greverne sig Ret til at bortgive Dommerembederne og de andre kommunale Bestillinger som Lehn (paa den sædvanlige Maade med Overdragelse af et Stykke Jord og mod Forpligtelse til at stille Krigsfolk), og disse Lehnsmænd (vicomtes, vidames) undlode da ikke at udsuge Indbyggerne for at faae det meest Mulige ud af deres Lehn. Saaledes hændte det sig, naar en Forbrydelse var begaaet (og denne kunde næsten altid assones med Penge), at den ene Vicomte efter den anden indstævnede Forbryderen, som saaledes maatte assone en og samme Brøde flere Gange. Denne Tilstand var utaalelig.

Andre Byer dannedes efter Erobringen, idet Trællene deels af egen Drift for at søge Beskyttelse eller fordi Beliggenheden indbød dertil, deels ifølge deres Herrers Befaling, samlede deres Hytter omkring en Ridderborg eller et Kloster. Spiren til en Slags Kommunalforfatning frembød sig her, idet Herremanden for at holde Tugt og Orden blandt sine Trælle, sædvanlig ud af disses Midte valgte en Foged, som saa igjen blandt de øvrige Trælle udtog nogle til at være Bisiddere i Retten i enkelte Sager, som vare underlagte Fogdens Myndighed. Antog nu denne Landsby større Omfang, samlede der sig en Smule Velstand, saa byggede man sig en Kirke og fik nu en Præst at slutte sig om, som tillige havde den Forretning at holde Bog over Fødsler, Ægtevielser osv.; Sognet blev Grundlaget for de senere administrative Inddelinger.

I Byerne fra den romerske Tid var der blevet enkelte Levninger tilbage af den gamle Municipalforfatning, ialfald levede Erindringen derom; i Byerne af nyere Oprindelse var der en naturlig Higen efter en Smule Orden og Selvstændighed og efter at frigjøre sig for den

Vilkaarlighed i Behandling og de Udsugelser, for hvilke de ikke privilegerede Stænder vare priisgivne under Lehnsvæsenet.

Uden nogen foregaaende Aftale gav denne Higen efter hvad de med et dengang nyt Ord kaldte Kommune, sig i det 11te Aarh. Luft over hele Frankrig. Hvad vilde de egentlig? En af de ivrigste Modstandere af Kommunerne, Guibert de Nogent siger (i det 12te Aarh.): „Kommune er et nyt og afskyeligt Ord. Hør nu hvad man mener dermed: de Skattepligtige (capite censi) vil kun een Gang om Aaret betale deres Herre den Afgift de skylde ham. Naar de begaae en Brøde, vil de kun betale en lovbestemt Bøde; og hvad angaaer de vilkaarlige Pengeafgifter, som man har for Skik at paalægge de Livegne, da skulle disse ganske være fritagne derfor.“ Hvad de kræve er altsaa hverken Skattefrihed eller Straffrihed, men kun Sikkerhed for Person og Eiendom; de vil have Loven sat i Stedet for Vilkaarligheden.

Paa mange Steder lykkedes det at opnaae et saadant bestemt Kontraktsforhold til Lehnsherren; undertiden var denne fornuftig nok til at indsee, at han til Syvende og sidst selv vilde staae sig bedre ved en Ordning, som fremmede hans Undergivnes Velstand, end ved at udsuge disse til Marven; stundom benyttede Byen sig af Herremandens Pengeforlegenhed (f. Ex. naar han skulde ruste sig til Korstog) til at kjøbe sin Frihed, stundom vandtes denne gjennem Opstand og blodig Kamp. Naar Herremanden nu, hvad ofte skete, brød en afsluttet Kontrakt, saa søgte Kommunen Hjælp hos Kongen, som jevnlig fandt det i sin Interesse at tage sig af den. Man begjærte Kongens Sanktion paa Overeenskomsten, thi nu begyndte Ideen at vaagne om Kongen som den offentlige Ordens Haandhæver og de Undertryktes Beskytter. Ofte kom ogsaa Kongen Kommunen tilhjælp med væbnet Magt, først og fremmest Ludvig VI, under hvem denne Bevægelse først blev almindelig[1]. Heraf

[1]) Disse Overeenskomster fremkom paa de forskjellige Steder under forskjellig Trang og under forskjellige Omstændigheder og ere derfor indbyrdes meget afvigende. Det er ikke her Stedet at gaae ind paa en udførlig Undersøgelse af Statuterne, Noget som iøvrigt kun er utilstrækkelig oplyst, men vi ville dog exempelviis nævne et Par Træk hentede fra en enkelt Kommune. Byen Amiens med dens Tilliggende var deelt mellem 4 souveraine Herrer: Greve, Bisp, Vidame og en kgl. Lehnsmand, der var belehnet med et Slot. Efter langvarig Kamp, hvori Bispen tog Parti med Borgerne mod

dannede sig den Mening, først, at ingen Kommune kunde opstaae uden Kongens Sanktion, siden, at kun Kongen kunde oprette Kommuner, og at disse i Kongen havde deres naturlige Værge. Da denne Mening havde sat sig fast, gik Kongemagten et Skridt videre. Den tiltog sig Ret over hele Kongeriget, paa Andres Territorium som paa sit eget, til at udnævne enkelte Personer til sine Borgere (bourgeois du roi). Saaledes kunde en Person, uden at forlade det Sted hvor han boede, unddrage sig Stedets Jurisdiction; han kunde løse Retsbaandet fra sin Herremand og give sig ind under Kongens Jurisdiktion, han kunde, som der sagdes, désavouer son seigneur et s'avouer bourgeois du roi. Dette var en stor Udvidelse af Kongens Magt, som paa denne Maade kunde gribe dybt ind i Vassalernes Regimente. Paa mange andre Maader beskar Kongerne Lehnsherrernes Jurisdiktion. Som vi have seet, kunde en Vassal appellere fra sin Herres Dom til en overordnet Domstol; Kongen begunstigede denne Appellation af Sager til den kongelige Domstol. Naar en Sag, som var forebragt for en Lehnsherres Domstol, berørte Kongens Interesser, standsede den kongelige Foged (bailli) den og erklærede den for at henhøre til de kongelige Sager (cas royaux), der

---

Greven, opnaaede Staden, ved Kongens Mellemkomst, en Forfatning, blev en Kommune. En saadan Kommune indtraadte i Lehnvæsenets Rækker og fik, ligesom en anden Lehnsperson, Ret til at føre Krig og slutte Fred, til at give sig selv Love, og en næsten ubegrændset dømmende Magt. Det er især denne sidste Myndighed, der udgjør Indholdet af det Dokument (af 1117, fornyet 1190), hvorved den nye Forfatning besegledes. Thi skjøndt Kommunen selv havde fuld dømmende Magt over sine Medlemmer, skulde Straffebøderne deles mellem Byen og den Herre, paa hvis Grund Forbrydelsen var begaaet. Vi finde saaledes, at disse Bøder i Amiens deeltes i det Forhold, at Byen fik to Trediedele af Bøderne, og vedkommende Herre en Trediedeel. Ved Konfiskationer deeltes lige. Overherrens Tarv røgtedes ved en af ham indsat Prevôt. Disse Bøder vare Byens vigtigste Indtægter; af dem skulde Opretholdelsen af Ordenen, Byens Befæstning og Bevogtning osv. bestrides. En Skat synes Byraadet kun at have maattet udskrive i overordentlige Tilfælde. En Afgift synes ogsaa at være tilfalden Byen ved Salg af faste Eiendomme, ligesom den ogsaa havde Indtægt ved at udleie sine Jorder, for saa vidt saadanne enten tillagdes den ved Kommunens Oprettelse, eller senere erhvervedes ved Kjøb. De indirekte Skatter, saasom Aksise, Bompenge osv. tilhørte ikke Kommunen, men vedkommende Herremand, for saa vidt de ikke senere ved Kjøb erhvervedes af Kommunen.

kun kunde paadømmes af Kongens Ret, da Kongen selv ikke kunde dømmes for sine Vassalers Ret.

Vi see i det Hele, at ethvert Fremskridt, som Borgerstanden gjør, i Velstand, Frihed og Oplysning, fører Kongemagten et Skridt fremad mod dens Maal. Korstogene havde givet Stødet til Handel og Industri; disse havde i Borgernes Hænder skabt Kapitalformuen, der begyndte at opstaae som en Modvægt mod de privilegerede Klassers Grundeiendom. Frihed og Oplysning næredes ved den kommunale Selvstændighed. Kommunernes Lovgivning gik ud fra et ganske andet Princip end Lehnsretten: i denne stilledes Fordommene og Standsrettighederne som det Øverste, i hiin fremdroges den naturlige Ret, begrundet paa Borgernes Lighed for Loven og med det almene Bedste som fælles Maal; medens Lehnsretten hævdede den udeelte Arvs Overgang til den ældste Søn, opstillede den nye Ret Arvens ligelige Fordeling mellem Børnene. Til Held for Kongedømmet forberedede saaledes Kommunalloven Indførelsen, eller rettere Gjenoplivelsen, af Romerretten, der opstiller Statsoverhovedet som Statens Repræsentant og den offentlige Magts Indehaver, der udøver eller delegerer sin Myndighed over hele Statens Omraade. Paa dette Princips Indførelse arbeidede trolig den uendelige Mængde af Lovlærde, som fremkom i det 13de og 14de Aarh. Studiet af Romerretten var paa denne Tid i den Grad bleven til en Lidenskab, at Paver og Kirkeforsamlinger saae sig foranledigede til at forbyde Munkene det, for at de ikke derved skulde forsømme deres Andagtsøvelser. Den velhavende Borgerstand, der i Romerretten saae sit bedste Værn mod Lehnsvæsenet, sendte sine Sønner for at studere den, først til Italien, hvor den især lærtes i Bologna, siden til de for samme oprettede Lærestole i Montpellier, Angers og Orléans. Ludvig d. Hellige bemyndigede Provindsen Languedoc til at bruge den romerske Ret som Kommunallov; andre Provindser vilde faae samme Ret. Og selv hvor den ikke ligefrem indførtes, havde man den bestandig i Baghaanden til at afgjøre tvivlsomme Tilfælde. De under Romerretten uddannede Jurister skaffede sig ogsaa efterhaanden Indgang ved Lehnsdomstolene, navnlig først ved Kongens Domstol, Parlementet. I Overeensstemmelse med Lehnsvæsenets Grundsætninger maatte Kongens Vasfaler tjene ham, deels med Raad, deels med Domskjendelser. Hvad det sidste Punkt angaaer, laa deri ikke stor Vanskelighed, saalænge de

ogsaa at have indseet; thi aldrig har Satiren havt friere Spil end netop i denne Undertrykkelsens Tid; Middelalderen er, som man har sagt, et Tyranni, mildnet ved Satiren. Paa dette Frisprog ville vi finde forbausende Exempler i den anden Deel af Romanen om Rosen.

Satiren gaaer langt tilbage i Litteraturen. Ved Siden af de alvorlige Heltedigte om Carl d. Store finde vi saaledes, næsten samtidig, Parodien derpaa i Carl d. Stores Reise til Constantinopel. Naar Trouvererne havde stemt Sjælene høit ved et eller andet Heltekvad, sloge de gjerne Gjækken løs ved at foredrage et Par af Rævens Eventyr som Vrængebillede af det ridderlige Væsen Samtidig med Ridderpoesien blomstrede Folkedigtningen i de saakaldte **Fabliaux**, for det meste lystige og saftige Smaafortællinger, kryddrede med grovkornet Salt, hvor Spøgen og Satiren fornemmelig gaaer ud over de Fornemme, Præsterne og — Kvinderne[1]). Men medens Satiren i den første Deel af Middelalderen er naiv og harmløs, fremgaaer af Lyst til Skjemt og Latter, og kun

---

[1]) For at give en Prøve paa disse **Fabliaux** ville vi anføre en af de bekjendteste: Stodderen, som ræsonnerede sig ind i Paradis, **le vilain qui conquist Paradis par plait.** En fattig Fyr er død, og der er Ingen, hverken Engel eller Djævel, som har gjort sig den Uleilighed at afhente hans Sjæl. Han maa da ene begive sig til Himmeriges Port og banke paa som en anden Landstryger. Sankt Peder modtager ham med Grovheder og bander ved den Lede (**Guillaume**, Benævnelse paa Djævlen), at han kommer ikke ind, da han Ingen har til at anbefale sig. Stodderen giver Raat for Usødet og vedbliver: „Gode Hr. Peder! Vorherre tog nok feil, dengang han gjorde Dig til sin Apostel, og bag efter til sin Portner, Dig, som har fornægtet ham tre Gange. Luk Du kun op for Folk, som ere bedre end Du selv!" Peder veed ikke, hvad han skal svare hertil og søger Hjælp hos Sankt Thomas. Denne kommer farende og raaber til Sjælen, kort og godt: Vil Du gaae, Din Slyngel!
Vuide Paradis, vilains faus.
„Det klæder Dig kjønt, Thomas", siger den Anden, „at være saa kjæphøi, Du, som ikke vilde troe paa Gud, før Du havde lagt Dine Fingre i Naglegabene." Thomas iler hen efter Sankt Paulus, som kommer og gjentager Thomas's Tiltale Ord til andet: **Vide Paradis, vilain faux.** Stodderen: „Hvad behager, Hr. Poul Skaldepande! Husker Du dengang Du stenede Sankt Stefan, og husker Du den Lusing (**buffe**), Vorherre engang gav Dig?" Alle tre Apostle gaae hen til Vorherre og beklage sig over den Uforskammede. Vorherre kommer, og Stodderen taler saa vel for sig, at Vorherre giver ham Ret og lader ham komme ind. — Det Hele er kun en overgiven Spøg paa det religiøse Omraade, uden nogen Tanke af Opsætsighed eller Fritænkeri.

uforsætlig saarer og bider, bliver den senere bitter og heftig, den bliver med Hensigt brugt som et Vaaben i Kampen, og Philip den Smukke, som ikke forsmaaede nogetsomhelst Vaaben, forsmaaede heller ikke gjennem Satiren at bearbeide den offentlige Mening for sine Planer. Jean de Meung, Forfatter af den anden Deel af Romanen om Rosen, er ligefrem en Skribent i Philip den Smukkes Politiks Tjeneste[1]), og Romanen selv et Stykke Regjeringspresse fra det 14de Aarh. (Et Sidestykke til denne Taktik af samme Konge er, paa et senere Tidspunkt, le Roman de Fauvel, rettet imod Tempelherrerne; lignende Vaaben brugtes i Striden med Paven. Paa den Tid da Romanen om Rosen sluttedes, stod Philip endnu i venskabelig Forstaaelse med disse tvende Parter.)

Hvad var det nu Kongen vilde have frem ved dette Skrift? Det var især to Ting: Penge og Soldater. Naar man betænker den uhyre Udvidelse der var foregaaet i Rigets Administration fra den Tid, da Philip I kun eiede 4 eller 5 Stæder og forresten intet havde at skaffe med hvad der laa under hans Vassaler, til Philip den Smukkes Tid, da Kongens Domæner efterhaanden vare opvoxede til de to Trediedele af Frankrig[2]), og da Kongen ved enhver Lehnsherres Hof og i enhver Kommune havde Embedsmænd til at varetage Kongemagtens Interesser, foruden den talløse Hær af Lovlærde og Skribenter, som Alle vilde lønnes; naar man erindrer, at det Krigsstyr, som Lehnsvæsenet udredede, kun var beregnet paa kortvarige Krige i selve Landet, og langtfra slog til til de Krige udenfor Landet, som Tidsforholdene førte med sig, saaat Philip d. Smukke deels maatte betale sine Vassaler for hver Dag de tjente ham ud over den i Lehnskontrakten fastsatte Tid, deels maatte leie Tropper, ja endogsaa til Krigen i Flandern maatte leie 16 Galeier af Genueserne; naar man derhos seer hen til, at Kongerne endnu ikke vare komne ud over det første Skridt paa Finantskunstens Vei: at slaae falsk Mønt, hvad der jo netop gav Kapitalerne god Grund til at skjule sig — saa fatter man, at disse to Ting, Penge og Soldater, netop nu vare blevne et Livsspørgsmaal for Philip og for Kongedømmet. Derfor ivrer Jean de Meung mod Gjerrigheden, som holder Pengene tilbage istedetfor at lade dem cirkulere og gjøre Gavn. Endvidere kræver han en talrig

[1]) *Joannes Meunius,* dit Papire Masson, *Philippo impulsore, Rosam poema absolvit.*» (Geruzez.)
[2]) Duruy, Histoire de France.

arbeidende Befolkning, der kan svare Kongen Skat og give Fædrelandet Forsvarere; derfor drager han tilfelts mod Munkene (især Tiggermunkene), med deres Ørkesløshed og deres Kydskhedsløfter.

Men alt imedens Jean de Meung røgter sin Herres Ærinde, og det saa vel, at han skyder langt forbi Maalet og ender i Ryggesløshed og Usædelighed, benytter han den givne Leilighed til at forfølge og fremsætte sine egne Drømmerier om Guldalderen, om det Fordærvelige i den derefter opkommende Eiendomsret, som atter til sin Beskyttelse krævede et andet Onde: Kongedømmet, osv. Han benytter fremdeles Leiligheden til at fremstille alt hvad han selv og hele Middelalderen veed eller troer at vide om Naturen og dens Love, og bestræber sig hvert Øieblik for at lægge sin omfattende Kundskab til Oldtidens Skribenter for Dagen, hvilke han nævner og citerer med og uden Foranledning. Hans Værk bliver saaledes en uformelig Masse af Naturvidenskab og klassisk Lærdom. Heller ikke kunde vi fra Videnskabernes Opvaagningstid vente Andet: det rette Forhold i Fremstillingen, Korthed og Fyndighed kommer først med Tiden. Grændserne for Videnskabens forskjellige Omraader vare ikke dragne, og Enhver der gav sig af med at skrive et alvorligt Værk, havde et naturligt Hang til uden Forskjel at sige Alt hvad han vidste om Alting. Hvad der var aldeles nyt i Jean de Meungs Værk, det var Behandlingen af philosophiske Æmner paa Fransk (tidligere havde Latinen udelukkende været benyttet til Saadant), og det var hans agtværdigste og virksomste Adkomst til den Anseelse han nød. — Ved at betænke hvad Interesse denne Bog saaledes frembød for Statsoekonomen, for Naturforskeren, for Oldtidsdyrkeren, for Tænkeren, ikke at tale om Libertineren, forklare vi os lettere den mageløse Folkegunst, som Romanen om Rosen nød lige indtil Renaissancen, for hvilken den selv er en Forløber, og den Berømmelse, som ledsagede Jean de Meung i hans Liv og efter hans Død.

Men hvorledes sætter Jean de Meung nu sine Ideer i Scene; thi det forstaaer sig af sig selv, at en folkelig Bog maatte have en pikant Indfatning. Han leverer en „Fortsættelse“ af Romanen om Rosen. Han gaaer hen og tager den kydske, ærbare og følsomme Guillaume de Lorris's Digt, tager sig dets Folkegunst og Udbredelse til Indtægt, skjærer maaskee Enden deraf, og indpoder paa det fine Rosentræ sit eget hadske, cyniske og pedantiske Værk. Alt hvad Guillaume de Lorris

havde æret, pleiet og elsket, trækker Jean de Meung i Sølet; den anden Deel af Romanen om Rosen forholder sig til den første som knyttet Næve til blaat Øie.

I Jean de Meungs Fortsættelse optræder først Dame Raison for at trøste Elskeren. Hun er ikke længer den ærbare, afsluttede Person, som vi kjende fra første Deel. Hun er smuk og pikant, vigtig og spidsfindig, vidtsvævende i sin Tale, stærkt spækket med klassiske Reminiscentser, ligesom de øvrige Figurer hos Jean de Meung. Hun taler op og ned om Allehaande, „definerer", distingverer, subsumerer, taler om og sammenligner de forskjellige Arter af Kjærlighed, under hvilket Begreb hun indbefatter baade den religiøse Kjærlighed, Venskabet og Retfærdigheden. Elskeren er heller ikke nogen Sinke i Disputerekunsten: Je demant, siger han,

V. 5698. Que me faciés ung Jugement
D'amour et de justice ensemble,
Lequel vault mieux comme vous semble.
Raison: La bonne amour vault mieux
Elskeren: Prouvez.

Raison drager sin Slutning.

Elskeren: Prouvez Dame ains qu'oultre passez (før De gaaer videre).

Raison er noget slap i Principerne. Hun raader Elskeren til at give Kjærlighedsbegrebet noget mere Vidde; han skal elske Alle, ikke binde sig til Een:

V. 5659. Mais qu'il prenne l'entendement
D'amours ung pou *(peu)* plus largement.
Qu'il ayme en généralité
Et laisse spécialité.

I sin brogede Tale kommer hun ogsaa til at tale om Gjerrighed, og her er hun ret i sit Element. Vi ville

høre et Par af hendes Yttringer om Pengepugerne, les entasseurs:

Stor Uret man mod Rigdom øver,
Naar dens Natur man den berøver.
Med Pengene det har den Art,
At de vil gaae i stadig Fart
Fra Haand til Haand, fra Mand til Mand,
At bringe Trøst og Hjælp om Land.

v. 5399. Aus richeces font grant ledure
Quant il lor tolent (lat. *tollere*) lor nature.
Lor nature est que doivent corre *(courir)*
Por la gent aidier et secorre *(secourir)*.

Men Pengene hevne sig paa Gnierne, som de fortjene det.

Ja, Pengene dem straffer nok,
Som Kongebrud den Trælleflok,
Hun vogtes af bag Fængslets Muur.
Hun lever sorgløs i sit Buur,
Imens de Afskum Ondt maae døie
Og ei faae Søvn i deres Øie.
Hun kuer dem ned for sin Fod,
Hun Æren har, de derimod
Kun Skade, Skam og Bryderi,
Og smægte hen i Slaveri.

v. 5421. Ainsi Pecune se revanche
Comme dame Roïne et franche
Des sers *(serfs)* qui la tiennent enclose.
En paz *(paix)* se tient et se repose,
Et fait les meschéans veillier,
Se soucier et traveillier;
Sous piez si court les tient et donte *(dompte)*,
Qu'ele a l'onor, et cil la honte,
Et le torment et le damaige
Qu'il languissent en son servaige,

Efter saaledes at have fremstillet Rigdommen som et levende Væsen, tiltaler hun samme:

Du Pokkers kjære Mønt! mon nu
Vel saadan skulde staae Din Hu,
At Du vil vorde god og huld
For den, som grov Dig ned i Muld?

v. 5473. He! douces richeces mortels,
Dites donc, or estes vous tels
Que vous faciés bénéurées *(bienheureux)*
Gens qui si vous ont emmurées?

Nei, Rigdommen elsker ikke sine Tyranner; derimod elsker den

De Kjække, som sig svinge op
Og ride den i strakt Galop;
Som Sporen den i Siden trykke
Og svælge i en Ruus af Lykke,
Og har saa stort et Hjerterum.

v. 5437. Li vaillant home qui l'assaillent
Et la chevaucent et la porsaillent,
Et tant aus éperons la batent,
Qu'il s'en aaisent et esbatent
Por le cuer qu'il ont large et ample.

Endelig kulminerer Forfatterens Harme i følgende to Vers: Gud hader, for sandt! de gjerrige Hunde, og fordømmer dem som Afgudsdyrkere (mærk den Styrke, hvormed den høieste Grad af Foragtelighed er udtrykt i Ordet vilainâtre):

v. 5465. Dieu het avers les vilainastres,
Et les damne comme idolastres.

I Talens Løb kommer Forfatteren til at give Kongemagten et Par drøie Hug gjennem Raison's Mund, som endogsaa slaaer paa Folkets Ret til at nægte Skat; naar Satiren først er i Aande, falder det den vanskeligt at skjelne

Ven fra Fjende. De Rige, siger Raison, gaae i en bestandig Angst for at miste hvad de eie. En Konge er i dette Stykke mere udsat for Fare end en simpel Mand; thi hvis han blev overfalden af Røvere, vilde disse rimeligviis slaae ham ihjel, da de frygte hans Magt, at han nemlig bag efter skulde lade dem hænge. Nu fortsættes:

Hans Magt! jo pyt! nei, siig: hans Mænd!
Hans Magt! til Vandsbæk gjælder den.
Hans Mænd! min Tro! nu lyver jeg,
Det rette Ord jeg bruger ei.
Hans er de ei, hvad Herskab han
End over dem besidde kan.
Han? Herskab? Nei! thi han alene
Sit Kongeriges Tarv skal tjene:
Hans Hverv bestaaer jo netop i,
At holde hine frank og fri.
Han deres er; hvis det dem stikker,
De nægte at betale Skat,
Saa sidder Kongen heelt forladt.
I Folkets Haand det Hele ligger.

v. 5513. Par sa force! mès (lat. *magis*) par ses hommes,
Car sa force ne vaut deux pommes.
Par ses hommes! par foi je ment,
Ou je ne dis pas proprement.
Vraiement siens ne sont il mie,
Tout ait-il sor eus seignorie!
Seignorie, non! mès servise,
Qu'il (*car il*) les doit tenir en franchise:
Ains est lor; car quant il vodront,
Lor aïdes au roi todront (l. *tollere*),
Et li rois tous seus (*seul*) demorra:
Si tost com li pueple vorra (*voudra*).

Omsider byder Raison sig til at være Elskerens

Kjæreste[1]); hun skal beskytte ham mod Fortunas Luner[2]). — I denne Anledning beskrives Fru Fortunas Bolig. Digteren skildrer her bl. A. den uudslukkelige Tørst, som driver Daarerne hen til en af Floderne i Fortunas Have:

En giver Vand saa mildt og blødt,
Saa lifligt og saa honningsødt,
At den, som drak af denne Flod,
Om han end drak til Overflod,
Sin Tørst derved ei stillet fik,
Saa deilig fandt han denne Drik.
Jo meer man drak af dette Vand,
Des stærkere blev Tørstens Brand.
Enhver, som drak, en Ruus sig fik,
Men Tørsten ham dog ei forgik.

v. 6225. L'ung rent eaues *(eaux)* si docereuses,
Si savouréës, si mielleuses,
Qu'il n'est nus (*nul*) qui de celi boive,
Boive en néis *(même)* plus qu'il ne doive,
Qui sa soif en puisse estanchier,
Tant a le boivre dous et chier;
Car cil qui plus en vont bevant
Ardent (lat. *ardeo*) plus de soif que devant;
Ne nus n'en boit qui ne s'enivre.
Mès nus de soif ne s'y delivre.

Raison henter fra Historien mange Exempler paa Lykkens Ustadighed: Seneca, Nero, Crøsus osv. Tilsidst erklærer Elskeren, at han er kjed af hendes lange Tale:

---

[1]) V. 6031. Nonobstant si ne vueil *(veux)* je mye
Que tu demeures sans amye.
Et s'il te plait à moy entendre,
Ne suis-je belle Dame et tendre?
Si vueil t'amye *(ton amie)* devenir.

[2]) V. 6081. Et ne priseras une prune
Toute la roë *(roue)* de fortune.
A Socrates seras semblable.

hans Hu staaer til Rosen, han vil ikke høre et Ord derimod[1]).

Da Raison er færdig, søger Elskeren Opbyggelse hos Vennen, l'Ami. Denne viser ham adskillige Smaakneb, for det meste Opkog fra Ovid. Han anbefaler ham Taarer som et probat Middel til at vinde en Kvindes Hjerte. Kommer de ikke naturlig, kan de tilveiebringes ved Hvidløg m. m.[2]). I Forbigaaende sagt, betro ikke Dine Ærinder til Børn, de ere ikke at stole paa[3]). Ret Dig efter hende, ros hendes Væsen og Paaklædning[4]), søg at tabe til hende i Spil[5]). Vær opmærksom med at bringe hende Stol og Skammel[6]), børste Støvet af hendes Tøi, selv om der intet er[7]), osv. Foræringer ere ogsaa meget virksomme; dog behøver man ikke at spendere saa grumme meget derpaa; smaa Foræringer kunne ogsaa gjøre Gavn, naar man bærer sig rigtig ad[8]); man kan kjøbe tidligmodne Frugter til hende og

---

1) V. 7573. Mais je vous cry par Dieu mercy,
Ne me blamez plus d'aymer cy,
Se (*si*) je suis fol, c'est mon dommaige...
Et se (*si*) je suis fol, ne vous chaille;
Je vueil aymer, comment qu'il aille,
La Rose où je me suis voué...
Et je suis jà (*déjà*) tout las d'ouyr.

2) V. 7841. Et se vous ne sçavez plourer,
Couvertement sans demourer
De votre salive pregnies (*prenez*)
Et jus d'oignon et vous prengnies (*frottez*).

3) V. 7879. Jà en enfans ne vous fiez,
Trop vous en seriez conchiés.

4) V. 8133. Face ses meurs aux siens unys
Louez toutes ses contenances
Et ses atours et ses semblances.

5) V. 8149. Du jeu toujours le pis ayés.

6) V. 8159. Apportez lui quarreau ou selle,
Mieux en vauldra vostre querelle.

7) V. 8163. Ostez-lui tost celle poutye
Mesmement s'el n'y estoit mye.

8) V. 8593. Donnez donc amiablement
Petits dons raisonnablement.

fortælle hende, at de ere komne langveis fra[1]). I Anledning af Gavernes Magt over Menneskene begynder Vennen en lang Tale om Nutidens Gridskhed og Havesyge, som atter fører ham til at give en Skildring af Guldalderen som Modstykke til den nærværende elendige Tilstand. I den lange Beskrivelse af denne Tidsalder, da Menneskene levede saa sorgløst som Dyrene og Planterne, da Skoven gav dem Ly, Græsset Sengklæder og Buskene Bær til Føde, medens Honningen fløb ned ad Egens Stamme; da der herskede ublandet Fred og Enighed mellem Menneskene, der alle vare Ligemænd og eiede Alt i Fællesskab og nød Alt i Fællesskab, fremglimte enkelte poetiske Tanker, saaledes naar det hedder om Zephyr og Flora[2]):

De bredede en Blomsterseng
Ind under Skov, paa Mark, i Eng;
Som Jorderig med Blomstervrimlen
Til Kamp udfordred Stjernehimlen.

v. 8821. **De floretes lors** (lat. *illa hora*) **estendoient**
Les coustepointes (*courtepointes*) **qui rendoient**
Tel resplendor par ces herbages,
Par ces près et par ces ramages (Løv)**,**
Qu'il vous fust avis que la terre
Vosist (*voulût*) **emprendre estrif et guerre**
Au ciel d'estre miex estelée (*étoilée*)**,**
Tant iert (l. *erat*) **par ses flors revelée.**

Nu afbrydes for en Stund Vennens Betragtninger over Guldalderen, idet der pludselig uden nogen Indledning

---

[1]) V. 8612. **Dictes qu'ils vous sont présentéz**
D'ung votre amy de loing venuz,
Les eussiez vous par achapt euz.

[2]) V. 8809. **Zephirus et Flora sa femme,**
Qui des fleurs est maistresse et Dame.

optræder en vis Jaloux, en skinsyg Ægtemand, som klager over, at hans Hustru søiter om med Snuushanerne, og i de stærkeste Udtryk forbander Ægteskabet i Almindelighed og sit eget i Særdeleshed: Den Dag han tog en Hustru maatte han hellere gaaet hen og hængt sig[1]). Det nytter ikke, hvorledes man bærer sig ad: tager man en fattig Kone, maa man døie ondt med at føde hende; tager man en rig, vil hun foragte baade En selv og Ens Familie; er hun kjøn, løber Alle efter hende, er hun grim, løber hun efter Alle. Der er ingen Lucretia mere, ikke engang en Penelope. Endelig forbander Jaloux hele Kvindekjønnet. Og hvad er det, der bedaarer Mændene? spørger han. Det er Pynten[2]). Tag Pynten bort; hvad bliver der saa tilbage?[3]) Jaloux vil, tilføier han, ikke skjære alle Kvinder over een Kam, han vil ikke tale om de ærbare, men de ere rigtignok færre i Tal end den Fugl Phønix[4]) (hvoraf der, som bekjendt, kun gives een). Det slutter med, i Drømmens Tusmørke, at Jaloux trækker sin Kone i Haarene og slaaer hende. — Saadanne Udbrud af Had mod Kvindekjønnet træffes i hundredeviis i Middelalderen. Det Nye kæmper med det Gamle paa Liv og Død, og netop Hidsig-

---

1) V. 9254. Mieux me vaulsist (*valût*) être allé pendre
Au jour que je deuz (*dus*) femme prendre.

2) V. 9336. tel deception
Vient de la fole vision
Des yeux qui parées les voyent.

3) V. 9323. Qui vouldroit un fumier couvrir
De draps de soye ou de fleurettes,
Si (dog) seroit certes le fumier,
Qui de puer est coutumier.

4) V. 9100. Prudes femmes par saint Denis,
Dont il est moins que de fenis.

V. 9576. Toutes estes, serez ou fustes
De faict ou de voulentez putes.

heden i Angrebet paa Kvinden viser, hvor stor hendes Betydning var.

Jaloux forsvinder, og nu træder Vennen atter op. Han udtaler sin Misbilligelse af Jaloux's Adfærd mod sin Kone. Saaledes, mener han, bærer ingen fornuftig Ægtemand sig ad, han lukker heller Øinene for sin Kones gale Streger[1]). Iøvrigt tiltræder han i det Hele hans Anskuelse af Kvinderne: han har heller ingen gode fundet[2]). Dernæst fortsætter han sine Betragtninger over Guldalderen. Denne ophørte med Eiendomsfællesskabet; da man begyndte at skjelne mellem Mit og Dit, var det forbi med Menneskenes Lyksalighed paa Jorden. Allerede fire hundrede Aar før J. J. Rousseau finder Jean de Meung i Eiendomsretten Oprindelsen, ikke alene til Uligheden i Menneskenes Vilkaar, men til alle Forbrydelser i Verden[3]). Til at værne om den nyskabte Eiendom var en Konge fornøden. Hvorledes oprandt efter Jean de Meungs Mening Kongedømmet? Man erindrer det Vers af Voltaire:

Den første Konge var en lykkelig Soldat.

Disse Ord henrykte Parterret og gjaldt for en mageløs Dristighed. Men Romanforfatteren i det 14de Aarh. har en ganske anderledes haanlig Maade at forklare Magtens Oprindelse paa end Philosophen i det 18de:

---

[1]) v. 10170. S'il la trouvoit neïs en l'uevre
Gart que ses iex cele part n'uevre,
Semblant doit faire d'estre avugles.

[2]) V. 10390. Je ne le dis pas pour les bonnes,
Qui sur vertus fondent leurs bournes,
Dont encore n'ai nulles trouvées.

[3]) V. 10060. Et la terre mesmes partirent,
Et au partir bornes y mirent,
Et quant les bornes y mettoient,
Mainteffois s'entrecombatoient,
Et se tolurent ce qu'ilz peurent.

De tog en rigtig Bondeknold,
Den største i den hele Fold,
En knokkelstærk og kjødfuld Krop,
Ham stilled de paa Thronen op.
Han svor at skifte Ret blandt dem
Og værge deres Huus og Hjem,
Saafremt en Sum de sammenskjød
Og sikkred ham et Levebrød.

v. 10080. Ung grant vilain entr'eus eslurent,
Le plus ossu de quant qu'il furent,
Le plus corsu et le greignor,
Si le firent prince et seignor.
Cil jura qu'adroit les tendroit (*tiendrait*)
Et que lor loges deffendroit,
Se chascun endroit soi lui livre
Des biens dont il se puisse vivre.

Det kan synes underligt at høre en saadan Tale af en Forfatter, der skriver efter en Konges Indskydelse og for at styrke Kongemagten. Dog, det er intet Mindre end Guldalderen, der kaster en saa sort Skygge over Kongedømmet, en Skygge, som netop maatte til for at sætte Guldalderen i Lys; og Guldalderen maatte Jean de Meung dog have Lov til at behandle for sin egen Fornøielse; for dens Skyld kunde Ingen tænkes at ville Kongemagten tillivs.

Men hvad skal vi sige om den stakkels Elsker, som, efter først at have hørt paa Dame Raisons 3000 Vers lange Tale, nu atter har maattet døie 3000 Vers af Vennen! Den yndige Drøm, hvori Guillaume de Lorris havde indbysset ham, er virkelig ikke langt fra at være bleven til et trykkende Mareridt. Efter Vennens Anviisning henvender han sig nu til Rigdom, Madame Richesse, for ved hendes Hjælp at trænge ind til Bel-Accueil. Rigdom modtager

ham som en stolt Dame, der er vant til at befale. Hun beskriver ham Slottet Folle-Largesse eller Øse-Penge-ud: hun lukker Folk ind ad Slottets ene Port, Fattigdom lukker dem ud ad den anden[1]). Ved samme Leilighed giver hun et uhyggeligt Billede af Fattigdom, som har en Kammerpige ved Navn Sult, Faim, hvem det er paalagt hver Morgen at vække hendes Søn Tyveri, Larcin (Virgils *malesuada fames).* Elskeren har iøvrigt ingen Adresse til Rigdom: Veien til Folle-Largesse er spærret for ham; han maa opgive denne Plan.

Rørt af Elskerens Standhaftighed opbyder nu Amor sin hele Hær for at undsætte Bel-Accueil. Blandt hans Vassaler bemærkes Lediggang, Loisir; Hjerteadel, Noblesse de coeur; Høflighed, Courtoisie; Gavmildhed, Largesse; Diskretion. Dertil melder der sig nu en meget mærkelig Person, som vi ikke have seet før, og som Amor ikke personlig ynder; det er Faux-Semblant eller Hykleri med hans Veninde Paatagen-Ærbarhed, Contrainte-Abstinence.

Faux-Semblant er det Stykke Skyts, som Jean de Meung betjener med meest Færdighed og med meest Virkning, navnlig imod Tiggermunkene. Faux-Semblant er den meest levende af Figurerne i le Roman de la Rose; han hæver sig høit over alle de andre blege allegoriske Skikkelser og bliver næsten en dramatisk Person. Molière behøver kun at sætte Skik paa ham for at faae Tartuffe ud af ham. Ifølge Baronernes Bøn giver Amor sig til at udspørge ham nærmere, og i den derpaa følgende Samtale mellem Amor og Faux-Semblant lægger denne nu saavel

[1]) V. 10599. J'ai l'entrée et elle a l'issue.

sine Meninger som sin Handlemaade for Dagen. Hans Meninger ere sunde, hans Handlemaade skurkagtig fra Ende til anden. Derfor bruger Jean de Meung ham paa dobbelt Maade: snart taler han selv gjennem hans Mund, snart stiller han ham hen som et Indbegreb af Tiggermunkenes Afskyligheder; snart er han Kuglen, der rammer, snart er han Skiven, der skydes efter. Faux-Semblant bekjender frækt og uden Omsvøb:

Nei, Arbeid, det er min Sag,
Det volder alt for stor Umag.
Jeg holder mere af at bede,
Saafremt der ere Folk tilstede,
Og svøbe ind mit Ræveskind
I Hellighedens Faareskind.

v. 12241. Trop a grant peine en laborer,
J'aim *(j'aime)* miex devant la gent orer
Et affubler ma renardie
Du manteau de papelardie.

Da Amor spørger ham hvor han boer, svarer han:

I Kortheds sagt, jeg tager ind
Hvor bedst jeg skjule kan mit Sind.
Det Skjul, hvorpaa man bedst kan stole,
Ei Ydmyghedens Overkjole.
En Munk er skjult særdeles godt,
En Præst sig gier lidt mere blot..
De falske Munke mener jeg,
Som gaaer paa Lastens brede Vei,
Som gider nok i Kappen gaae,
Men ikke tage Korset paa.

V. 11632: Briefment je me vois *(vais)* hosteller
Là où je me puis mieulx celer:
C'est la celée bien plus seure
Que soubz la plus humble vesture.

Religieux sont moult couvers;
Séculiers sont plus descouvers..
J'entens de faulx Religieux,
Des felons et malicieux,
Qui l'abit en veullent vestir
Mais leurs cueurs ne veullent mattir *(mater)*.

Ikke alene til Munkene holder Faux-Semblant sig; han er gjerne tilhuse hos alle Laster:

Med Hovmods Børn jeg Omgang pleier,
Med mangen Skalk og Lurendreier,
Som søger Verdens Roes og Lov,
Og overalt gaaer om paa Rov;
Som veed at mele egen Kage,
Og kan Profit af Alting drage;
Som gjerne Kaal med Store søber,
I Hælene dem altid løber,
Og hykler Nød, og dog sig mætter
Med kostbar Viin og lækkre Retter;
Som Armods Dyd med Bram opdisker,
Og Guld og Gods i Stilhed fisker.

v. 11658. Je mains (l. *maneo*) avec les orguilleus,
Les vésiés (*fourbes*), les artilleus (*artificieux*)
Qui mondaines honors convoitent
Et les grans besognes exploitent,
Et vont traçant *(cherchant)* les grans pitances,
Et porchassent les acointances
Des poissans hommes, et les sivent (*suivent*),
Et se font povre, et si se vivent
Des bons morciaus délicieus,
Et boivent les vins précieus;
Et la povreté vont preschant,
Et les grans richesces peschant.

Faux-Semblant kan gaae ind paa alle Livsstillinger og finder sig hjemme overalt. Han kan iføre sig enhver

Dragt: snart er han ung, snart gammel, snart Mand, snart Kvinde, snart Mester, snart Lærling; han optræder skifteviis som Munk[1]), Præst, Domherre, Student, Prinds, Page, Skovbetjent, Laps osv.; som Nonne og som Verdensdame o. s. fr.

Jeg svinger, kort at sige, mig
Igjennem alle Regioner,
Og slaaer mig, som det træffer sig,
Til alleslags Religioner;
Men af enhver, det feiler ikke,
Jeg Kjernen taer, laer Straaet ligge.

v. 11834. **Et vois par toutes régions**
Courant toutes religions (ɔ: Munkeordener),
Mais de religion, sans faille,
J'en pren le grain et laiz *(laisse)* **la paille.**

Jean de Meung har rigtig indseet, at Hykleriet ikke er indskrænket til det Religiøse alene. (Med samme Takt lader Molière Tartuffe være Adelsmand.) Da Hykleriet bestaaer i at paatage sig Skinnet af Dyder, og da der er særegne Dyder for enhver Livsstilling, finder Hykleriet sig hjemme i dem alle. Imidlertid er ifølge den gamle Satiriker den geistlige Stand den, hvori Hykleriet bekvemmest tager Bolig, og der holder han meest af at angribe det.

Amor: En Eremit Du ligner grant. — — —
Faux-Semblant: En Hykler er jeg dog, for sandt!
Amor: Du prædiker Afholdenhed.
Faux-Semblant: Men fylder dog min Bug saa fed
Med lækker Mad og liflig Drik,
Som Kirkens Folk det har for Skik.
Amor: Du priser ogsaa Fattigdommen.
Faux-Semblant: Har Penge dog fuldtop i Lommen.

---

[1]) V. 11822. **Or suis Robert, or suis robin,**
Or cordelièr, or jacobin.

Men skjøndt jeg agerer den fattige Mand,
Jeg bryder mig feil om den fattige Stand.
Og seer jeg de Stoddere nøgne at gaae,
Og strække sig hen paa det stinkende Straa,
Og skraale af Sult og Kulde — hvad rager
Mig dog i Alverden desligeste Sager?
Nei, naar man dem til Hospitalet afhenter,
Min Trøst og min Bistand forgjæves de venter.
Thi aldrig i Verden det uselig Pak
Den lumpneste Bid ind i Gabet mig stak.
Dog — hvad skal En give, som gnaver kun Been,
Og slikker forsulten sin Foldekniv reen? —
For mig er det en af de sødeste Pligter
At see til en Rig, naar hans Helsen ham svigter.
Der bringer jeg Trøsten, did iler jeg fort,
Han lader mig ikke gaae tomhændet bort.
Naar Døden omsider hans Beenrad afklæder,
Jeg Liget til Graven høitidelig steder. —
Og hvis mig saa Nogen vil lægge til Last,
At ei jeg med Fattigfolk gier mig i Kast,
Saa hør nu, hvorledes jeg jevner den Sag:
Saa viser jeg ham som den klareste Dag,
At den, som har Penge i Lommen, er dog
Meer smittet af Synd end det fattige Skrog,
Og trænger langt meer til et styrkende Raad;
Derfor jeg ham hjælper med Raad og med Daad.

v. 11950. Le Dieu d'amours: Tu sembles estre ung sains Hermite.
Faulx-Semblant: C'est voirs *(vrai)* mais je sui ypocrite.
Le Dieu d'amours: Et si vas préeschant astenance.
Faulx-Semblant: Voire voir, mès j'emple ma pance *(panse)*
De bons morciaus et de bons vins,
Tiex com il affiert à devins.
Le Dieu d'amours: Tu vas préechant la povreté?
Faulx-Semblant: Voir, mès riche sui a planté (Overflødighed).

V. 11958. Mais combien que povre me faigne
Nul povre je ne contredaigne (d. l. *contradignari*).
Quant je voy tous nudz ces truans
Trembler sur ces fumiers puans,
De froit, de fain crier et braire,
Ne m'entremetz de leur affaire;
S'ilz sont en l'Hostel-Dieu portez,
Ne seront par moy confortez;
Car d'une ausmone toute seule
Ne me paistroient-ils pas la gueulle.
Ils n'ont pas vaillant une seiche (lille Fisk):
Que donra qui son coutel leiche?
Mais d'un riche usurier malade
La visitance est bonne et sade (l. *sapidus*);
Celluy vois je réconforter
Car j'en croy deniers apporter.
Et se la male mort l'enosse *(mettre en os)*
Je le conduys jusqu'en la fosse:
Et s'aucun vient qui me repreigne *(reprenne)*,
Pourquoy du povre me refraigne (fjerne),
Sçavez-vous comment j'en eschappe;
Je fais entendant par ma chappe
Que le riche est plus entachiés
Que n'est le povre de pechiés,
Et a plus besoing de conseil,
Pource y vois luy donner conseil.

Fortræffeligt Raisonnement! Den christelige Kjærlighed bør snarere tage sig af de Skyldige end af de Ulykkelige!

Tiggermunkene vare et Forsøg fra Pavens Side paa at gribe ind igjennem den gallikanske Kirkes Organisation og drage Kirkens Medlemmer ind under Pavens umiddelbare Autoritet. Unddragne baade den verdslige og den biskoppelige Domstol, modtagende deres Ordrer fra Rom, udrustede af Paven med Evne til at forrette al præstelig Gjerning,

maatte Tiggermunkene være baade den verdslige Magt og Sognepræsterne en Torn i Øiet. Bisk opperne, Universitetet i Paris, og især den dristige Doktor ved Sorbonnen, Guillaume de Saint-Amour, bestred Pavens Ret til at overdrage Tiggermunkene Sognepræsternes Bestilling. (Thomas af Aquino svarede, at naar en Biskop kunde beskikke Præster i sit Stift, saa kunde Paven gjøre det Samme i hele Christenheden.) „Men, siger Faux-Semblant (og her optræder han afgjort i Tiggermunkenes Skikkelse), vi tage kun de rige og smukke Skriftebørn fra dem, de fattige lade vi dem beholde. De kan nu nok have Grund til at blive vrede paa os, naar vi saaledes gaaer hen og tager deres „fede Dyr" fra dem; men lad dem bare prøve paa at mukke, jeg skal nok lukke Munden paa dem"; eller endnu bedre:

Ifald Prælaterne saa knyer
(At miste deres fede Dyr
Kan muligviis dem hidse Blodet),
Saa skal jeg give dem paa Ho'det
Saadanne Knubs, at de skal grue
Og tabe Bispe-Stav og -Hue.

v. 11934. Se li prelaz osent grocier,
Car bien se doivent correcier *(courroucer)*
Quant il perdent lor grasses bestes,
Tel cop lor donrai sor les testes,
Que lever i ferai tels boces *(bosses)*,
Qu'il en perdront mitres et croces.

Thi jeg er en mægtig Mand, og der er godt Sammenhold i vort Laug. Vi ere vel underrettede, den Ene fortæller den Anden hvad han har udspioneret[1]). Og vil vi have en

[1]) v. 12317. A eus je suel (l. *soleo*), sans rien celer,
Les secrés des gens reveler;
Et eus ausi tout me revelent,
Que rien du monde ne me celent.

Modstander eller Medbeiler fra Halsen, veed vi nok, hvordan vi skal bære os ad:

Vil en af vore Fjender op
Til Ærens eller Magtens Top,
Saa mærke vi den Trappe nøie,
Som til sit Maal han har for Øie.
For nu at sikkre os vor Sag
Vi sværte Manden paa hans Bag.
(Vi ingen Skaansel har med den,
I hvem vi ikke seer en Ven.)
Og naar han Trappen op vil stille,
Vi knække Trinene og pille
Hans Venner bort; han Intet seer,
Før han ei har tilbage fleer.

v. 12365. Se nous voyons qu'il puist conquerre *(conquérir)*
Par quelque engin honor en terre,
Provendes ou possessions,
A savoir nous estudions
Par quele eschele il peut monter;
Et por li mieus perdre et donter,
Par traïsons le diffamons
Vers ceux, puisque nous ne l'amons.
De l'eschele les eschelons
Ainsi copons, et l'essilons *(exilons)*
De ses amis, qu'il n'en saura
Ja mot, que perdus les aura.

Faux-Semblant er saaledes en stor og mægtig Mand, men han er ogsaa af fornem Familie: hans Fader er Humbug, Barat; hans Moder Skinhellighed, Hypocrisie:

Paa hele Verdens Throne kneiser
Min Fader, Humbug, høit som Keiser,
Min Moder er dens Keiserinde.
Gav Hellig-Aand end ei sit Minde,

Behersker dog vor Slægt det Hele
I alle dets særskilte Dele.
Og det er Ret at vi regjere,
Thi vi Alverden kan fixere;
Ja, vi kan narre Folk saadan,
At Ingen det opdage kan.
Og gjennemskued Nogen Sagen,
Tør han ei lægge den for Dagen.

v. 12619. De tout le monde est empereres
Barat mes *(mon. l. meus)* sires et mes pères;
Ma mère en est empereris,
Maugré qu'en ait Saint-Esperis,
Nostre puissant lignage regne:
Nous regnons ore en chascun regne,
Et bien est drois que nous regnons,
Que trestout le monde fesnons *(fascinons)*,
Et savons si les gens déçoivre,
Que nus ne s'en set *(sait)* aparçoivre;
Ou qui le set aparcevoir
N'en ose-il descouvrir le voir *(vrai)*.

Det er rigtigt! det Onde hersker iblandt Menneskene, deels ved deres Dumhed, deels ved deres Feighed.

I Sandhedens, i Jean de Meungs og i Kongens Navn, og ad direkte Vei imod Tiggermunkene taler Faux-Semblant, naar han drager tilfelts imod Tiggeriet og under Henviisning til Apostlenes Ord og Exempel erklærer, at Enhver som er rask og rørig skal arbeide for sit Brød, at Almisserne tilhøre de Syge, de Gamle og de Vanføre, og at den som spiser Brødet fra dem, spiser sin egen Fordømmelse[1]), samt naar han stiller sig paa den gallikanske Kirkes

[1]) v. 12036. Puissans hons doit, bien le recors,
As propres mains, au propre cors
En laborant querre son vivre.

det er ikke til at forlade sig paa; husk paa Dido, som blev forladt af Æneas; lær af Historien om Jason, hvorledes Mændene ere, og at de kun fortjene at bedrages[1]). I Anledning af Fortællingen om Venus's Elskovshandeler fremsætter hun sin Promiscuitetstheori:

v. 14763. Car Nature n'est pas si sote,
Qu'ele féist nestre Marote
Tant solement por Robichon,
Ne Robichon por Mariete,
Ne por Agnès, ne por Perete;
Ains nous a fait, beau filz, n'en doubtes,
Toutes pour tous & tous pour toutes,
Chascune pour chascun commune,
Et chascun commun pour chascune.

Derefter giver hun adskillige detaillerede Anviisninger (for det meste tagne hos Ovid og afpassede efter det 14de Aarh.s Sæder), som indeholder kuriøse Oplysninger om Kvindernes Toilette, Lader og Kunstgreb paa den Tid. Sminke anbefales, forsaavidt det behøves[2]). De personlige Skjønheder bør stilles frem, Mangler tilsløres, derfor bør bæres, henholdsviis, nedringet eller høihalset Kjole, tætsluttende eller Poseliv[3]). Haaret bør der anvendes megen Opmærksomhed

---

1) V. 14036. Tous sont ribaulx, par tout se fichent,
Si les doit on aussi tricher,
Non pas son cueur en ung ficher.

2) V. 14075. Et s'elle perdoit sa couleur,
Dont moult auroit au cueur douleur,
Face qu'elle ait oingtures moistes
En sa chambre dedans ses boettes (*boîtes*).
Sanguine quæ vero non rubet; arte rubet. (Ars am. III, 200.)

3) V. 14086. Que sa chair pare (*paraisse*) blanche & nette,
Demi pied derrière & devant,
Si en sera plus decevant;
Et s'elle a trop grosses espaulles,
Pour plaire à dances & à baulles,
De délyé drap robe port,
Si sera de moins lait deport.
Pars humeri tamen ima tui, pars summa lacerti
Nuda sit, à lævâ conspicienda manu. (Ars am. III, 307.)

paa; har man det ikke af Naturen, kan man faae Haar af en død Kvinde, eller eftergjort Haar[1]). Til Mønster for Haaropsætning anbefales Ulvinden i det Øieblik den vil røve et Lam[2]). Naar hun leer, maa hun ikke lukke Munden for høit op[3]). Ved Bordet maa hun indtage en yndefuld Holdning, ikke tage Munden for fuld, ikke stikke Fingrene dybt ned i Saucen, men blot med Fingerspidserne berøre det Stykke hun vil dyppe[4]). — Til Slutning fortæller hun selv om en Elsker, hun har havt i sin Ungdom, og som hun elskede saa høit, skjøndt han baade slog og ruinerede hende. — Det er underligt nok, at Jean de Meung i den skamløse Kjællings Mund har fundet Plads for følgende, vel ikke i moralsk Henseende opbyggelige, men ved sin Ynde i Fremstillingen fra de andre Trivialiteter saa forskjellige Billede af Kvinden i Ægteskabet sammenlignet med Fuglen i Buret:

Naar Fuglen fra det grønne Krat
Er fangen og i Buret sat,
Og har det nok saa luunt og godt,
Og lever rigtig fiint og flot,

---

[1]) V. 14063. Face tant que l'en luy apporte
Cheveulx de quelque femme morte.
Fæmina procedit densissima crinibus emtis. (Ars am. III, 165.)

[2]) V. 14350. C'est une chose moult plaisante,
Que la beaulté de chevelure:
Tous jours doit femme mettre cure,
Qu'el puist *(puisse)* la louve ressembler,
Quant el veult la brebis embler.

[3]) V. 14129. Femme doit rire à bouche close,
Car ce n'est mye belle chose,
Quant elle ryt bouche estenduë,
Car trop semble large & fenduë.
Sint modici rictus, sint parvæ utrimque lacunæ. (Ars am. III, 283.)

[4]) Gafler kom først i Brug i det 14de Aarh.; de erstattedes tildeels ved de brede og runde Knivsblade.
V. 14184. Du bout des doys le morcel touche,
Que devra moiller en la sausse.
Carpe cibos digitis; est quiddam gestus edendi. (Ars am. III, 755.)

„Da synger den“, saa taler Du,
„Sit hele Liv, saa glad i Hu!“
— Den savner, ak! den grønne Lund,
Som var dens Lyst fra første Stund;
Det drager den saa mægtig hen
Imod dens Friheds-Liv igjen.
Hvor tripper den urolig om
Bag Fangeburets Gitterbom!
Et Vindve eller Hul, at flye
Ud under Skovens tætte Ly,
Det er dens tause Længsels Maal.

v. 14717. Li oisillons du vert bocage,
Quant il est pris et mis en cage,
Nourri moult ententivement (lat. *intenta mente*)
Ceans delicieusement,
Et chante, tant comme sera vis *(vif)*,
De cuer gai, ce vous est avis,
Si desire-il les bois ramés,
Qu'il a naturelment amés *(aimés)*:
Tousjors i pense, et s'estudie
A recouvrer sa franche vie,
Et va par sa cage traçant,
A grant angoisse porchaçant
Comment fenestre ou pertus truisse *(puisse trouver)*
Par quoi voler au bois c'en *(s'en)* puisse.

Opmuntret ved den Gamles Tale bekvemmer Bel-Accueil sig til at modtage Elskeren, som hemmelig sniger sig ind i Taarnet. Men Forsøget mislykkes atter; Elskeren faaer Bank og kastes paa Døren af Dangier, Honte, Peur o. Fl. Han beder, at man dog idetmindste vil sætte ham i Fængsel med Bel-Accueil, men Dangier svarer, at det vilde være at lukke Ræven ind i Hønsestien.

Da Listen nu er mislykket, maa man gribe til Magten. Amor beslutter sig til at lade løbe Storm, og Venus

kommer til Hjælp, kjørende igjennem Luften paa en Vogn med otte Duer for.

I dette forventningsfulde Øieblik forlader Forfatteren pludselig Krigsskuepladsen og fører Læseren for en lang Tid hen til en Smedie, hvor Natur har travlt med at reparere den Skade, som Død anretter i Skabningen. Jean de Meung viser herved til Overflod, hvor lidet han i Grunden bryder sig om den stakkels Elsker, og at han kun har grebet hans Eventyr for at faae et Paaskud til at forfølge sine egne Planer og fremsætte sine egne Meninger.

Jean de Meung viser, hvorledes Døden forfølger Væsnerne med sin Kølle. Alt flygter for den; Nogle bestige deres Heste, Andre søge Frelse paa Søen i en Baad[1]). Dog, Døden kan vel ødelægge Individerne, men ikke Arterne[2]). Kunst ligger paa Knæ for Natur, og bønfalder den om at lære den at frembringe Værker lig dens. Det Eneste Kunsten kan gjøre er, siges der, i døde Værker at efterligne Naturen, hvis „Abe" den kaldes. Jean de Meung hæver sig, efter Plato, til Tanken om det absolut Skjønne som Forudsætning for enhver enkelt Skjønhedsaabenbaring i Naturen:

Alskjønheds Gud opvælde bød
En Kilde i Naturens Skjød,
Som evig strømmer, fuld og klar,
Hvori alt Skjønt sit Udspring har.
Men ei man har dens Dyb udgrundet,
Og Ingen end dens Bredder fundet.

v. 17090. Car Diex li biaus outre mesure
Quant il biauté mist en nature,

[1]) V. 16786. Montent dessus les grans destriers,
A tout *(avec)* leurs dorez estriers.
L'autre met en ung fust sa vie,
Et s'en fuyt par mer en Navie.

[2]) V. 16769. Car quant elle tue le pere,
Demeure filz, ou fille, ou mere.

Il en i fist une fontaine
Tous jors corant et tous jors plaine,
De qui toute biauté desrive;
Mais nus n'en set *(sait)* ne fons *(fond)* ne rive.

Alchemiens Sandhed grundes paa Legemernes Forvandling, som har Stoffernes Eenhed til sin Forudsætning. Beviset hentes fra Meteorstenene (!), som dannes i og af Luften[1]). I Kraft af denne Forvandling kan man ogsaa lave Guld, naar man har det rette Greb paa Tingen[2]).

Nu følger Naturs Skriftemaal for hendes Præst Genius, i hvilket vi have et kuriøst Indbegreb af Middelalderens Naturphilosophi og Naturkundskab:

Gud har skabt Verden ud af sig selv og af fri Villiesbeslutning. I Begyndelsen var hans Værk en uformet Masse; saa afdeelte han den efter Tal og Maal. Substantserne fordeeltes efter deres Vægt i den høie, lave og Mellemregionen. Alt dette, siger Natur, lagde Gud under min Bestyrelse, han tog mig til sin Kammerpige:

V. 17653. Il m'a pour chamberiere prise...,
Pour Connestable et pour Vicaire.

Alle Skabninger lyde ogsaa mine Love, med Undtagelse af en eneste: Mennesket. Himlen dreier sig uden Ophør,

V. 17676. Et porte en son cercle poly
Toutes les estoilles o ly *(avec lui)*;

jeg beklager mig ikke over Planeterne, som trolig gaae deres Gang og bevare deres Lys, som de faae fra Solen. (Her kommer

---

1) V. 16956. Ne peut l'en *(l'on)* pas très-souvent veoir
Des vapeurs les pierres cheoir
Qui ne montèrent mye pierres? (ikke steg op som Stene)

2) V. 16988. Car d'argent vif, fin or font naistre
Ceulx, qui d'alquemie sont maistre...
Mais ce ne feront iceulx mie
Qui oeuvrent de sophisterie.

en Afhandling om de mere og mindre belyste Partier af Maanen, en Forskjellighed, som man nuomstunder tilskriver Bjerge paa Maanen, men som Jean de Meung forklarer af Maanens større og mindre Tykkelse paa de forskjellige Steder og den tilsvarende mindre og større Gjennemsigtighed.) Under Himmellegemernes Indflydelse staaer Væsnernes Dannelse, Udvikling og Skjæbne paa Jorden. Herfra ledes Tanken naturlig hen paa Forholdet mellem Menneskets frie Villie og den guddommelige Forudviden. Jean de Meung opstiller Modsætningerne skarpt og klart, bekæmper Eensidighederne og forsøger en Løsning af Spørgsmaalet.

Vi kunne ikke vente, at Jean de Meung skulde være ganske hævet over Tidens Tro paa Stjernernes Indflydelse eller dens øvrige Overtro, men vi maa paaskjønne, at han nogenlunde hævder Villiens Frihed og, efter sit Forbillede Lucrets, bekæmper forskjellige Yttringer af Overtroen; f. Ex. at Orkaner ere Dæmonernes Værk, osv. Han taler med Lærdom og Udførlighed om Brændglas og Forstørrelsesglas, og om forskjellige Slags optiske Phænomener, som han efter Sagkyndiges Mening forklarer meget rigtig. Visioner og Somnambulismens Virkninger tillægger han naturlige Aarsager. Kometerne give Anledning til Udtalelser om Menneskenes indbyrdes Lighed. Der tilskrives dem en almindelig Indflydelse paa Verdenslivet; men, bemærker Natur, Fyrster og Stormænd maa ikke troe, at Kometerne uleilige sig med at bringe Forbud om deres Død mere end om Andres; „thi deres Legeme er efter Døden ikke en Smule bedre end en Kjøresvends“ eller en anden ubetydelig Persons:

v. 19469. Car leur cors ne vaut une pome
Plus que li cors d'un charetier
Ou d'un clerc ou d'un escuyer.

Om Menneskenes Lighed ved Fødselen siger Natur:

De nøgne af mit Skjød opstige,
Og Alle som hinandens Lige.
Ved Fødslen Ingen skjelne kan
En svær og en spædlemmet Mand.
Som Mennesker blev Alle lige.
Fortuna gjør, at Nogle stige.

V. 19472. Car je les fais semblables estre,
Si comme il appert à leur naistre;
Par moy naissent semblables nudz,
Fors et faibles, gros et menuz:
Tous les metz en égalité
Quant à l'estat d'humanité.
Fortune y met le remenant *(le reste)*.

Om Adelskabet hedder det:

Kun ved sin Last man er gemeen,
Alene Hjertet adler En.
Den Adel som kun Fødslen gier
En grumme ringe Adel blier,
Naar Hjertets Godhed fattes den.

v. 19504. Nus n'est vilains, fors par ses vices,
Noblece vient de bon corage,
Car gentillece de lignage
N'est par gentillece qui vaille,
Se la bonté de cueur i faille.

Efter J. de Meungs Mening have, tvertimod, de Lærde mere Udsigt til at naae den sande Adel end de „Fødte".

V. 19560. Par quoy pour gentillesse avoir,
Ont les Clercs, ce pouvez sçavoir,
Plus d'avantages et greigneurs[1]),
Que n'ont les terriens Seigneurs.

---

[1]) Den latinagtige Komparativ *grandior*, Akkusativ *grandiorem*, bliver for Nævneformen til greindre, for Afhængighedsformen til greigneur.

Natur vedbliver: Jeg klager ikke over Elementerne, Planterne, Dyrene; de gjøre deres Pligt; Mennesket alene, som er skabt i Guds Billede, som er Endemaalet for alt mit Arbeide, hvem jeg giver Tilværelse som Stenene, Liv som Planterne, Følelse som Dyrene, Forstand som Englene, som i og for sig er ligesom en lille Verden[1]), Mennesket alene spotter og haaner mig. Hvad jeg skaber, forgaaer i Tiden[2]); derfor er jeg sorrigfuld i Ødelæggelsens Stund; ikke saaledes med Gud, som salig skuer ethvert Stykke Tid i Evighedens Lys; „han seer", som Jean de Meung saa uforlignelig udtrykker det,

V. 19962. La triple temporalité
Sous ung moment d'éternité.

Natur er især forbittret paa Elskerens Fjender. Hun sender da sin Skriftefader Genius hen at prædike for de under Amors og hans Moders Banner kæmpende Vasfaler. Amor ifører ham Messehagel, sætter Bispering paa hans Finger og giver ham Bispestav i Haand. Venus rækker ham en brændende Voxkjerte. Genius træder op paa en Forhøining, udfolder og oplæser Naturs Grundlov. Han skildrer Helvede og opfordrer indtrængende til at fortjene Paradis, hvor de hvide Lam græsse blandt evigfriske Blomster og hvor der skinner en evig Morgendug. I Paradisets Have flyder ikke Narcissus's Bæk, som beruser Sjælene, men det levende Vands Bæk, som evig vælder af sig selv.

---

1) V. 19933. Il a son estre avec les pierres,
Et vit avec les herbes druës,
Et sent avec les bestes muës (lat. *mutus*);
Encore peut-il trop *(beaucoup)* plus en tant,
Qu'avec les Anges il entant..
C'est ung petit monde nouveaux.

2) V. 19948. Onques (lat. *unqvam*) ne fiz rien pardurable,
Tout ce que fais est corrompable.

Til at vinde Paradis anbefales vel enkelte reent menneskelige Dyder: ikke stjæle, ikke slaae ihjel, være ærlig og barmhjertig, men først og sidst opfordres til at følge Naturens Lov og holde Slægten vedlige. Til Slutning exkommunicerer Genius de Gjenstridige og tilsiger de Bodfærdige Syndsforladelse. „Naar I holde Naturens Lov i Hævd, da kunne I lee ad Parcen Atropos, det Skarn, som klipper Livstraaden over."

V. 20710. Pensez de vous multiplier,
Si pourrez ainsi çonchier
La felonnesse, la revesche
Atropos qui le tout empesche.

Genius's Prædiken tiltaler de nye Korsfarene; de raabe Amen! Amen! og berede sig til Stormløb. Genius kaster sin Kjerte til Jorden, Venus tænder ved den en Brand, som hun kaster ind i Fæstningen, og farer frem i Spidsen for de Stormende. Courtoisie, Pitié og Franchise trænge ind igjennem Breschen; Besætningen overgiver sig. Man begiver sig til Bel-Accueil, til hvem Courtoisie holder en Tale: da vi nu ikke har mere at frygte af Male-Bouche og Jalousie, og da Elskeren saa vel har fortjent Kjærligheds Løn —

Saa giv nu Rosen ham i Eie!
V. 22263. Ottroyez-lui la rose en don.

Det tilstaaes. Elskeren slutter:

Saalunde vandt jeg Rosen rød
— Da vaagned jeg af Drømmen fød.

V 22707. Ainsi euz la Rose vermeille,
A tant fut jour, et je m'esveille.

I Digtets anden Deel har vi saaledes et Udtryk af Naturens og de materielle Interessers Opstand mod den tidligere Middelalders Aandelighed og Sværmeri, en Slags „Kjødets Gjenindsættelse i dets Ret“ (Saint-Simonisme) fra det 14de Aarhundrede. — Romanen om Rosen fastslaaer en heel ny Fremstillingsform i Litteraturen. Denne Maneer med en Drøm som Indfatning og allegoriske Figurer som Udpyntning, gjentager sig stadig, især i den alvorlige Litteratur; den findes i politiske og polemiske Skrifter, i Prædikener, i Taler til geistlige og verdslige Forsamlinger, for Retsskranken osv.

I Begyndelsen af det 15de Aarh. hævede sig paa Moralens Vegne et Par vægtige Stemmer imod Romanen om Rosen, nemlig Gerson og Christine af Pisa, Middelalderens to sidste Spiritualister. Den berømte Kantsler ved Universitetet i Paris, efter al Sandsynlighed Forfatter til „Middelalderens Bibel“, Bogen om Christi Efterlignelse, forfattede et eget Skrift imod den. Men selv i det Øieblik Gerson bekæmper Jean de Meung, kan han ikke unddrage sig sin Modparts Fremstillingsmaade, men maa give sine Tanker i Form af en Drøm, med allegoriske Figurer:

Gerson henflyttes da i Drømmen til det himmelske Senat, hvis vigtigste Medlemmer ere: Kanonisk-Ret, Barmhjertighed, Sandhed, Maadehold. Forsamlingen præsideres af Skarpsindighed og Fornuft. Sekretærer ere Videnskab og Forsigtighed. Generalprokureur er Theologisk-Veltalenhed, „med det milde Alvorssprog“ (det er som det kunde være Gerson selv). Aktuaren Samvittighed oplæser Kyskheds Klage over Ami's Fornærmelser. Efter Oplæsningen spørger Præsidenten, om Nogen i Forsamlingen vil tage den Anklagedes Forsvar. Mange reise sig. Efter Forsvaret, som især beraaber sig paa Forfatterens Ungdom og Lærdom (hans Lærdom prises som saa stor, at „der er ikke Nogen, som kan lignes med ham indenfor det franske Tungemaal“), og den dybe Pønitentse, som igrunden gaaer igjennem Digtet, begynder Raadslagningen mellem Dommerne. Derefter reiser Theologisk-Veltalenhed sig, hilser Forsamlingen og begynder at gjendrive de fremkomne Forsvarspunkter i et Foredrag, hvoraf Gersons egen Blidhed og Humanitet fremlyser. „Gud give“, saaledes henvender han sig til den Anklagede, „at Du havde gjort en bedre Brug af Din Veltalenhed, Din gode Forstand og Din Digterevne. Ak! Ak! gode Ven og lærde Mand! var der ikke forlibte Galhoveder nok i Verden, uden at Du behøvede at forøge deres Tal?“ Domskonklusionen lyder: „Bort med en saadan Bog! Dens Læsning være forbuden for bestandig[1]), især de Steder, hvor Digteren fører infame Personer frem, saaledes som denne fordømte gamle Kjælling, som fortjente at sættes i Gabestokken.“ — „Da Veltalenhed“, saaledes ender Gerson, „var færdig med sin Tale, følte jeg min Sjæl vende tilbage til sin sædvanlige Tilstand; jeg stod da op, og gik ind i mit Bibliothek.“ Dette skete den 18de Mai 1402.

Nogle Aar derefter optraadte Gersons Aandsfrænde, Christine

[1]) *Exterminetur talis liber, absqve ullo usu in futurum..*

af Pisa, mod Romanen om Rosen. Senere rettede Carl VII's Sekretær Martin Lefranc sin *Champion des Dames* imod den.

At sidenhen Jean Molinet, Clément Marot og andre Skjønaander imødegik de fornyede Angreb paa Romanen om Rosen ved at foregive, at der bag den nærmeste Allegori skulde ligge en dybere, mystisk og religiøs, Allegori; at Elskeren skulde forestille Mennesket eller den Christne; at Rosen skulde betegne Viisdommen, eller den guddommelige Naade, eller Jomfru Maria, eller den evige Salighed, eller det høieste Gode, noget Tilsvarende til den hellige Gral i Artusromanerne — det satte neppe deres Samtid Blaar i Øinene. Men trods alle Angreb vedblev dog denne Bog lige til Slutningen af det 16de Aarh. at være en almindelig Yndlingslæsning, især for Aristokratiet. Endnu hundrede Aar efter Jean de Meung hører man høitstaaende Mænd berømme ham som »solemnel mestre et docteur en saincte théologie, philosophe trèsparfond (*profond*), sachant tout ce qui à entendement humain est scible» (l. *scibile*). Og det var visselig ikke Bogens Platheder, som skaffede den denne Popularitet, men dens Betimelighed. Tiden følte Trang til en videre Synskreds for Tanken, et dunkelt Instinkt drev den hen imod Oldtiden. Først drev man en Slags Afguderi med Oldtiden; man pyntede sig med den, man legede med den, man stoppede den allevegne ind. Men efterhaanden inderliggjorde man sig den. Det 17de Aarh.s Litteratur var den fuldbaarne Frugt af den franske Aands Formæling med Oldtidens Aand.

Ligesom om andre mærkelige Personer dannede der sig Sagn om Jean de Meung; thi Andet er det neppe, naar der fortælles, at nogle Damer engang skulde have forenet sig om at give ham en korporlig Revselse for de Udfald mod Kvinderne, han havde lagt Jaloux i Munden. De havde allerede blottet hans Legeme og bundet ham til en Pæl, da et lykkeligt Indfald reddede ham. Han udbad sig som en Naade, at den af dem, som havde følt sig smerteligst berørt ved Jaloux's Ord, vilde slaae det første Slag. Det vilde Ingen. — Ligeledes fortælles, at da Jean de Meung paa sine gamle Dage havde taget Ophold i et Jakobinerkloster, skulde han have viist Munkene en stor tillaaset Kasse, og sagt, at den vilde han skjænke dem, hvis de efter hans Død vilde begrave ham i deres Kloster; men Kassen maatte først aabnes efter hans Begravelse. Jean de Meungs store Ry som Guldmager lod Munkene formode, at Kassen indeholdt umaadelige Rigdomme. Hvor stor var derfor ikke deres Skuffelse og Harme, da de Dagen efter Begravelsen aabnede den og forefandt en Mængde Skifersteen, bestrøne med nogle sære Figurer! Munkene besluttede i deres Forbittrelse at grave Liget op og kaste det udenfor det hellige Sted. Men Parlementet lagde sig imellem, og Jean de Meung beholdt sin Grav.

Odense, i April 1869.

Efterretninger

om

Odense Cathedralskole

for

Skoleaaret 1868—69.

Afgangsexamen 1868.

A. For Studerende.

Ved Ministeriets Skrivelse af 27de Mai f. A. underrettedes Rector om, at den skriftlige Deel af Afgangsexamen for studerende Disciple vilde være at afholde Tirsdag d. 23de Juni (Udarb. i Modersmaalet, fri Opg. og Overs. fra Latin til Dansk), Torsdag den 25de (latinsk Stiil og arithmetisk Udarb.) og Fredag den 26de (geometrisk Udarb. og Udarb. i Modersm., bunden Opg.); den mundtlige Deel af bemeldte Examen, som Underviisningsinspecteuren selv vilde overvære, vilde være at afholde d. 14de—16de Juli; tillige vilde Professor Holten som Deeltager i Censuren i Mathematik og Naturlære overvære Prøven d. 14de og 15de; dog kunde den ene Prøve i Mathematik henlægges udenfor de Dage, hvori han var tilstede; Underviisningsinspecteuren vilde deeltage i Censuren over de skriftlige Arbeider i Latin og ved den mundtlige Prøve i et af de gamle Sprog (efter Rectors Bestemmelse) og Historie; forsaavidt det kunde skee uden stort Besvær, ønskedes 6te Classes Hovedexamen i et Par af de Fag, som der afsluttes, henlagt til de Dage, i hvilke Underviisningsinspecteuren eller Professor Holten var tilstede, saavidt muligt udenfor den Tid, i hvilken de deeltoge i Cen-

suren ved Afgangsexamen. — Dette Sidste skete med Fransk og Tydsk; dog kunde Hr. Prof. Holten i de to Dage, han var her, hverken overvære nogen af disse Prøver eller Afgangsprøven i Geometrie, da de andre mathematisk-naturvidenskabelige Prøver, hvori Candidaterne paa Grund af det store Antal maatte deles i to Hold, optoge hele Tiden.

Til Afgangsexamen indstillede sig følgende fjorten Candidater, hvoraf een havde været i 7de Classe fra 1865, de andre fra 1866:

1. Hans Nicolai Frederik Arctander, Søn af afd. Pastor Arctander i Klinte, født sammesteds d. 4de Mai 1849, optagen i 3die stud. Classe d. 23de August 1861. I de Fag, som afsluttes i 6te Classe, havde han erholdt 23 Points.

2. Thomas Herløv Barfoed, Søn af Kjøbmand Barfoed i Bogense, født sammesteds d. 29de August 1850, optagen i 3die stud. Classe d. 23de August 1862; i de 5 Oprykningsfag havde han opnaaet 29 Points.

3. Johan Valdemar Faber, Søn af Kjøbmand Faber i Odense, født sammesteds d. 8de Septbr. 1849, optagen i 1ste Fællesclasse d. 23de August 1859. I de 5 Fag 25 Points.

4. Carl Adam Vilhelm Sigismund Hansen, Søn af afd. praktiserende Læge Hansen i Tybrind (ved Assens), født sammesteds d. 11te Februar 1847, optagen (med Alderdispensation) i 3die stud. Classe d. 23de August 1862. I de 5 Fag 35 Points.

5. Peter Laurentius Ipsen, Søn af afd. Pastor Ipsen i Nørre-Broby, født sammesteds d. 12te Mai 1850, optagen i 2den Fællesclasse B d. 23de August 1861. I de 5 Fag 33 Points.

6. Frederik Carl Christian Jensen, Søn af Viinhandler Jensen i Odense, født sammesteds d. 25de Februar 1849, optagen i 1ste Fællesclasse d. 23de August 1859; paa Grund af langvarig Sygdom havde han været 3 Aar i 7de Classe. I de 5 Fag erholdt han ved Hovedexamen 1865 29 Points.

7. Jacob Jacobsen, Søn af afd. Kjøbmand Jacobsen i Odense, født sammesteds d. 17de Juli 1849, optagen i 1ste Fællesclasse d. 23de August 1859, var først Realdiscipel, men gik over fra 4de Realclasse til 3die stud. Classe. I de 4 Fag (for Examen i Religion var han som Mosait fritagen) havde han opnaaet 24 Points.

8. Valdemar Krarup, Søn af Godsforvalter Krarup paa Gyldensteen, født paa Birkholm d. 18de Mai 1850, optagen i 2den Fællesclasse A d. 23de August 1861. I de 5 Fag 29 Points.

9. Frederik Christian Lorentzen, Søn af Pastor Lorentzen i Skeby, født i Nørre-Næraa d. 11te Juli 1850, optagen i 4de stud. Classe d. 23de August 1863. I de 5 Fag 36 Points.

10. Georg Nicolai Frederik Møller, Søn af Pastor Møller i Dalby, født i Hedensted d. 9de October 1850, optagen i 2den Fællesclasse A den 23de August 1861. I de 5 Fag 31 Points.

11. David Schjær, Søn af Skolelærer Schjær i Troense, født sammesteds d. 3die August 1848, optagen i 2den Fællesclasse B den 23de August 1860, var først Realdiscipel, men gik fra 5te Realclasse over til 4de stud. Cl. og efter faa Maaneders Forløb til 5te stud. Cl. I de 5 Fag 31 Points.

12. Hans Frederik Vilhelm Wandall, Søn af

Gartner Wandall paa Brahesborg, født sammesteds d. 10de Septbr. 1849, optagen i 3die stud. Classe den 23de August 1862. I de 5 Fag 32 Points.

13. Mathias Weber, Søn af Kjøbmand Weber i Odense, født sammesteds d. 28de Septbr. 1850, optagen i 1ste Fællesclasse d. 23de August 1860. I de 5 Fag 37 Points.

14. Adolph Johan Julius Weel, Søn af afd. Musicus Weel i Kjøbenhavn, født sammesteds d. 2den November 1850, optagen i 5te stud. Classe d. 7de Januar 1865. I de 5 Fag 25 Points.

Opgaverne ved de skriftlige Prøver af denne Examen have været følgende:

1. Udarbeidelse i Modersmaalet I (bunden Opgave): Handelsveiene imellem Ostindien og Europa fra de ældste bekjendte Tider indtil Nutiden.

2. Udarbeidelse i Modersmaalet II (fri Opgave): Hvad forstaaes ved Nødløgn og hvilken Berettigelse har dette Begreb?

3. Latinsk Stiil: Naar Romerne havde undertvunget et Land ved Vaaben og vilde beholde det under varigt Herredømme, sendte de gjerne 10 Sendingsmænd[1]) af Senatet, som med den seierrige Feltherre skulde ordne Alt og fastsætte et Regulativ[2]) for Bestyrelsen[3]) af Provindsen. Dette Regulativ maatte baade Provindsens Beboere og den romerske Øvrighedsperson, der hvert Aar sattes i Spidsen for dem, adlyde, og det kaldtes undertiden Provindsens Lov og fik Navn af den Feltherre, der med Sendingsmændene havde forfattet det. Vi vilde gjøre dem, hvem dette Blad forelægges[4]), Uret, hvis vi troede, at det var dem ubekjendt, at den ene Deel af Sicilien blev

gjort til romersk Provinds, da Q. Lutatius ved Seiren ved de ægatiske Øer havde endt den første puniske Krig og foreskrevet Carthagerne Fredsbetingelser, den anden, da M. Marcellus i den anden puniske Krig havde indtaget Syracus. Men Cicero siger i de verrinske Taler, at de fleste Ting i denne Provinds bestyredes efter den Lov, som P. Rutilius med 10 Sendingsmænd havde givet. Det kan synes vanskeligt at forstaae, hvorfor her nævnes Rutilius og ikke Lutatius eller Marcellus. Men dette kommer deraf, at, da Sicilien mange Aar efter var bleven rystet af en heftig og farlig Slavekrig, og hele Provindsens Tilstand forvirret, blev det overdraget Consulen P. Rutilius, som i Aaret 132[5]) før Christi Fødsel havde kuet Slaverne, at fastsætte en ny Lov for Provindsen. Dog kunde P. Rutilius's Indretning ikke forhindre, at nye Slaveuroligheder opstode omtrent 30[6]) Aar senere, hvilke M.'Aqvillius, der var Consul A. 101[7]), undertrykkede.

[1]) Sendingsmand, legatus. [2]) Regulativ, formula. [3]) Bestyrelse udtrykkes ved et Participium. [4]) forelægge, proponere. [5]) 132 skrives heelt ud med Ord, ikke med Taltegn. [6]) 30 ligesaa. [7]) 101 ligesaa.

4. Oversættelse fra Latin til Dansk: Duæ fuerunt apud Græcos philosophorum sectæ, quæ summum bonum in voluptate ponerent omniaque hominum studia omnesque actiones ad iucunde vivendum referri oportere censerent, Cyrenaicorum et Epicureorum. Sed Cyrenaicorum disciplina, ab Aristippo Cyrenæo, qui Socratem audiverat, profecta neque diu floruit neque magnam habuit auctoritatem litterisve valde celebrata est. Maior fuit diuturniorque Epicuri fama et auctoritas, qui in insula Samo, quo pater eius Athenis colonus venerat, circa id tempus, quo Græciæ libertas a Philippo Macedone oppressa est, natus Athenis multos annos docuit ibique

plus quam septuagenarius mortuus est. Neque tamen uterque eodem modo voluptatem interpretabatur aut eandem eius petendæ viam rationemque monstrabat. Aristippus enim voluptatem simpliciter metiebatur iucundo corporis animique sensu, qui quoque tempore perciperetur, eumque, qui beate vivere vellet, de præteritis futurisve multum cogitare vetabat. Epicurus voluptatis duplex esse genus docebat, alterum positum in motu iucundo corporis animive, alterum in quiete quadam et absentia omnis doloris, hoc autem altero voluptatis genere maxime beatam vitam contineri. Voluptatem autem omnem oriri illam quidem e corpore censebat, sed ad animum pertinere et in eo perfici atque absolvi, quum ad præsentem iucunditatis sensum et tranquillitatem adiungeretur memoria præteritarum voluptatum et spes futurorum bonorum. Epicurum ipsum tradunt modeste et frugaliter sine ulla voluptatis turpitudine vixisse frequentia amicorum discipulorumque stipatum.

5. Arithmetisk Opgave: At fremsætte de almindelige Eliminationsmethoder og at opløse Ligningerne

$$y^2 + xy = ax$$
$$x^2 - y^2 = b\,(x-y)$$

med Hensyn til x og y.

6. Geometrisk Opgave: En regelmæssig Mangekants Sideantal forudsættes givet; hvilke Størrelser (Stykker) i Mangekanten ere dermed ogsaa givne? Hvormange andre Stykker maae endvidere være givne, for at Mangekanten skal være ganske bekjendt?

Hvorledes kan man af en indskreven regelmæssig Mangekants Sideantal n og dens Perimeter P finde den i samme Cirkel indskrevne regelmæssige 2nkants Areal A? En regel-

mæssig 23kants Perimeter er 1200 Alen, hvor stort er da Arealet af en 46kant, som er indskrevet i samme Cirkel, og hvor stor er en af de Diagonaler i samme 46kant, som deler den i to uregelmæssige Mangekanter med 6 og med 42 Sider?

B. For Realister.

Ved Ministeriets Skrivelse af 8de Juni f. A. tilkjendegaves, at den skriftlige Deel af Afgangsexamen for Realdisciple skulde finde Sted efter følgende Schema:

Tirsdag d. 23de Juni Formiddag: Udarb. i Modersmaalet (bunden Opg.);
Eftermiddag: Regning;
Torsdag d. 25de — Formiddag: Geom. Opgave;
Eftermiddag: Tydsk Stiil;
Fredag d. 26de — Formiddag: Arithmetik;
Eftermiddag: Engelsk Stiil;
Løverdag d. 27de — Formiddag: Udarb. i Modersm. (fri Opg.);
Eftermiddag: Geom. Tegning.

Endvidere meldtes ved samme Skrivelse, at den mundtlige Deel af denne Examen, som Professor Bjerring vilde overvære som Examenscommissair, vilde være at afholde d. 9de, 10de og 11te Juli, at Professor Bjerring ønskede at sættes til Censor i Dansk, Fransk, Historie og Geographie, samt at det blev at iagttage, at der meddeeltes Examenscommissairen Underretning om, hvilke Mænd der udenfor Skolens Lærerpersonale vare formaaede til at fungere som Censorer.

Opgaverne ved den skriftlige Deel af denne Examen have været følgende:

1. Udarbeidelse i Modersmaalet I (bunden Opg.): Beskrivelse af Kattegat.

2. Udarbeidelse i Modersmaalet II (fri Opg.): At udvikle Betydningen af Ordsproget: Morgenstund har Guld i Mund.

3. Tydsk Stiil: Karl den Store efterlod ved sin Død sin Søn Ludvig et Rige, som strakte sig fra Ebro til Eideren (die Eider), fra Rom til de bøhmiske Bjerge og fra det atlantiske Hav til Theis (die Theis). Ingensinde fulgte en saa uduelig Søn efter en saa stor Fader. Ludvig den Fromme var mere skikket (taugen) til Munk (Artiklen tilføies) end til Hersker (ligesaa), og de skrækkelige Krige, først mellem ham og hans Sønner, dernæst mellem disse Brødre selv, endte først i Aaret 843 ved det karolingiske Riges Deling i Verdun. Dog kunde denne Deling ingenlunde varig grundlægge eller tilbageføre (begründen oder herstellen) Fred og Orden; tvertimod (im Gegentheil) viser Historien i de paa Karl den Stores Død følgende hundrede Aar en saadan Masse af Vilkaarlighed imellem de Store, som atter hævede sig og bekrigede hverandre, et saadant Overmaal af Elendighed iblandt Folket, af Aandssvaghed og Laster iblandt Kongerne, at ogsaa dette Verdensrige, ligesom de fleste øvrige, efter en kort blændende Glands styrtede ned i Mørket.

4. Engelsk Stiil: Anbefalet af sin Fætter, den berømte Hr. Shelley, een af Lord Byrons Skolekammerater, vovede (dare) Hr. Medwin at udbede sig Tilladelse til at gjøre hans Herlighed (Lordship) sin Opvartning (wait upon), medens han boede i Pisa imellem Aarene attenhundrede eenogtyve og toogtyve (Tallene skrives med Bogstaver og ikke med Chiffre). Saaledes var Begyn-

delsen til et Bekjendtskab, der senere blev til Fortrolighed (intimacy). Hr. Medwin giver os følgende korte Beskrivelse af Lord Byrons Person: „Jeg saae en Mand omtrent fem Fod syv (med Bogstaver) Tommer høi; han syntes ikke at være mere end fyrretyve (ligesaa) Aar. Hans Haar, der var tyndt, var næsten blevet graat, og han tillod det at voxe længere bagtil (behind) end Haar dengang pleiede at bæres. Naar man undersøgte hans Ansigt, kan det ikke nægtes, at hans Øine vare for nær Næsen, og at det ene var noget mindre end det andet; de vare graabrune (grayish brown) og havde i sig en Ild, som syntes at see igjennem Andres Tanker."

5. Regneopgave: En Kornhandler kjøber et Parti Byg paa 68 Tdr. $5\frac{3}{4}$ Skpr. for ialt 389 Rd. 40 ß., og senere 21 Tdr. 3 Skpr. til samme Priis pr. Tønde. Det første Parti sælger han med en Vinding af $14\frac{2}{7}$ pCt., det andet med et lige saa stort Tab. Hvor mange pCt. har han vundet ialt?

6. Arithmetisk Opgave: Hvilke ere Rødderne af følgende Ligninger:

1) $x^2 - ax + \frac{1}{4} a^2 - 1 = 0.$

2) $x^4 - ax^2 + \frac{1}{4} a^2 - 1 = 0.$

3) $(x-a)^4 - a(x-a)^2 + \frac{1}{4} a^2 - 1 = 0.$

Hvilke Værdier have Rødderne af den sidste Ligning, naar $a = 2\frac{1}{2}$, og naar $a = 100$?

7. Geometrisk Opgave: I en uregelmæssig Fiirkant forbindes to modstaaende Siders Midtpuncter med Diagonalernes Midtpuncter.

1. Beviis, at disse Forbindelseslinier danne et Parallelogram.

2. Hvorledes findes dette Parallelograms Sider, naar Fiirkantens Sider ere givne?

3. Naar bliver Parallelogrammet til en Rhombus?

4. Naar bliver det til en Rectangel?

5. Naar bliver det til et Qvadrat?

6. Hvad bliver der af Parallelogrammet, naar Fiirkanten selv er et Parallelogram?

(Figuren var tegnet ved Opgaven).

8. Geometrisk Tegning: Man opgiver sig selv en vilkaarlig Fiirkant og en vilkaarlig Trekant. Derpaa forvandles Fiirkanten til en Trekant, der er ligedannet med den givne Trekant.

I Censuren over de skriftlige og mundtlige Prøver deeltoge, foruden Prof. Bjerring, med Lærerne ogsaa Dhrr. Pastor Feilberg i Engelsk og Cand. pharm. Schiøtz i Naturhistorie.

Til denne Examen indstillede sig sex Disciple af 5te Realclasses øverste Afdeling, nemlig: Frederik Julius Bille ($16\frac{1}{3}$ Aar), Peder Thorning Engelstoft (18 Aar), Jens Nicolai Ipsen ($16\frac{1}{3}$ Aar), Carl Julius Lorentzen ($16\frac{1}{3}$ Aar), Christian Julius Madsen ($16\frac{3}{4}$ Aar) og Johan Christopher Seehusen Møller ($16\frac{1}{4}$ Aar), hvilke Disciple alle ved Examen erholdt Hovedcharakteren Bestaaet.

Den særlige Prøve i Latin for Pharmaceuter har, foruden ovennævnte Chr. Jul. Madsen, der erholdt Charakteren Meget godt, ogsaa med Ministeriets Tilladelse en Privatist: Otto Theodor Schewing, som havde absolveret den almindelige Forberedelsesexamen i Kjøbenhavn, underkastet sig, og denne har opnaaet Charakteren Godt. Samme Tilladelse til at indstille sig til Prøven i Latin her ved Skolen havde i det foregaaende Skoleaar tvende andre Pharmaceuter erholdt.

De studerende Dimittenders Charakterer ved Afgangsexamen 1868.

Dimittendernes Navne.	Dansk Stiil I.	Dansk Stiil II.	Latin, skriftlig.	Latin, mundtlig.	Græsk.	Historie.	Arithmetik.	Geometrie.	Naturlære.	Hoved-Charakteer.	Med Points.	Hebraisk.
1. H. N. Fr. Arctander	g. + ⅓	g.	g. + ⅓	g. ÷ ⅙	g.	mg.	g. + ½	g. + ½	mg.	Anden Charakt.	60	—
2. Th. H. Barfoed...	mg. ÷ ⅓	mg. ÷ ⅓	g.	mg. ÷ ⅓	g. + ½	g. ÷ ⅙	mg. ÷ ⅙	mg.	mg. + ⅓	Første Charakt.	64	—
3. Joh. V. Faber....	g	g.	g. ÷ ⅓	g. + ½	mg. ÷ ⅓	tg. + ⅙	mg. + ½	mg. ÷ ⅙	mg. ÷ ⅓	Anden Charakt.	55	—
4. C. A. V. S. Hansen	mg. + ⅓	ug ÷ ⅓	mg. ÷ ⅙	mg. ÷ ⅓	mg.	ug ÷ ⅙	g. + ½	g.	g. ÷ ⅓	Første Charakt.	68	—
5. P. L. Ipsen.......	mg. + ⅓	ug. ÷ ⅓	mg. ÷ ⅙	ug. ÷ ⅙	mg. + ⅓	mg. + ⅓	ug. ÷ ⅓	ug.	ug. ÷ ⅓	Første Charakt. med Udmærk.	79	ug.
6. F. C. Chr. Jensen.	mg. ÷ ⅓	g. + ⅓	g.	g. + ⅓	g. + ⅙	g. + ⅙	g. + ⅓	g. + ½	g.	Anden Charakt.	58	—
7. J. Jacobsen......	g. + ⅓	mg. ÷ ⅓	g. + ⅙	mg. + ½	g. + ⅓	mg. + ⅓	mg. ÷ ⅙	g. + ½	g.	Første Charakt.	66	—
8. V. Krarup........	g. + ⅓	g + ⅓	g. + ½	mg. ÷ ⅓	g. + ⅓	tg. + ⅙	g. + ⅓	g. + ½	mg.	Anden Charakt.	57	—
9. F. Chr. Lorentzen.	mg.	mg. ÷ ⅓	tg. + ½	mg. + ½	mg.	mg.	g. + ⅓	mg. + ⅓	mg.	Første Charakt.	69	mg.
10. G. N. Fr. Møller.	ug. ÷ ⅓	mg. ÷ ⅓	g.	mg. ÷ ⅙	g. + ½	mg. ÷ ⅓	mg. ÷ ⅙	g. + ⅙	g. + ⅓	Første Charakt.	65	—
11. D. Schjær........	mg. ÷ ⅓	mg. ÷ ⅓	g. ÷ ⅙	g. + ⅙	mg. ÷ ⅓	mg. + ⅙	g. ÷ ⅓	tg. + ½	g.	Anden Charakt.	59	—
12. H. Fr. V. Wandall	mg. ÷ ⅓	mg. ÷ ⅓	mg. ÷ ⅙	mg. + ⅓	mg. ÷ ⅙	g. ÷ ⅓	g. ÷ ⅓	tg.	tg. ÷ ⅓	Anden Charakt.	49	—
13. M. Weber........	mg.	ug ÷ ⅓	mg. ÷ ⅓	ug. ÷ ⅙	mg. ÷ ⅓	mg. + ⅙	mg. + ⅓	mg.	g. + ⅓	Første Charakt.	73	ug. ÷ ⅓
14. A. J. J. Weel.....	g. + ⅓	g ÷ ⅓	mg. ÷ ⅓	ug.	mg. ÷ ⅙	mg.	mg. + ⅙	g. + ½	g.	Første Charakt.	66	—

Realdisciplenes Charakterer ved Afgangsexamen 1868:

Disciplenes Navne:	Dansk Stiil.	Tydsk.	Fransk.	Engelsk.	Historie.	Geographie.	Arithmetik og Regning.	Geometrie og geom. Tegning.	Naturlære.	Naturhistorie.	Skrivning og Tegning.	Points.
1. Fr. J. Bille	g.	tg.	g.	g.	g.	g.	mg.	g.	tg.	g.	mg.	51
2. P. Th. Engelstoft	g.	tg.	tg.	tg.	mg.	mg.	mg.	tg.	mg.	tg.	g.	43
3. J. N. Ibsen	mg.	g.	mg.	g.	g.	g.	g.	g.	mg.	mg.	mg.	65
4. C. J. Lorentzen	mg.	mg.	mg.	g.	mg.	mg.	mg.	mg.	ug.	ug.	mg.	77
5. Chr. J. Madsen	mg.	g.	g.	g.	g.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	ug.	70
6. J. Chphr. S. Møller	g.	g.	g.	tg.	g.	g.	g.	tg.	g.	g.	ug.	50

2. Underviisningen.

I indeværende Skoleaar er der ikke foregaaet nogen Forandring i Planen for Underviisningen; dog har den tidligere Inddeling af 2den Fællesclasse i to Hold ikke fundet Sted, fordi Antallet af Disciplene i denne Classe ikke var saa stort i Begyndelsen af Aaret, at en Deling fandtes fornøden. Den ledige Lærerplads blev besat med Cand. theol. Edvard Ferdinand Garben, der blev constitueret d. 30te Juli f. A. og fik de samme Fag, som afd. Overlærer Burd havde havt, Engelsk i VII Cl. og i Realclasserne samt Dansk i Fællesclasserne.

Fagene have været fordeelte saaledes i indeværende Skoleaar:

Rector: Latin og Græsk i VII	15	Timer.
Overlærer Sick: Græsk i VI og V, Fransk i VII-III stud.	23	—
Overlærer Kragh: Mathematik i VII-IV stud., Naturlære i VII	28	—
Overlærer Strøm: Naturhistorie i hele Skolen, Dansk i V Realcl.	22	—
Adjunct Broberg: Tydsk i IV og III stud. samt III Realcl., Fransk i Realclasserne	20	—
Adjunct Faber: Religion i VII, V og IV stud., Dansk i VII-V stud., Hebraisk i VII, Historie og Geographie i IV Realcl.	23	—
Adjunct Vogelsang: Historie og Geographie i VII-III stud. samt i V Realcl.	24	—
Adjunct Haugsted: Tydsk i VI og V stud., V og IV Realcl. samt i Fællesclasserne	21	—

Adjunct Christensen: Religion i VI, III stud., IV og III Realcl. og i Fællesclasserne, Fransk i II Fællesclasse .... 20 Timer.
Adjunct Hastrup: Historie og Geographie i III Realcl.—I, Dansk i IV og III Realcl..... 21 —
Adjunct W. Johnsen: Mathematik i Realclasserne og III stud., Naturlære i V R., Frihaands- og geometrisk Tegning i Realclasserne..... 34 —
Adjunct Nielsen: Latin i VI og V, Dansk i IV og III stud........................ 22 —
Adjunct O. Johnsen: Latin i IV og III, Græsk i IV .... 22 —
Const. Lærer Garben: Engelsk i VII og i Realclasserne, Dansk i II og I.............. 24(25)—
Lærer Hansen: Regning i Realclasserne og Fællesclasserne .... 14 —
Lærer Jastrau: Skrivning i hele Skolen, Tegning i III stud. og Fællesclasserne .... 21 —
Syngelærer Schønberg: Sang i hele Skolen. 6 —
Lærerne Holm og Lauritsen: Gymnastik i hele Skolen .... 10 —

Skydeøvelserne, hvori ogsaa V Realclasse tager Deel, ledes af Capitain Søderberg med Assistance af ovennævnte Gymnastiklærere.

Følgende Schema viser, hvormange ugentlige Timer der har været tildeelt hvert Fag i de forskjellige Classer:

Fagene:	VII	VI	V St.	V R.	IV St.	IV R.	III St.	III R.	II	I	Summa
Danſk	3	2	2	3	3	3	3	3	5	5	32
Tydſk	"	2	3	4	2	4	2	4	3	5	29
Franſk	2	2	3	4	3	4	3	4	5	"	30
Engelſk	2 (3)	"	"	4	"	4	"	4	"	"	14 (15)
Latin	8	8	8	"	8	"	9	"	"	"	41
Græſk	5	5	5	"	5	"	"	"	"	"	20
Hebraiſk	2	"	"	"	"	"	"	"	"	"	2
Religion	2	2	3	"	2	2	3	2	3	3	22
Hiſtorie og Geographie	3	5	4	4	4	5	4	5	5	5	44
Regning og Mathematik	5	4	4	7	4	6	4	6	4	4	48
Naturhiſtorie	"	3	2	2	2	2	2	2	2	2	19
Naturlære	3	"	"	3	"	"	"	"	"	"	6
Skrivning	"	"	"	"	1	2	2	2	3	4	14
Tegning	"	"	"	3	"	2	2	2	2	3	14
Sang	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	22
Gymnaſtik	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	22

Beretning om Udfaldet af Skarpſkydningen med Riffel i det forløbne Skoleaar.

Antal af de deeltagende Diſciple.	Diſtance.	Skuddenes Antal.	Antal af Træffere i frit Anſlag		Points.	
			i den inderſte Cirkelflade (9 Points).	i den øvrige Deel af Cirkelfladen (fra 1—8 P.).	Summa.	Gjennemſnit.
44	paa 100 Alen	228	101	112	1772	7,77 {15 0 og ×
	paa 200 Alen	761	181	404	4054	5,33 {176 0 og ×
	paa 300 Alen	326	58	182	1533	4,70 {86 0 og ×
Summa paa alle Diſtancer		1315	340	698	7359	5,60 {277 0 og ×

Anmærkning. Skydeøvelserne have været afholdte paa følgende 10 Dage: d. 31te August, 14de, 21de Septbr. 1867 og d. 27de Mai, 6te, 13de, 20de Juni, 4de, 11te og 18de Juli 1868. Dimittendernes Præmieskydning fandt Sted d. 11te Juli paa 300 Alens Afstand, hver Discipel gjorde 5 Skud og 1ste Præmie vandtes (af Jensen) med 45, 2den (af Faber) med 43, 3die (af Arctander) med 40 Points; af 14 Disciple i øverste Afdeling af VII Classe deeltoge 12 i denne Præmieskydning, tvende vare fritagne for Øvelserne, den ene paa Grund af Svækkelse i Haanden, den anden formedelst svagt Syn. Iøvrigt foranledigede Skydebanens Reparation, at Øvelserne begyndte senere i Mai Maaned end sædvanlig. — Den ovenstaaende Beregning af Points retter sig efter det tidligere foreskrevne Schema, men der vil i Fremtiden skee Forandring heri i Overeensstemmelse med den i følgende ministerielle Skrivelse af 5te Marts d. A. indeholdte Forskrift:

„Efterat Ministeriet var blevet opmærksomt paa, at de Skiver, der bruges ved Skydeøvelserne i Landets lærde Skoler, ikke lidet afvige fra hinanden med Hensyn til Centrumets Tvermaal og Ringenes Brede, saa at det med Offentliggjørelsen af Skydeøvelsernes Udfald gjennem Programmerne tilsigtede Maal ikke kunde naaes, med mindre denne Uovereensstemmelse mellem Skolerne fjernedes, og derefter har brevvexlet med Gymnastikdirecteuren om Sagen, skulde Man herved tjenstligst meddele Hr. Etatsraaden til behagelig Efterretning og fornøden Iagttagelse, at Skolens Skive fremtidig vil være at indrette i Overeensstemmelse med de Angivelser, der findes i den af Centralcomiteen i 1866 udarbeidede Instruction for Delingsformændene ved Amtsskytteforeningerne — af hvilken Instruction 2 Exemplarer med-

følge —. Ministeriet anseer det derhos rettest, at bemeldte Instruction i det Hele taget følges, dog med tilbørligt Hensyn til den paa Grund af Skydepladsernes ringere Længde mindre Distance, hvorpaa der skydes ved Skolen.

Sluttelig tilføies det, at Skolen om nogen Tid vil erholde tilsendt et af Gymnastikdirecteuren udarbeidet Tillæg til hans Lærebog i Gymnastik, i hvilket de militaire Øvelser ville blive omarbeidede efter det for Hæren nu gjældende Exerceerreglement."

Under 15de August f. A. modtog Rector følgende Rundskrivelse:

„Paa Grund af den vedholdende stærke Sommervarme vil Ministeriet herved under Forventning af allerhøieste Approbation have bevilget, at Sommerferien i samtlige offentlige lærde Skoler forlænges til Mandagen d. 31te August exclusive.

Hvilket Ministeriet tjenstligst skulde melde Hr. Professoren til behagelig Efterretning med Anmodning om, at De vil lade denne Bestemmelse bekjendtgjøre i Stedets Avis."

Under den ulidelige Hede, som herskede næsten i hele de fire Uger af den reglementerede Sommerferie, kunde man kun med Gru tænke paa den Lidelse, det vilde være for Lærere og Disciple snart atter at skulle begynde Arbeidet i de indelukkede Rum saa mange Timer af Dagen. Ministeriets hensynsfulde Beslutning blev da vistnok af Alle, som i Skolen allerede havde følt Hedens store Tryk i de sidste Uger før Ferien, modtaget som en sand Velgjerning, der ligefuldt paaskjønnedes, om der end kort efter indtraadte Forandring i Veirliget.

Hr. Generalmajor la Cour foretog d. 1ste Mai d. A. Inspectionen over Gymnastikunderviisningen og overværede ogsaa Riffelskydningen samme Dag. Han udtalte sin Tilfredshed med begge Arter af Øvelser.

---

3. De i Skoleaaret gjennemgaaede Pensa.

Dansk.

I Classe. Til Oplæsning og Gjenfortælling er benyttet Lefoliis „Fortællinger og Sagaer", anden Samling. Af Sammes Digte for yngre Børn ere 12 Digte lærte udenad. Der er skrevet een til to Stile ugentlig, afvexlende Dictat og Gjenfortælling. Det Væsentligste af Grammatiken er blevet indøvet med Lefoliis kortfattede Sproglære som Grundlag. — II Classe. Til Oplæsning og Gjenfortælling er benyttet Lefoliis „Fortællinger og Sagaer", anden Samling. Af Sammes Digte for yngre Børn ere 14 Digte lærte udenad. Der er skrevet een Stiil ugentlig, som oftest Gjenfortælling, undertiden Dictat. Det Grammatikalske er blevet indøvet med Lefoliis kortfattede Sproglære som Grundlag. — III Realclasse. Til Oplæsning har været benyttet Holsts Læsebog. Der er skrevet een Stiil ugentlig, Gjengivelse af hvad der er fortalt, deels af historisk, deels af geographisk og naturhistorisk Indhold. Grammatiken er gjennemgaaet ved mundtlig Meddelelse og Analyse. Vers ere lærte udenad een Gang ugentlig. — III stud. Classe. Til Læsning er benyttet Stykker af Holsts og Wulffs Læsebøger. Af Lefoliis „Fortællende Digte for ældre Børn" ere endeel af de lettere Digte

lærte udenad. Stilene have været Gjenfortællinger, bl. a. om Finboge den Stærke, samt forskjellige nordiske og græske Myther; der er skrevet een Stiil om Ugen, begyndt paa Skolen og fuldendt hjemme. Øvelserne i Sproglære ere fortsatte gjennem hele Skoleaaret. — IV Realclasse. Til Oplæsning har været benyttet Ingemanns Eventyr, Blichers Noveller og Ingemanns Valdemar den Store og hans Mænd. Der er skrevet een Stiil om Ugen, fornemmelig af geographisk eller naturhistorisk eller raisonnerende historisk Indhold. Vers ere lærte udenad een Gang ugenlig og Grammatiken repeteret. Den nordiske Mythologie er meddeelt og gjengiven. — IV stud. Classe. Til Oplæsning er benyttet Holsts Læsebog, Lefoliis „Fortællende Digte for ældre Børn“, Bjørnsons „En glad Gut“, Ingemanns „Kunnuk og Naja“ og „Christen Blok“, Heibergs „Alferne“, Wilsters Homer o. fl. Der er skrevet een Stiil hjemme hver anden Uge, i Begyndelsen af Aaret nogle Gjenfortællinger, senere Beskrivelser og Skildringer, især af geographisk og naturhistorisk Indhold, hvortil Stoffet enten har været meddeelt eller hentet fra Underviisviisningen i disse Fag. Desuden stundom lettere Skolestile. — V Realclasse. Til Læsning er benyttet deels Flors Læsebog, deels Digterværker af forskjellige Forfattere, ikke blot af den danske, men ogsaa af den nyere norske Litteratur, ligesom der ogsaa er foretaget endeel Øvelser i Oplæsning og Tydning af Svensk, hvortil er benyttet de i Læsebogen optagne Læsestykker og enkelte af Runebergs Digte. Hver Maaned er der skrevet 3 Stile, deels af almindeligt raisonnerende Indhold, deels saadanne, hvis Stof var Disciplene bekjendt fra Underviisningen. Den græsk-romerske Mythologie er lært efter Møllers Gudelære. Kundskab til den

nordiske Gudelære meddeelt ved Læsningen af Øhlenschlægers „Nordens Guder". — V stud. Classe. Til Læsning har været benyttet Holbergs Comedier, A. Nielsens Fortællinger, Sagaer o. a. To Stile maanedlig deels af beskrivende, deels af historisk Indhold. — VI Classe. Til Læsning er brugt Øhlenschlægers historiske Tragedier, Njals Saga og flere Sagaer, Molbechs Anthologie og andre Digte. To Stile maanedlig deels som i V Cl., deels af mere raisonnerende Indhold. — VII Classe. Til Læsning er brugt Værker af Holberg, Vessel, Baggesen, J. L. Heiberg, Hertz, Paludan-Müller o. A. I Slutningen af Aaret er Hammerichs svenske Læsebog benyttet i nogle Timer. 2 Stile maanedlig. Litteraturhistorie efter Thortsens Haandbog fra Holberg til Nutiden.

Tydsk.

I Classe. Rungs Læsebog for de lavere Classer S. 34—90. Af Hjorts mindre Grammatik er det Vigtigste af Formlæren læst og tildeels indøvet ved skriftlige Øvelser. — II Classe. Rungs Læsebog S. 111—152, 169—192. Formlæren er læst efter Hjorts mindre Grammatik, og Wolles Materialier benyttede til skriftlig Indøvelse af det Læste. — III Realclasse. Hjorts Læsebog S. 53—118. Formlæren er læst efter Trojels Grammatik og indøvet ved hyppig Analysering. — III stud. Classe. Hjorts Læsebog S. 21—60. Formlæren er, med Benyttelse af Hjorts mindre Grammatik, indøvet under stadig Analysering af Sætningerne. — IV Realclasse. Hjorts Læsebog S. 113—173. Formlæren er læst efter Trojels Grammatik, og enkelte Afsnit af Syntaxen meddeelte ved den mundtlige og skriftlige Øvelse efter Lassens

Elementarbog. — IV stud. Classe. Hjorts Læsebog S. 40—84. Hjorts mindre Grammatik er benyttet til Gjentagelse af Formlæren, ligesom Adskilligt af Syntaxen er meddeelt og indøvet. — V Realclasse. Hjorts Læsebog S. 548—599 og Goethes: Hermann und Dorothea. Formlæren er læst og repeteret efter Trojels Grammatik og Syntaxen efter: „Et Par Capitler af den tydske Syntax". Lorentzens Stiiløvelser ere benyttede til mundtlige og skriftlige Øvelser, afvexlende paa Skolen og hjemme. — V stud. Classe. Hjorts Læsebog S. 291—379. Efter Sammes mindre Grammatik er Formlæren læst og udførligere gjennemgaaet, og Syntaxen efter: „Et Par Capitler af den tydske Syntax". — VI Classe. Hjorts Læsebog S. 379—415 og Goethes: Hermann und Dorothea. Til Extemporallæsning er benyttet deels Hjorts Læsebog, deels Jürs og Rungs Deutsche Dichter. Et Par Capitler af den tydske Syntax og Hjorts mindre Grammatik ere repeterede.

Fransk.

II Classe. Borrings Manuel des enfants S. 1—81. Af Grammatiken er efter Brobergs franske Grammatik meddeelt det Væsentligste af Declinationerne, Fleertalsdannelsen, Hunkjønsdannelsen, Hjelpeverberne, de regelmæssige Verber, Pronominerne, Adjectivernes og Adverbiernes Sammenligningsgrader og Talordene. — III Realclasse. Samme Læsebog S. 81—160. Efter Brobergs Grammatik det Vigtigste af Formlæren, derunder de hyppigst forekommende uregelmæssige Verber. — III stud. Classe. Af Lassens Læsebog for Mellemclasser S. 1—57, 193—198. Det Vigtigste af Formlæren, de fleste uregelmæssige Verber

derunder indbefattede. — IV Realclasse. Le Sage: Histoire de Gil Blas, édition destinée à l'adolescence S. 5—132. Formlæren er repeteret noget udførligere og en Deel af Ordføiningslæren gjennemgaaet og indøvet. — IV stud. Classe. Lassens Læsebog S. 77—84, 87—111, 124—140. Borrings Etudes litteraires (VI Udg.) S. 98—126, 215—221. Af Grammatiken Formlæren. — V Realclasse. Mérimée Colomba, suivi de la Mosaïque S. 152—182, 256—263, 279—309, 402—450. Sicks Læsestykker, 2det Hefte, S. 1—44, 80—108. Indøvelse af Formlære, Orddannelse og Ordføining. Jævnlig Extemporallæsning. — V stud. Classe. Af Lassens Læsebog: Le Poéte et le Fermier. Borrings Etudes S. 126—141, 151—160, 221—260, 268—273, 379—389. Formlæren er repeteret, og nogle enkelte Punkter af Syntaxen ere gjennemgaaede. — VI Classe. Af Lassens Læsebog: Hommes et gamins. Borrings Etudes S. 10—62, 141—151, 261—267, 279—325, 331—337, 343—355, 390—401, 403—413; af Sicks franske Læsestykker 2det Hefte Bataille de Hastings. Grammatiken er repeteret, saaledes at de vigtigste Dele af Syntaxen ere medtagne. — VII Classe A. Sicks franske Læsestykker 1ste Hefte L'Avare af Molière og af 2det Hefte Stykkerne Jeanne d'Arc, Chronique du règne de Charles IX og Euloge Schneider. Med Benyttelse af samme Bog er givet en Udsigt over Litteraturens Historie fra Ludvig d. 14de til Nutiden. Nogle Digte af V. Hugo. — VII Cl. B. Molière: les Précieuces redicules; Sandeau: Mademoiselle de la Seiglière; Merimée Mateo Falcone, L'Enlevement de la redoute. Af Sicks Læsestykker 2det Hefte Bataille de Hastings. Desuden en Oversigt over

Litteraturens Historie indtil Ludvig d. 14de og Forklaring af nogle Prøver af Sprogets ældste Form.

Engelsk.

III Realclasse. Mariboes Elementarbog er gjennemgaaet, og det Vigtigste af Rosings kortfattede Formlære indøvet. De til Elementarbogen svarende Stiiløvelser have været benyttede som oftest til mundtlige, undertiden ogsaa til skriftlige Øvelser. — IV Realclasse. Af Marryats The Mission er læst Cap. I—VII (S. 1—50). Det Vigtigste af Formlæren er indøvet med Wittrups Grammatik som Grundlag. Til mundtlig og skriftlig Oversættelse fra Dansk til Engelsk er benyttet Lassens Opgaver til engelske Stile. Der er skrevet een Stiil ugentlig. — V Realclasse. Af Herrigs The British classical authors (16de Udgave) har Classens yngste Afdeling læst S. 491—528, ældste Afdeling: S. 470—476, 491—521, 625—631 samt repeteret det tidligere Læste. Formlæren er bleven indøvet efter Wittrups Grammatik, Ordføiningslæren ved det daglige Pensum i Læsebogen. Til skriftlige Øvelser have i Begyndelsen af Skoleaaret Lassens Opgaver til engelske Stile, senere dicterede Opgaver været benyttede. Der er skrevet een Stiil ugentlig, deels paa Skolen, deels hjemme. — VII Classe. Af Lassens engelske Læsebog har ældste Afdeling læst S. 23—31, 59—72, 112—117, 127—148; yngste Afdeling S. 3—18, 42—52, 67—72, 127—148.

Latin.

III Classe. Silfverbergs latinske Læsebog indtil S. 37, hvorfra dog undtages Stykkerne fra S. 6—17. Bøiningslæren efter Madvigs Grammatik; det lettest Fatte-

lige af Ordføiningslæren meddeelt mundtlig under Læsningen. Skriftlig Stiil i de sidste 5 Maaneder to Gange ugentlig efter Trojels Materialier; enkelte Gange ogsaa mundtlig. — IV Classe. Silfverbergs Læsebog fra S. 40—57. Cæsar de bello Gallico 4de Bog med Undtagelse af 17de Cap. Af Madvigs Grammatik er læst i Ordføiningslæren til 2det Afsnit 3die Cap. og Formlæren repeteret. To ugentlige Stile, enkelte Gange efter Dictat, men væsentlig efter Trojels Materialier, hvoraf en stor Deel af 1ste Afdeling og en Deel af 2den Afdel. C er skrevet. Stilene ere i Forveien altid mundtlig blevne gjennemgaaede med Classen. — V Classe. Sallusts Jugurtha capp. 5—30, Ciceros Tale pro S. Roscio Amerino, Ovids Forvandlinger (Blochs Udvalg): Pentheus. Af Madvigs Sproglære er der læst fra § 286 til § 382, og det tidligere Læste af Ordføiningslæren er repeteret. Ugentlig een Stiil hjemme; desuden een Time om Ugen mundtlige Øvelser i Stiil paa Skolen. — VI Classe. 24de Bog af Livius, tredie Bog af Virgils Æneide, Ciceros Tale pro S. Roscio Amerino, samt (mere cursorisk) den fjerde catilinariske Tale. Af Madvigs Sproglære §§ 383—437, og det tidligere Læste af Moduslæren repeteret. Ugentlig een Stiil hjemme; desuden een Time om Ugen mundtlige Øvelser i Stiil paa Skolen. — VII Classe. Horats's Oder 3die og 4de Bog samt anden Bog af Brevene med ars poetica. Virgils Æneide 3die Bog, Ciceros Skrift om Pligterne 1ste Bog og Livius 24de Bog. Til Extemporallæsning eengang om Ugen er benyttet Stykker af Svetonius og Justinus. To Stile om Ugen, den ene hjemme, den anden paa Skolen efter Henrichsens Opgaver 3die (B) og 4de (A) Afsnit; desuden mundtlige Øvelser i

Stiil med begge Hold; een Version hver fjerde Uge er udarbeidet hjemme efter Sammes Opgaver til Oversættelse fra Latin. Under Forfatterlæsningen ere de til Forstaaelse af Stederne hørende grammatiske, antiqvariske, mythologiske og litterairhistoriske Oplysninger meddeelte og henviist til de Haandbøger, som ere i Disciplenes Hænder.

Græsk.

IV Classe. Bergs Læsebog indtil S. 46; af de danske Stykker er kun en Deel bleven medtaget. Det Vigtigste af Lydlæren og Bøiningslæren efter Tregders Grammatik; af uregelmæssige Verber ere kun de lærte, som ere forekomne under Læsningen. — V Classe. Xenophons Anabasis 1ste Bog og de 3 første Capitler af 2den Bog. Tregders Formlære er læst fuldstændigere, med Medtagelse af de uregelmæssige Verber. — VI Classe. Homers Odyssee 5te og 6te Bog; Xenophons Anabasis 2den Bog fra 3die Capitel. Formlæren er repeteret og medtaget, hvad der angaaer den episke Dialect. — VII Classe. Homers Odyssee 2den, 3die, 5te og 6te Bog; af Tregders Anthologie Idyllerne; Plato's Apol. Socr., Crito og Euthyphro; af Matthiäs griech. Lesebuch: Demosthenes's Tale for Megalopoliterne, Lukians Anacharsis og Brudstykket om Herakles paa Korsveien. Madvigs Syntaxis er ikke læst lectieviis, men idelig benyttet til Henviisning under Læsningen af Forfatterne; med Hensyn til de fornødne mythologiske, antiqvariske og litterair-historiske Oplysninger gjelder det Samme, som er bemærket ovenfor ved Latinen.

Hebraisk.

VII Classe. Yngste Afdeling. Genesis I-VI. Whittes Grammatik: det Vigtigste af Formlæren. —

Ældste Afdeling. De foreskrevne 40 Capitler af Genesis. Whittes Formlære læst fuldstændig og repeteret.

Religion.

I Classe. Balslevs Bibelhistorie. Endeel Psalmer. — II Classe. Samme Bibelhistorie forfra til Israels Rige; desuden er Müllers Udtog af den hellige Skrift benyttet til Oplæsning og Gjenfortælling. Endeel Psalmer. Balslevs Lærebog forfra til Nr. 55 (Troen). — III Realclasse. Samme Lærebog Nr. 55—82 (3die Artikel) og samme Bibelhistorie fra Israels Rige til S. 80 (Jesu Fjender). Müllers Udtog benyttet. Psalmer. — III stud. Classe. Samme Lærebog Nr. 55—95 (Bønnen), Assens Bibelhistorie fra 6te Affnit til 9de (Skrifterne) og fra det Nye Testamente til Bjergprædiken S. 153. Psalmer. — IV Realclasse. Samme Lærebog fra Nr. 82 til Enden. Balslevs Bibelhist. fra S. 80 til S. 101 og G. T. repeteret forfra til Rigets Deling. Müllers Udtog benyttet. Psalmer. — IV stud. Classe. Samme Lærebog fra Nr. 95 (Fader vor) til Enden og 3die Troesartikel (82—95). Assens Bibelhistorie fra Bjergprædiken S. 153 til S. 195. Psalmer .— V stud. Classe. Samme Lærebog forfra til 3die Artikel B (Syndernes Forladelse); og samme Bibelhist. fra „Jesu Lidelse" til Bogens Ende og det G. T.s Skrifter. — VI Classe. Samme Lærebog fra Nr. 72 til Enden og samme Bibelhistorie repeteret heelt igjennem. — VII Classe. Pauli første Brev til Corinthierne og Brevet til Galaterne i Grundsproget. Tønder-Nissens Kirkehistorie fra Nr. 34 til Enden.

Historie.

I Classe. Efter Kofods fragmentariske Lærebog den

gamle Historie og Middelalderens til Carl den Store. — II Classe. Efter samme Lærebog Middelalderens og den nyere Tids Historie til den franske Revolution. — III Realclasse. Efter samme Lærebog og mundtlig Meddelelse Middelalderens og den nyere Tids Historie til den franske Revolution. — III stud. Classe. Efter Kofods Udtog Frankrigs Historie til Julirevolutionen. — IV Realclasse. Efter Kofods fragmentariske Lærebog Oldtidens Historie og efter Allens Lærebog Fædrelandets Historie til Knud den Stores Død. — IV stud. Classe. Efter Kofods Udtog er af Oldtidshistorien læst de vestasiatiske Rigers samt Grækenlands Historie; dernæst Englands, Spaniens (derunder nogle Affnit af Kalifatets og Portugals Historie) samt de forenede Nederlandes. — V Realclasse. Efter Kofods fragmentariske Lærebog (udfyldt ved mundtlig Meddelelse) Middelalderens og den nyere Tids Historie til henimod Nutiden. — V stud. Classe. Efter Kofods Udtog den romerske Oldtidshistorie: dernæst Tydsklands, Italiens, Preussens og Ruslands (med nogle Partier af Polens) Historie. — VI Classe. Fædrelandets Historie efter Allens Lærebog, jævnsides dermed er affnitsviis læst Sverrigs og Norges Historie efter Kofods Udtog. — VII Classe. Den nyere Tids Historie efter Estrups Lærebog (B tillige et Affnit af Middelalderen); dernæst Fædrelandets Historie efter Allen.

Geographie.

I Classe. Efter Erslevs mindre Lærebog Europa til Italien. — II Classe. Efter samme Lærebog Resten af Europa samt de andre Verdensdele. — III Realclasse. Efter Erslevs større Lærebog (for Latinskoler og Semi-

narier) den danske Stat, Nordeuropa og Østeuropa. — III stud. Classe. Samme Lærebog, forfra til Mellemeuropa. — IV Realclasse. Efter samme Lærebog, fra Mellemeuropa til Sydeuropa. — IV stud. Classe. Efter samme Lærebog, fra Mellemeuropa til Italien. — V Realclasse A repeteret Europa efter Belschovs Lærebog, B repeteret Europa til den tyrkisk-græske Halvø efter Erslevs større Lærebog. — VI Classe. Repeteret den hele Geographie efter Belchovs Lærebog.

Mathematik og Regning.

I Classe. De 4 Regningsarter i ubenævnte og benævnte, hele og brudne Tal efter Hansens Regnebog I og II. Megen Øvelse i Hovedregning. — II Classe. Fortsættelse af Brøkregning samt Regning med omvendte og sammensatte Forhold, Gjennemsnitsregning, Delingsregning og Procentregning efter Hansens Regnebog II og III. Megen Øvelse i Hovedregning. Affætning af lette geometriske Opgaver. — III Realclasse. Regning med omvendte og sammensatte Forhold, Gjennemsnitsregning, Delingsregning, Procentregning og Regning med fremmed Mønt efter Hansens Regnebog III. De forskjellige Arter af Regning ere først indøvede ved Hovedregning. Regneopgaver hjemme een Gang om Ugen. Steen's elementaire Arithmetik til Art. 53 og de tilsvarende Øvelser efter Sammes mathematiske Opgaver for det indledende Cursus. Mundts Geometrie til Art. 144 og tilsvarende Øvelser efter Julius Petersens geometriske Opgaver. Affætning af Maalestokke og disses Anvendelse til Affætning af Figurer efter opgivne Maal, samt practisk Øvelse i Beregning af de affatte Figurers Fladeindhold. — III stud. Classe. Steens

elementaire Arithmetik til Anhanget og de tilsvarende Øvelser efter Sammes mathematiske Opgaver for det indledende Cursus. Talregning, anvendt paa Opgaver, indklædte i almindelig Sprogform. Johnsens geometriske Tegneopgaver Nr. 1—48. IV Realclasse. Procentregning, Decimalbrøk, Qvadrat- og Cubikrod og Vexelregning efter Hansens Regnebog III og Regnebog for høiere Realclasser. Hovedregning og Hjemmeopgaver een Gang om Ugen. Steens elementaire Arithmetik fra Art. 53 til Anhanget og de tilsvarende Øvelser efter Sammes Opgaver for det indledende Cursus. Repeteret Steens elementaire Arithmetik Art. 1—53. Sammes elementaire Algebra Art. 1—14. Mundts Geometrie fra Art. 146—303 og Øvelser efter Julius Petersens geometriske Opgaver. Johnsens geometriske Tegneopgaver Nr. 28—97. — IV stud. Classe. Steens elementaire Algebra Art. 1—12 med tilsvarende Øvelser. Repeteret Steens elementaire Arithmetik § I-III, V. Mundts Geometrie Art. 1—137, 146—192. — V Realclasse B. Qvadratrod og Cubikrod, Ligninger af 1ste og 2den Grad og endeel Opgaver til Indøvelse af Logarithmer og deres Anvendelse; een Opgave hjemme hver 8de eller 14de Dag. Steens elementaire Algebra fra Art. 25—59. Mundts Geometrie fra Art. 303—407. Johnsens geometriske Tegneopgaver S. 45—75. — V Realclasse A. Opgaver til Indøvelse af de forskjellige Arter Regning efter Hansens større Regnebog; een Regneopgave hjemme hver 8de eller 14de Dag. Steens elementaire Algebra fra Art. 59 til Enden. Mundts Geometrie fra Art. 407 til Enden. Repeteret hele det mathematiske Cursus. Mundtlige og skriftlige Øvelser i Projectionslæren. Begge Afdelinger have foruden de ved Overhøringen i Mathematik forefaldende Op-

gaver hver Uge havt een Times skriftlige Øvelser paa Skolen og to mathematiske Opgaver hjemme. — V stud. Classe. Steens elem. Algebra Art. 14—27. Repeteret Steens elem. Arithmetik Art. 54—64 og elem. Algebra Art. 1—12. Øvelse især i Regning med Rodstørrelser og Proportioners Anvendelse. Mundts Geometrie Art. 138—145, 193—302, 321—332, 345—371. — VI Classe. Steens elem. Algrebra Art. 28—36, 46—52, 55—57 samt nogle spredne Sætninger om Tals Delelighed. Repeteret Decimalbrøk og indøvet Regning med afkortede Decimaler. Mundts Geometrie Art. 303—320, 333—344, 372—449. Repeteret nogle af de foregaaende Afsnit. Foruden Øvelser paa Skolen er een Opgave ugentlig besvaret skriftlig hjemme i den største Deel af Aaret. — VII Classe B. Steens elem. Algebra Art. 37—64 med et Par Tilføielser. Jul. Petersens Trigonometrie med nogle Udeladelser. Mundts Stereometrie Art. 1—164. Øvelser paa Skolen især i Ligningers og Logarithmers Behandling; een skriftlig Opgave hjemme om Ugen. — VII Classe A. Mundts Stereometrie Art. 179—275. Repeteret største Delen af det mathematiske Cursus. 2 skriftlige Opgaver hjemme om Ugen.

Naturlære og Astronomie.

V Realclasse B. Holten Naturlærens almindelige Love Art. 1—127 og fra Art. 272 til Enden. Johnstrup De chemiske Grundstoffer Art. 1—64. A. Holten Naturens almindelige Love Art. 237—272 og Art. 127—195. Johnstrup De chemiske Grundstoffer. Veirlære efter et skrevet Compendium. Repeteret nogle af de i forrige Skoleaar læste Afsnit. — VII Classe B. Ørsteds mechaniske Physik (3die Udg.) til Art. 206. Müllers chemiske Physik

til Varmelæren. — VII Classe A. Ørsteds mechaniske Physik Art. 206 til Enden. Müllers chemiske Physik fra Varmelæren til Enden. Mundts Grundtræk af Astronomien. Repeteret en Deel af forrige Aars Cursus.

Naturhistorie.

I Classe. Menneskets Skeletbygning og Pattedyrenes Naturhistorie i korte Grundtræk, indøvede uden Bog ved Hjelp af Naturgjenstande og Afbildninger. — II Classe. Mennesket og Pattedyrene efter Lütkens Lærebog i Zoologien Nr. 2. Kundskab til Planternes Bygning mundtlig indøvet ved Hjelp af medbragte Planter. — III Realclasse. Fuglene fra Duerne, Krybdyrene, Padderne og Fiskene efter samme Bog. — III stud. Classe. Fuglene fra Duerne, Krybdyrene, Padderne og Indledningen til Fiskene efter samme Bog. Plantelærens almindelige Deel efter Strøms Begyndelsesgrunde S. 1—11 og 45—56. — IV Realclasse og IV stud. Classe. Plantelæren efter samme Bog. Leddyrene til Guldsmedene efter Lütkens Lærebog i Zoologien Nr. 2. — V Realclasse. Planteriget efter Strøms Begyndelsesgrunde med mundtlige Tilføielser. Leddyrene til Insecter med ufuldstændig Forvandling efter Lütkens Lærebog i Zoologien Nr. 2. — VI Classe. Planteriget efter Dreiers og Bramsens Lærebog i Zoologie og Botanik, med endeel Forandringer og Tilføielser. Hele Dyreriget repeteret.

---

4. Skolefest.

Torsdagen den 1ste October f. A. var det 25 Aars Dagen, siden jeg tiltraadte mit Embede som Rector for

Odense Cathedralskole (efterat jeg tidligere i 17 Aar havde arbeidet som Lærer i Metropolitanskolen, Helsingørs lærde Skole og som Lector ved Sorøe Academie), og denne Dag ønskede Skolens Lærere og Disciple at erindre ved en Skolehøitidelighed. Kl. 10 samledes i Solennitetssalen Deeltagerne i denne Skolefest, som indlededes og afsluttedes med Sange, forfattede af en af Lærerne, og hvorved min kjære Medlærer og Ven, Adjunct Vogelsang bragte mig Skolens Lykønskning i en Tale, der, som han selv sagde, kom fra Hjertet og fandt sin Vei til Hjertet. Særskilte Lykønskninger og skjønne Mindegaver bragtes derpaa af Skolens nuværende Disciple, af dens Lærere og forhenværende Disciple, og jeg udtalte derefter, saa godt jeg formaaede det i min bevægede Stemning, min inderligste Tak for al den Deeltagelse, Kjærlighed og Hengivenhed, som jeg havde mødt under min hele Embedsvirksomhed og hvorpaa jeg ogsaa paa den Dag modtog saa mange for mig og Mine uforglemmelige Beviser ikke blot af dem, som vare knyttede til Skolen, men ogsaa af mine Medborgere udenfor dens Kreds. Hans Majestæt Kongen viste mig den Naade i Anledning af Dagen at udnævne mig til Etatsraad. En udførlig Beskrivelse af denne Skolefest og hvad dermed stod i Forbindelse findes i Fyens Stiftstidende 1868 Nr. 257, men et varigt Minde om denne Dag (om hvilken jeg vel tør sige, at dens skjønneste Prydelse var det Hjertelighedens Præg, som den mig viste Hæder bar) er det Legat, som under Navn af Etatsraad, Rector Henrichsens Jubellegat er blevet stiftet af mine forhenværende og nuværende Medlærere og Disciple, og hvis Fundats tilligemed den kongelige Confirmation her meddeles in extenso:

Vi Christian den Niende, af Guds Naade Konge til Danmark, de Venders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsteen, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenborg, Gjøre vitterligt: At eftersom hos Os allerunderdanigst er bleven ansøgt og begjært Vor allernaadigste Confirmation paa Fundats for Etatsraad Rector Henrichsens Jubellegat, saa ville Vi bemeldte herved hæftede Fundats, af hvilken en ligelydende verificeret Gjenpart er indleveret til Vort Ministerium for Kirke- og Underviisningsvæsenet, i alle dens Ord, Clausuler og Puncter allernaadigst have confirmeret og stadfæstet, ligesom Vi og herved confirmere og stadfæste samme.

Forbydende Alle og Enhver mod det, som foreskrevet staaer, Hinder at gjøre.

Givet i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn d. 11 Januar 1869.

Under Vort Kongelige Segl.

(L. S.)

Efter Hans Majestæts allerhøieste Befaling.

Al. Hansen.

Schwartzkopf.

Confirmation

paa

Fundats for Etatsraad Rector Henrichsens Jubellegat.

Fundats

for

Etatsraad, Rector Henrichsens Jubellegat.

I Anledning af, at det den 1ste October 1868 var 25 Aar siden, at Etatsraad, Rector Dr. phil. Rudolph Johannes Frederik Henrichsen tiltraadte sit Embede som Rector ved Odense Cathedralskole, have forhenværende og nuværende Medlærere og Disciple sammenskudt en

finde fundatsmæssig Anvendelse, og foranstalter de uddeelte Legatportioner udbetalte til de Paagjældende.

Den aflægger aarligt i December Termin til Lærerforsamlingen Regnskab over Legatets Indtægter og Udgifter i det forløbne Aar.

§ 8.

Til at gjennemgaae Regnskabet og paasee Tilstedeværelsen af Legatets Midler udvælger Lærerforsamlingen i October eller November Maaned en Revisor blandt Skolens faste Lærere udenfor Bestyrelsen. Efterat Bestyrelsen har besvaret hans mulige Antegnelser, paakjender Lærerforsamlingen Regnskabet, saavidt muligt før Julieferien.

§ 9.

Samtidigt dermed tager Lærerforsamlingen Bestemmelse om Uddelingen af Legatportionerne; den kan opsætte Uddelingen af indtil Halvdelen af det forløbne Aars Nettoindtægt til et følgende Aar. Beslutningerne tages med simpel Stemmefleerhed; i Tilfælde af Stemmelighed gjør Rectors Stemme Udslaget.

Legatportionerne uddeles i Løbet af hvert Aars Januar Maaned, saavidt muligt den 1ste Skoledag, og Meddelelse derom gjøres af Rector i samtlige Disciples Nærværelse og optages i Aarets Indbydelsesskrift.

§ 10.

Skulde Odense Cathedralskole blive nedlagt, skal Legatet gaae over til Odense Byes almindelige Skolevæsen under Skolecommissionens Bestyrelse; det skal da, saavidt de forandrede Forhold tillade det, anvendes i Overeensstemmelse med de i denne Fundats indeholdte Bestemmelser, og det skal altid bestaae som et særligt

Legat uden at kunne inddrages under Skolevæsenets almindelige Midler.

§ 11.

Legatet træder i Kraft, naar nedenstaaende midlertidige Bestemmelser ere opfyldte.

§ 12.

Spørgsmaal om Fortolkningen og Anvendelsen af denne Fundatses Bestemmelser afgjøres endeligt af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet.

B. Midlertidige Bestemmelser.

a.

Saalænge Etatsraad Henrichsen er ilive, anvendes Legatets Indtægter til at forrente en Gjæld af 700 Rd., som Legatet skylder til Fyens Stifts Sparekasse, og til at betale Præmie for en paa Etatsraad Henrichsens Person tegnet Livsforsikkring, stor 700 Rd., hvis Beløb i sin Tid skal anvendes til at betale fornævnte Gjæld med. Hvad derefter maatte blive tilovers, indsættes til Forrentning i Fyens Stifts Sparekasse.

b.

Ved Etatsraad Henrichsens Død udbetales Alt, hvad der indtil da maatte være oplagt, til hans tvende Døttre, Frøkenerne Emma Marie Anna og Jacobine Charlotte Vilhelmine Henrichsen, til lige Deling. Derefter udbetales Legatets Nettoindtægt i hvert Aars Juni og December Terminer til nævnte hans Døttre til lige Deling, saalænge de ere ilive. Efter den Enes Død oppebærer den Længstlevende hele Legatets Nettoindtægt, og først efter hendes Død træder det i Kraft i Over-

eensstemmelse med ovenstaaende almindelige Bestemmelser.

Odense den 23de December 1868.

C. P. B. Christensen, Adjunct.

J. C. Dreyer, Udgiver af «Fyens Stiftstidende».

V. Strøm, Overlærer.

P.H. Kragh, Overlærer.

Ogsaa et andet lignende Embedsjubilæum indtraf ifjor kort efter det ovenfor omtalte. Onsdagen d. 14de October var det 25 Aar siden Overlærer Poul Hannibal Kragh blev constitueret som Lærer her ved Skolen; men Hr. Kragh ønskede ikke, at denne Mærkedag skulde betegnes ved nogen Festlighed eller Omtale for den samlede Skole efter Morgensangen. Imidlertid erindredes den paa en smuk Maade af hans Disciple ved en Mindegave, og hans Medlærere og en Deel af hans andre Venner samledes om Middagen med ham ved et Maaltid, som aldeles ikke havde nogen officiel Charakteer og holdtes indenfor Tarvelighedens Grændser, men havde desto Mere af Hjertelighed og Yttringer af Høiagtelse for denne os alle saa kjære Collega.

---

5. Disciplene.

Imod Slutningen af forrige Skoleaar var Disciplenes Antal 186, hvoraf fjorten bleve dimitterede til Universitetet, sex forlode Skolen efter at have bestaaet ved Afgangsexamen for Realelever, og desuden fjorten udmeldtes inden det nye Skoleaars Begyndelse. Efter Indmeldelsesprøven optoges i

August f. A. otte og tyve og i Løbet af dette Skoleaar endnu to, saa at det største Antal iaar har været 182, af hvilke i Løbet af Aaret hidtil (Beg. af Juni) er udtraadt tolv, nemlig een af V stud. Cl., fem af V Realcl., to af IV Realcl., tre af III Realcl. og een af II Fællesclasse. Skolen besøges da for nærværende Tid af 170 Disciple, fordeelte paa 10 Classer i efterfølgende alphabetiske Orden (De, hvis fuldstændige Navne samt Fædres Navne ere angivne, ere de sidst optagne):

VII Classe A: 1. B. S. v. d. Aa Bertelsen. 2. P. C. A. Heilmann. 3. Th. Chr. Langkilde. 4. G. F. J. Lassen. 5. Fr. N. Meier. 6. H. J. Møller. 7. Th. B. Møller. 8. N. P. H. O. Petersen. 9. G. Philipsen. 10. V. St. J. Raabye. 11. J. Th. Suhr. 12. J. Teisen. VII B: 13. S. Th. Balslev. 14. N. Bang. 15. L. A. Lange. 16. C. F. Møller. 17. M. L. Nielsen. 18. N. Pedersen. 19. Th. L. M. Rasmussen. 20. F. V. V. Rønning.

VI Classe: 1. A. M. P. Bencke. 2. U. Birkedal. 3. H. J. Fangel. 4. F. V. H. Hansen. 5. M. V. Heilmann. 6. L. H. A. Helveg. 7. H. E. Jacobæus. 8. H. F. E. Jungersen. 9. J. B. Jungersen. 10. L. Jørgensen. 11. A. Chr. Kragh-Müller. 12. O. J. B. Kragh. 13. M. V. Krarup. 14. Hans Ditlef Christian Valdemar Krogh (Etatsraad forhenv. Amtsforvalter i Slesvig Krogh, nu i Kjøbenhavn). 15. F. Th. J. A. Nansen. 16. N. Chr. Nielsen. 17. J. F. Paulsen. 18. Th. A. Raben. 19. Chr. Ravn. 20. J. F. Torup.

V stud. Classe: 1. S. H. Clausen. 2. Chr.

A. S. Dorn. 3. O. C. Chr. Føns s. 4. H. Fr. Th. Gredsted. 5. A. H. S. Helveg. 6. P. Hofman-(Bang). 7. Joachim Peter Holm (Cancelliraad, Byfoged Holm i Middelfart). 8. S. N. Johnsen. 9. J. S. F. Jørgensen. 10. J. V. Jørgensen. 11. J. B. Kisbye. 12. J. N. Th. Michelsen. 13. J. H. Nielsen. 14. Peter Otto Frederik Olesen (Skolelærer Olesen i Aasum). 15. J. H. Teisen. 16. M. H. E. Tscherning. 17. J. Baupell.

V Realclasse A: 1. H. C. Bertelsen. 2. Chr. J. Bloch. 3. P. D. Blædel. 4. A. N. Fogtmann. 5. C. H. Schnackenburg. V R. B: 6. A. P. J. H. E. Abel. 7. A. H. G. Boldt. 8. K. G. Brandt. 9. M. V. Brandt. 10. V. Th. Meier. 11. J. M. Nissen. 12. L. Chr. Petersen. 13. D. Chr. E. Svendsen. 14. C. J. Teisen.

IV stud. Classe: 1. Edvard Christian Blauenfeldt (Pastor Blauenfeldt i Guldbjerg). 2. J. P. M. Bøgh. 3. H. N. Faber. 4. Chr. Fr. A. Gottschalck. 5. Martin Ingversen Grønlund (Oberst Grønlund i Nyborg). 6. H. Chr. Hammer. 7. N. A. E. Langkilde. 8. J. E. Olsen. 9. A. M. M. Steenbuch. 10. H. L. J. Weel. 11. A. Vognsen.

IV Realclasse: 1. L. Chr. Th. Bierfreund. 2. F. R. H. Bülow. 3. A. Gædeken. 4. Frands Valdemar Havemann (Godsforvalter Havemann paa Roisomhed). 5. A. E. Hoffgaard. 6. N. A. E. Holbech. 7. Joh. F. Klein. 8. H. J. Kruuse. 9. C. Chr. E. Lorentzen. 10. O. Th. A. Mulvad. 11. J. Nielsen. 12. C. D. Nissen. 13. Chr. U. E. Petersen. 14. A. Philipsen. 15. Niels Hansen Rasmussen (Pro-

prietair Rasmussen paa Kragsbjerg). 16. H. M. Chr. Teisen. 17. A. A. Tychsen. 18. V. E. Viingaard. 19. H. Th. Windel.

III stud. Classe: 1. Chr. Benzon. 2. L. Cl. Bertelsen. 3. L. V. E. Borch. 4. H. Christiansen. 5. Chr. L. E. Dæhnfeldt. 6. Christian Adolph Heilmann (Pastor Heilmann i Eilby). 7. J. J. Ipsen. 8. N. Th. Jepsen. 9. Th. A. Jørgensen. 10. L. P. Kofoed. 11. C. M. G. Krag. 12. P. J. J. Krag. 13. G. A. Olsen. 14. J. K. Schønberg. 15. J. Teisen. 16. A. M. Unserud.

III Realclasse: 1. J. P. Bang. 2. L. Bang. 3. R. J. D. Blædel. 4. V. L. D. Blædel. 5. P. Clement. 6. H. St. Grønlund. 7. F. L. Hey. 8. N. F. Jacobsen. 9. N. H. Johnsen. 10. A. C. Langkilde. 11. E. A. V. Langkilde. 12. Christian Marius Lauesen (Manufacturhandler Lauesen i Bogense). 13. J. H. F. Maegaard. 14. C. V. Møller. 15. J. T. Petersen. 16. C. Chr. Salchov. 17. H. P. Chr. Schmidt. 18. L. E. Schnackenburg. 19. Johannes Vilhelm Tscherning (forhenv. Skolelærer Tscherning, nu i Odense).

II Fællesclasse: 1. A. A. Th. Abel. 2. S. Bang. 3. A. Bierfreund. 4. Ernst Christopher Lorents Drechsel (Kammerjunker, Birkedommer Drechsel i Silkeborg). 5. C. O. Fogtmann. 6. C. L. W. Gredsted. 7. H. L. Helveg. 8. P. Kistrup. 9. Einar Thorkild Lund (Forvalter Lund paa Christiansminde). 10. E. Th. Nielsen. 11. R. A. Petersen. 12. H. L. F. C. Rasmussen. 13. Peder Rasmus Marius Rasmussen (Hjulmand Rasmussen i Odense). 14. P.

V. Roth. 15. Niels Thomas Schaldemose (Godsforvalter, Branddirecteur Schaldemose i Varløse). 16. O. Schmidth. 17. Th. Sprechelsen. 18. Chr. J. S. Teisen.

I Fællesclasse: 1. Georg Valentin Mathias Allerup (Jernstøber Allerup i Odense). 2. Anders Jacob Christian Andersen (Møller Andersen i Dalum). 3. Frederik Emil Andersen (Muurmester Andersen i Odense). 4. Jens Frederik Theodor Bang (Consul C. F. Bang i Odense). 5. Fritz Valdemar Wittenberg Gredsted (Hofskomagermester Gredsted i Odense). 6. Abraham Clod Hansen (Procurator J. J. Hansen i Odense). 7. Viggo Jastrau (Lærer Jastrau i Odense). 8. Valdemar Jensen (Viinhandler W. Jensen i Odense). 9. Axel Johnsen (Adjunct Johnsen). 10. Carl Gustav Christian Jørgensen (Justitsraad, Herredsfoged Jørgensen i Odense). 11. Conrad Theodor Kisby (Pastor Kisby i Skalkendrup). 12. Julius Frydendahl Maegaard (Kjøbmand Maegaard i Odense). 13. Sigismund Wolff Veith Christoph Mylius (Kammerherre Mylius til Rønningesøgaard). 14. Jens Adam Møllmann (Kjøbmand Møllmann i Odense). 15. Johannes August Hammer Schønberg (Chordegn, Lærer Schønberg i Odense). 16. Anton Nicolai Teisen (praktiserende Læge Teisen i Odense).

---

6. Stipendier og Legater.

Ved Ministeriets Skrivelse af 20de October f. A. ere Beneficierne i Skoleaaret $18\frac{68}{69}$ fordeelte saaledes:

1. Høieste Stipendium 50 Rd. og fri Underviisning: Th. V. Møller, N. Bang, N. Pedersen, J. F. Torup.

2. Mellemste Stipendium 35 Rd. og fri Underviisning: Fr. N. Meier, N. Chr. Nielsen, M. H. E. Tscherning, samt som extraordinaire Gratister: V. S. J. Raabye og A. Chr. Kragh-Müller.

3. Laveste Stipendium 20 Rd. og fri Underviisning: Th. L. M. Rasmussen, F. V. H. Hansen, L. Jørgensen, J. F. Paulsen, J. E. Olsen.

For samtlige nævnte Disciple ere Stipendierne blevne oplagte.

4. Fri Underviisning: H. J. Møller, N. P. H. O. Petersen, S. H. Clausen, A. P. J. H. E. Abel, A. H. G. Boldt, H. E. M. Hviding, J. M. Nissen, J. Nielsen, Chr. L. E. Dæhnfeldt, C. M. G. Krag, G. A. Olsen, J. K. Schønberg, H. P. Chr. Schmidt, E. Th. Nielsen, Th. Sprekelsen, og som extraordinaire Gratister, foruden de tvende forhen nævnte: L. N. Johnsen, H. N. Faber, N. H. Johnsen og A. Johnsen.

5. Underviisning for nedsat Betaling: P. Chr. E. J. W. Harder, E. Chr. Salchow, P. Kistrup, O. Schmidth.

6. Uden fri Underviisning, høieste Stipendium: C. F. Møller, U. Birkedal, H. F. Th. Gredsted; mellemste Stipendium: J. H. Nielsen, H. Chr. Hammer (oplægges); laveste Stipendium: N. Th. Jepsen, L. P. Kofoed.

De to Skolen tillagte Portioner af det Moltkeske

Legat, hver paa 40 Rd., oppebares af Disciplene F. Chr. Lorentzen og N. Bang. Efterat den Første havde forladt Skolen, er den ledigblevne Portion af Legatets Ephorus tillagt A. Chr. Kragh-Müller. Det Baggerske Præmielegat tildeeltes ved Censuren efter Hovedexamen Disciplene N. Pedersen og C. F. Møller af VI Cl., J. B. Jungersen af V Cl. og H. F. Th. Gredsted af IV Cl.

Det større Baggerske Legat for Dimissi tildeeltes Dimittenderne C. A. V. S. Hansen og P. L. Ipsen. Af Frøken Ernsts Legat bleve de to større Portioner (hver 88 Rd.) tillagte J. Jacobsen og D. Schjær, fire af de mindre (hver 73 Rd.) H. N. F. Arctander, F. Chr. Lorentzen, G N. F. Møller og H. F. V. Wandall. Endvidere erholdt af samme Legats Beholdning stud. mathes. Chr. J. Krüger, stud. med. Charl. S. F. Worm (dimitterede 1867) og stud. med. O. Kuhr (dimitteret 1866) hver en extraordinair Understøttelse af 50 Rd. Af Stipendieoverskudsfonden fik stud. med. P. K. J. Møller en Understøttelse af 100 Rd.

---

7. Udtog af Skolens Regnskab for Finantsaaret 18⁶⁸/69.

Indtægt.	Rd	ß
1. Beholdning efter Regnskabet 18 67/68	3122	52
2. Jordebogsindtægter og Indtægter af Kirker og Præstekald (efter Fradrag af Udgifterne).	12346	43
3. Renter af Skolens Capitalformue.........	1932	49
4a. Skolecontingenter.......................	7003	—
b. Tilskud fra Stipendieoverskudsfonden	480	—
5. Forskjellige ubestemte og extraordinaire Indtægter:		
Renter af Jens Mules Legat	14	36
Udenfor Finantsloven:		
Tilskud fra den almindelige Skolefond.....	3300	—
Indeholdte Præmier til Livrente- og Forsørgelsesanstalten	719	4
Summa Indtægt	28917	88
Naar Udgiften fradrages med	25143	80
Bliver Kassebeholdningen den 31te Marts 1869	3774	8

	Udgift.	Rd	ß
1.	Gager til faste Lærere	17451	32
2.	Inspectors og Bibliothekarens Løn	250	—
3.	Pedellens Løn	202	—
4.	Personligt Tillæg til Lærerne som Godtgjørelse for Tab af Andeel i Skolepenge	1480	—
5.	Timeunderviisning og for Extratimer til Skolens faste Lærere	1891	90
6.	Pensioner	133	86
7.	Bibliotheket og de videnskabelige Apparater	346	9
8.	Bygningernes Vedligeholdelse	450	70
9.	Leie af en Svømmeplads	25	—
10.	Inventariets Vedligeholdelse	131	24
11.	Brændsels- og Belysningsfornødenheder	593	52
12.	Skatter og Afgifter	331	23
13.	Regnskabsføringen	470	—
14.	Forskjellige løbende og extraordin. Udgifter:		
	a) Skoleopvartning	20	—
	b) Reengjøring	76	56
	c) Porto, Protocoller, Skrivematerialier og Afskrivning	176	8
	d) Programmer og Skolehøitideligheder	174	48
	e) Andre Udgifter	160	—
15.	Riffelskydningsøvelser	60	58
	Udenfor Finantsloven:		
	Indsendte Præmier til Livrente- og Forsørgelsesanstalten	719	4
	Summa Udgift	25143	80

8. Bibliotheket.

I nedenstaaende Fortegnelse over Bibliothekets Tilvæxt indtil Enden af Mai ere de fra Cultusministeriet sendte Skrifter betegnede med †, Privates Gaver med *. Løbenummerne henvise til de tilsvarende Rubriker i den i 1859 udkomne Hovedfortegnelse.

I. Literaturhistorie.

2. † Aarsberetninger og Meddelelser fra det store kgl. Bibl. Udg. af Chr. Bruun. 3. H. Kbh. 1867.

6. † Ersleв, Th. H., Suppl. til „Alm. Forfatter-Lexicon for Konger. Danm. med tilhørende Bilande" indtil Udg. af A. 1853. 1—3. B. Kbh. 1858—68. (Slutn.)

* Rørdam, H. F., Kl. Christoffersen Lyksanders Levnet samt hans Bog om Danske Skribenter. Kbh. 1868.

7. Linnström, H., Svenskt boklexikon. Åren 1830—1865. 2—4. h. Stokh. 1868—69.

8. * Verzeichniß der Bücher, Landkarten etc., welche neu erschienen oder neu aufgelegt worden sind. 1867—68. Lpz.

12. Archiv f. das Studium der neueren Sprachen u. Literaturen, hrsg. v. L. Herrig. 42—43. B. Brnschw. 1868.

Literarisches Centralblatt für Deutschland, hrsg. v. Fr. Zarncke. 1869. Lpz. 4.

II. Encyclopædiske og blandede Skrifter.

15a. Folkelæsning. 16—23 Kbh. 1868—69.

Nytaarsgave, udg. af Foreningen „Fremtiden". 4. Aarg. Kbh. 1869.

† Oversigt over d. kgl. dsk. Vidensk. Selsk. Forhandlinger m. m. 1865 Apr.—Decbr. Af G. Forchhammer. 1866 Nr. 7, 1867 Nr. 4—6, 1868 Nr. 1—2. Af J. J. S. Steenstrup. Kbh.

15b. Dansk Tidsskrift for Kirke- og Folkeliv, Literatur og Kunst, udg. af H. Scharling. Kbh. 1869.

For Ide og Virkelighed, et Tidsskr. udg. af R. Nielsen, B. Bjørnson og R. Schmidt. Kbh. 1869.

For Romantik og Historie. Et Maanedsskrift udg. af H. P. Holst. Kbh. 1868—69.

Fra alle Lande. Et Maanedsskr. f. nyere Reisebeskr. etc. udg. af J. U. A. Holm. 8—9. D. Kbh. 1868—69.

Illustreret Tidende. Kbh. 1869. Fol.

Illustreret Tidsskrift for de nyeste Reisebeskrivelser m. m. Udg. under Ledelse af J. C. Tuxen. 1—2. Aarg. Kbh. 1868—69. 4.

Nordisk Tidskrift för Politik, Ekonomi och Litteratur, utg. af G. K. Hamilton. 1869. Lund.

III. Sprog- og Nationalliteraturer.

21. † Berg, C., Om Sprogenes Udbredelse og Slægtskab. Prg. Frederiksb. 1868.

35. Epigrammatum anthologia Palatina, annotatione var., metrica versione Grotii, et apparatu critico instruxit F. Dübner. Vol. 1. Paris 1864.

Homer.

† Aars, J., Om Iliadens 18de Bog. Prg. Kristn. Aars & Voss 1868.

† Aulin, L. A. A. Om de Homeriska sångernas

förhållande till det grekiska lifvet och bildningen. Prg. Stockh. gymn. 1868.

* Julien, L'empereur, Défense du paganisme, en gr. et en fr., avec des dissertations et des notes; par le Marquis d'Argens. T. 1—2. 2. éd. Brl. 1767. (1 B.)

Lysias, Reden, übs. v. F. Baur. 2. Aufl. Stuttg. 1868.

Platons Theaitetos, ovs. og oplyst ved Anmr. af B. T. Dahl og F. C. B. Dahl. Kbh. 1869.

38. Ciceros, M. T., Kato den Ældre og Lælius eller om Alderdommen og Venskabet. Paa Dansk ved L. Ove Kjær. Kbh. 1869.

—— Werke. 20—22. Abth. Stuttg. 1843—61.

† Lund, G., Kritiske Bemærkninger om Texten i Ciceros Lælius. Prg. Aalb. 1868.

Horats.

† Taralsen, E. W., Endel Tillægsbemærkninger til Lembckes Udg. af Horats' Oder og Breve. Prg. Tromsø 1868.

Juvenalis, D. J., Satiren, übs. v. W. Hertzberg u. W. S. Teuffel. Stuttg. 1867.

† Ovidii epistolarum heroidum epistola XII, «Medea Jasoni», Suethicis versibus expressa a P. F. Widmark. Prg. Luleå 1868. 4.

—— Werke. Metrisch übs. v. H. E. Pfitz, E. F. Metzger, W. Hertzberg u. H. Wölffel. 1—4. Abth. Stuttg. 1833—67. (Slutn.)

Sallustius Krispus', C., Katilinariske Sammensværgelse og jugurthinske Krig. Paa Dansk ved L. Ove Kjær. Kbh. 1869.

† Virgilii Aeneis. 2. sången. Metr. öfvs. af C. J. Lindbom. Nyköping 1868. 4.

42. Tidskrift for Philologi og Pædagogik. 7. Aargs. 4. H., 8. Aargs. 1—2. H. Kbh. 1868—69.

49. Dahl, H., 100 danske ord, nogle iagttagelser af modersmålets brug i nutid og fortid. Kbh. 1868.

50. † Wimmer, L. F. A., Navneordenes böjning i ældre dansk. Kbh. 1868. (Disp.)

51. Flor, C., Haandbog i den danske Litteratur. 4. Udg. Kbh. 1854.

——, ——. 5. Udg. Kbh. 1860.

52. Andersen, H. C., Samlede Skrifter. 25—28. B. Kbh. 1868.

Goldschmidt, M., Smaa Fortællinger. Kbh. 1868.

——, Rabbi'en og Ridderen. Drama i 3 Acter. Kbh. 1869.

Nielsen, A., Bondeliv. Fortællinger. 3. Sml. Kbh. 1869.

Saint-Aubin, A. N. de, Samlede Skrifter af Carl Bernhard. 2. Udg. 1—2. B. Kbh. 1869.

Öhlenschlæger, A.

Liebenberg, F. L., Bidrag til den Øhlenschlægerske Literaturs Historie. 1. B. Kbh. 1868.

52b. Welhaven, J. S., Samlede Skrifter. 1—8. B. Kbh. 1867—68. (Slutn.)

55. Brandt, K. H., Afhandling i svensk prosodik. Prg. Östersund 1868.

† Sundén, D. A., Ur svenska språkets ordbildningslära. Prg. Westerås 1868.

57. Grimm, J. u. W., Deutsches Wörterbuch. Fortges.

v. R. Hildebrand u. K. Weigand. 4. Bs. 2. Abth. 1. Lfr. u. 5. Bs. 8. Lfr. Lpz. 1868.

66. * Løkke, J., Engelske Stiløvelser. Kristn. 1869.

67. Shakspeare's, W., Dramatiske Værker, ovs. af E. Lembcke. 14—16. (24—26.) H. Kbh. 1868—69.

68. † Holfeldt, M. K., De vigtigste romanske Ord i det franske Sprog, alphab. ordnede og forklarede. Prg. Bergen 1868.

Littré, E., Dictionnaire de la langue Française. 1—21. livr. Paris 1863—69. 4.

69. † Aspling, H., Traité des propositions subordonnées dans la langue française. 1. Prg. Norrköping 1868.

72. Molières Lystspil, ovs. af V. Arnesen Kall. 1—3. H. Kbh. 1869.

74. Tasso's, Torqv., befriede Jerusalem, ovs. af V. J. S. Bisted. 4. Sang. Prg. Hors. 1868.

IV. Theologi.

85. Vilstrup, Krarup, Palæstina eller det hellige Land, udførlig beskrevet. Aalborg 1867.

† Vogt, V., Det hellige Land. Prg. Christn. Kathsk. 1868.

88. * Archiv für alte u. neue Kirchengeschichte, hrsg. v. C. F. Stäudlin u. H. G. Tzschirner. 1—4. B. Lpz. 1814—20.

† Hansen, Th., Kirkehistorie fra Roms Katakomber. Kbh. 1868. (Disp.)

* Holbergs, L., Kirkehistorie. Udg. ved F. L. Liebenberg. 2. D. Kbh. 1868.

89. Laurenssen, P., Malmøbogen. Udg. ved H. F. Rørdam. Kbh. 1868.

* Ledetraad i den danske Kirkes Historie. Odf. 1868.

97. Birkedal, V., Den hellige Historie og Troen. I—II. Odf. 1867—68.

* Catechismus integer, ex minore Lutheri et recepta præterea doctrina pure evangelica, jussu regio revisus. Haun. 1768.

Rørdam, T. S., Den kristelige Lære, fremstillet i Sammenhæng. Kbh. 1868.

99. * Gesang-Buch, Neu eingerichtets Kirchen- u. Haus-, welches den Kern alter u. neuer Lieder in sich fasset etc. Kph. 1775.

* Kirkepsalmer udg. til Prøve af Kbhs. geistlige Convents Psalme-Comitee. 2. Opl. Kbh. 1848.

* Knapp, A., Evangelischer Liederschatz für Kirche u. Haus. Eine Samml. geistlicher Lieder aus allen christl. Jahrhunderten. 1—2. B. Stuttg. u. Tüb. 1837.

101. * (Saint-Simon,) Nouveau Christianisme, dialogues entre un conservateur et un novateur. 1. dial. Paris 1825.

V. Philosophi.

103. Kofoed-Hansen, Et Folk — Folket. Bidrag til Demotheismens Characteristik. Kbh. 1869.

Nielsen, R., Religionsphilosophie. Kbh. 1869.

VI. Æsthetik.

104. Hauch, C., Afhandlinger og æsthetiske Betragtninger. (Ny Række.) Kbh. 1869.

VII. Pædagogik.

106. † Povelsen, S., Bidrag til Samvirken mellem Hjemmet og Skolen. Prg. Rosk. 1868.

† Schultz, V. E., Om Latinundervisningen i de tre lägre Latinklasserna. Prg. Linköping 1868.

Zeitschrift für das Gymnasialwesen. Hrsg. v. H. Bonitz, R. Jacobs, P. Rühle. 23. (Neue Folge 3.) Jahrg. Brl. 1869.

109. † Bugge, F. M., 24 norske Udarbeidelser af Skolens Disciple. Prg. Molde 1868.

111. * Grünfeld, H. P. H., Ueber mathematischen Unterricht auf Gymnasien. Prg. Schleswig. 1869.

113. † Aars, J., Om indførelse af øvelser i den græsk-makedoniske elementartaktik i latinskolerne. Prg. Kristn. Aars & Voss 1868.

† Christophersen, H. E., Reglement for Gymnastik og Exercitie i Skolen. Prg. Molde 1868.

114. † Hult, H. F., Waldenström, P., Reseberättelser. Prgg. Stockh. n. elmtsk., Umeå 1868.

116. Kjøbenhavns Universitet.

† Prg. til Reformf. 1867, til Kong. Fødsf. 1868. 4.

† Forelæsningskatalog 1868, 1—2.

† Liste over Afgangsex. og Adgangsex. 1868.

† Liste over philos. Examen 1868.

† Panum, P. L. Det medicinske Studiums og Examensvæsens Reform ved Kbhs. Univ. Kbh. 1868.

† ——, Orienterende Bidrag til Diskussionen om det medicinske Studiums og Examensvæsens Reform ved Kbhs. Univ. Kbh. 1868.

† Programmer til Ex. 1868 fra de lærde Skoler og høiere

Realskoler i Aalborg, Aarhuus, Frederiksborg, Helsingør, Herlufsholm, Horsens, Kjøbenhavn (Mtrpsk., Brgdsk. i Kbh., Brgdsk. p. Chrh., v. Westens Inst., Latin- og Realsk. i St. Kongensg., Haderslev Læreres Skole), Kolding, Nykjøbing, Odense, Randers, Reykjavik (1867), Ribe, Roskilde, Rønne, Slagelse, Sorø, Viborg, Vordingborg.

Nykjøbing. — † Wittrup, M., Bidrag til Nykjøbing Cathsks. Hist. Prg. Nykjøbing 1868.

Odense. — † Henrichsen, R. J. F., Bidrag til Skolens Hist. 10. H. Prg. Ods. 1868.

Thisted. — * Prg. fra Thisted Realskole til Ex. 1868.

117. Schleswig. — * Prg. fra Schleswig Domschule 1869. 4.

119. † Programmer til Examen 1868 fra de høiere Skoler i Aalesund, Arendal, Bergen, Christiania (Kathsk., Nissens Sk., Aars' og Voß'), Christiansand, Christiansund, Kongsberg, Molde, Skien, Stavanger, Trondhjem, Tromsø.

Aalesund. — † Katalog over Bibl. og den mineralogiske Samling. Prg. Aalesund 1868.

Christiania, Nissens Skole. — † Kort Fremstilling af Skolens Hist. siden dens Oprettelse. Prg. 1868.

Kongsberg. — † Katalog over Skolens Bibl. Prg. Kongsberg 1868.

Stavanger. — † Tillæg til Bibliotheks-katalogen og Fortegnelse over Discipelbibliotheket. Prg. Stavanger 1868.

† Programmer til Examen 1868 fra Carlskrona, Carlstad, Christianstad, Falun, Gefle, Göteborg, Halmstad, Helsingborg, Hernösand, Hudiksvall, Jönköping, Kalmar, Linköping, Luleå, Lund,

Malmö, Norrköping (2), Nyköping, Skara, Stockholm (Gymn., Nya elementarsk.), Strengnäs, Umeå, Upsala, Wenersborg, Westervik, Westerås, Wexjö, Wisby, Örebro, Östersund.

Göteborg. — † Heurlin, A. O., Bidrag till Hvitfeldtska Stipendii-stiftelsens historia sedan år 1814. Prg. Göteborg 1868.

Norrköping. — † Aspling, H., Bidrag till Norrköping skolas yttre historia. Prg. Norrk. 1868. Nr. 2. 4.

VIII. Lovkyndighed.

122. Love og Anordninger m. m. f. A. 1868. Sml. og udg. af T. Algreen-Ussing. 13. D. Kbh. 1869. Hovedregister 1823—67. Kbh. 1868.

† Samling af Love og Anordninger m. v. af mere alm. Interesse, udg. efter Indenrigsministeriets Foranstaltning. 7. Bs. 3—4. H. Kbh. 1868.

Kgl. Reskripter og Resolutioner m. m. f. A. 1862, sml. og udg. af T. Algreen-Ussing. Nyeste Række. Kbh. 1868.

X. Historie og Geographi.

131. Almanak, Univs. lille, f. A. 1868, 69.

Skriv- og Reise-Calender f. 1868, 69.

132. Beckers Verdenshistorie. 17. B. (Arnd, E., Tyve Aars Hist. 1848—67) ovs. af N. Bache. 1—2. H. Kbh. 1869.

143. * Bang, J. P., Historiens vigtigste Begivenheder fragmentarisk fremstillede. Kbh. 1868.

Riant, P., Skandinavernes Korstog og Andagtsreiser til Palæstina (1000—1350). Kbh. 1868. (Slutn.)

144. Figuier, L., Jordkloden efter Syndfloden. Efter Orig. 3. Opl. Kbh. 1869. (Slutn.)

Petermann, A., Mittheilungen über wichtige neue Erforschungen auf dem Gesammtgebiete der Geographie. — Ergänzh. 23-25, 27. Gotha 1869. 4.

146. Livingstones 2. Reise i Syd-Afrika. Ovs. af M. Th. Woldike. Kbh. 1868.

147. † Aarsberetninger fra det kgl. Geheimearchiv, udg. af C. F. Wegener. 4. Bs. 3. H. Kbh. 1868. 4.

Danske Magazin, 4. Række. Udg. af d. kgl. Selsk. for Fædrelandets Hist. og Sprog. 2. Bs. 2—3. H. Kbh. 1867—69.

Samlinger, Danske, for Hist., Topogr., Personal- og Literaturhist. Udg. af Chr. Bruun, O. Nielsen og A. Petersen. 3. Bs. 4. H., 4. Bs. 1—3. H. Kbh. 1868—69.

148. Müllers, L. C., Danmarks Historie. 3. Udg. ved J. T. A. Tang. 3. Ds. 2. H. (12. H.) Kbh. 1868.

149. Oldskrift-Selskab, Det kgl. nord., Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie. 1868, 1869. 1. H. Kbh.

166. Hansen, J. A., Vor Forfatnings-Historie fra 1848 til 1866. 8—12. H. Kbh. 1868—69.

Vaupell, O., Kampen for Sønderjylland 1848—50. 3. D. (Krigen 1850). Kbh. 1867.

167. Krogh, F., De danske Majorater. En genealogisk Haandbog. Kbh. 1868.

168. * Eilskov, P., Stamtavler over Slægten Eilskov. Ods. 1869.

† Hundrup, F. C., Christ. Fred. Ingerslev. Nekrolog. Prg. Aarh. 1868.

Abrahamson, F., B. H. F. A. Læssøe. Et biographisk Udkast. Kbh. 1869.

Overskou, Th., Af mit Liv og min Tid (1798—1830). Kbh. 1868.

169. † Statistiske Meddelelser. 7. B. Udg. af det stat. Bureau. Kbh. 1868.

† Statistisk Tabelværk. Udg. af det stat. Bureau. 3. Række, 8—11. B. Kbh. 1867—68. 4.

170. † Lassen, Bidrag til Helsingørs Historie. Prg. Helsgr. 1868.

* Uddrag af Odense Communalbestyrelses Forhandlinger f. A. 1867. 6. Aarg. Odſ. 1868.

Helms, J., Ribe Domkirke, undersøgt og beskreven af. 1—2. H. Kbh. 1869. Fol.

176. Keyser, R., Samlede Afhandlinger. Christn. 1868.

Lassen, H., Henrik Wergeland og hans Samtid. Christn. 1866.

† Meddelelser fra det norske Rigsarchiv, indeh. Bidrag til Norges Hist. af utrykte Kilder. 1. B. I—II. Christn. 1865—67.

† Nielsen, Y., De nordenfjeldske Begivenheder i 1657—60. Prg. Christn. Nissens Sk. 1868.

† Norske Magasin. Skrifter og Optegnelser angaaende Norge og forfatt. efter Reformationstiden. Udg. af N. Nicolaysen. 2. Bs. 3—5. H. Christn. 1866—68.

177. † Bendixen, B. E., Efterretninger om Nordmör og Kristiansund. Prg. Kristiansund 1868.

178. † Ahlqvist, A. G., Konung Erik XIVs fängelse och död. Prg. Jönköping 1868.

Fryxell, A., Berättelser ur svenska historien. 37—38. d. Stockh. 1868.

† Stenkula, A. O., Om skånska städernas författning vid mediet af 17:de århundradet. Prg. Malmö 1868. 4.

180. * Nestors russiske Krønike, ovs. og forklaret af C. W. Smith. Kbh. 1869.

189. † Schiern, F., Konger. Skotlands endelige Forening med Konger. England til Konger. Storbritanien. Prg. Kbhs. Univ. Ref. 1867. 4.

208b. Hansen, Th., Græske Forhold, belyste ved. 1. Kbh. 1868.

210. † Westergaard, N. L., Bidrag til de indiske Lande Málavas og Kanyakubjas Historie. Prg. Kbh. Univ. K. F. 1868. 4.

216. † Lampe, J. F., Fortegnelse over de Kandidater, som ere dimitterede fra Bergens Sk. 1756—80. Prg. Bergen 1868.

217. † Larsson, L. M., Minnestal öfver D:r S. Hardin. Prg. Karlstad 1868. 4.

217. Wergeland, H., Breve. Udg. af H. Lassen. Christn. 1867.

227. † Tidsskrift, Historisk, 3. Række, udg. af den dsk. hist. Forening. 6. Bs. 1—2. H. Red. af E. Holm. Kbh. 1867—68.

XI. Mathematik.

230. Sonnet, H., Dictionnaire des mathématiques appliquées. Paris 1868. (Slutn.)

Tidsskrift for Mathematik. Udg. af C. Tychsen. 2. Række. 5. Aarg. 1869. Kbh.

Zeitschrift für Math. u. Physik hrsg. v. O. Schlömilch, E. Kahl u. M. Cantor. 14. Jahrg. 1869. Lpz.

236. Petersen, Jul., Geometriske Opgaver til Skolebrug. Kbh. 1867.

238. Steen, A., Begyndelsesgrunde i den analyt. Geometri. 2. omarb. og forøg. Udg. Kbh. 1869. 4.

240. † Smitt, J. D., Några satser ur vibrationstheorien. Prg. Linköping 1868.

XII. Naturvidenskab.

242. Aus der Natur. Lpz. 1869.

Tidsskrift f. popul. Fremst. af Naturvidenskaben, udg. af C. Fogh, C. F. Lütken og E. Warming. 4. Række. 1. B. Kbh. 1869.

243. Tidsskrift for Physik og Chemi. Udg. af A. Thomsen og J. Thomsen. 7. Aarg. Kbh. 1868—69.

250. Jahrbuch, Berliner astronomisches, f. 1868, 69. Hrsg. v. W. Foerster (u. Powalky). Brl. 1866—67.

253. † Jespersen, M., Phorphoriten paa Verdensudstillingen 1867 og Phosphoriten paa Bornholm. Prg. Rønne 1868.

254. Hofmeister, W., Handbuch der physiologischen Botanik. 1. Bs. 1—2. Abth. (Die Lehre von der

Pflanzenzelle u. allg. Morphologie der Gewächse). Lpz. 1867—68.

Sachs, J., Lehrbuch der Botanik nach dem gegenwärtigen Stand der Wissenschaft. Lpz. 1868.

† Scheutz, N. J., Svenska Fanerogamernas och Bräkenarternas vetenskapliga namn. Prg. Wexjö 1868.

Schnizlein, A., Iconographia familiarum naturalium regni vegetabilis. 19. H. Bonn (1868). 4.

255. † Lindström, G., Om Gotlands nutida mollusker. Prg. Wisby 1868.

† Sundström, C. R., Örebro läns vertebratfauna. Prg. Örebro 1868.

257. † Smith, A., Fremstilling af Dr. A. Combes Regler for Sundhedspleien. Prg. Arendal 1868.

† Stage, G. G., Undersøgelser ang. Barselfeberen i Danm. udenfor Kbh.' Kbh. 1868. (Disp.)

† Toft, L. F., Om Ulceration og Perforation af processus vermiformis. Kbh. 1868. (Disp.)

† Wiinstedt, W., Bidrag til Læren om den scarlatinøse Albuminuri. Kbh. 1868. (Disp.)

† Winslövs, J. B., Thesis om Dødstegnene: «Mortis incertæ signa etc». Udg. og ovs. af V. Heise. Prg. Sorö 1868.

XIII. Techniske og oekonomiske Videnskaber.

258. Krarup, Chr., Om Ventilation af private Bygninger. Kbh. 1869.

XIV. Landkort, Kobbere m. m.

263. Stieler, A., Hand-Atlas über alle Theile der Erde u.

über das Weltgebäude. Vollständige Ausgabe in 84 Karten. Gotha 1867—68. Tværfol.

265. Danske Mindesmærker, udg. af en Forening. 11—12. H. Kbh. 1868. Fol.

Hogarths, W., Værker. En fuldst. Udg. med staalstukne Tegninger efter Hogarths Originaler. Texten ved H. P. Holst. 1—9. Lvr. Kbh. 1868—69.

De offentlige Examiner
i
Odense Cathedralskole for Aaret 1869
foretages i følgende Orden:

A. Afgangsexamen.

Torsdag	den 8 Juli	Kl. 8.	VII Cl. A.	Hebraisk.
Mandag	„ 12	—— 10.	VII Cl. A. α.	Naturlære.
—	„ „	—— 4.	VII Cl. A. β.	Naturlære.
Tirsdag	„ 13	—— 8.	VII Cl. A.	Arithmetik.
Onsdag	„ 14	—— 8.	VII Cl. A. α.	Historie.
—	„ „	—— 3.	VII Cl. A. β.	Historie.
Fredag	„ 16	—— 8.	VII Cl. A. α.	Geometrie.
—	„ „	—— 3.	VII Cl. A. β.	Geometrie.
Mandag	„ 19	—— 8.	VII Cl. A. α.	Latin.
—	„ „	—— 8.	V Realcl. A.	Fransk.
—	„ „	—— 10.	V Realcl. A.	Tydsk.
—	„ „	—— 3.	VII Cl. A. β.	Latin.
—	„ „	—— 3.	V Realcl. A.	Naturlære.
Tirsdag	„ 20	—— 8.	VII Cl. A. α.	Græsk.
—	„ „	—— 8.	V Realcl. A.	Mathematik.
—	„ „	—— 11.	V Realcl. A.	Engelsk.
—	„ „	—— 3.	VII Cl. A. β.	Græsk.
—	„ „	—— 3.	V Realcl. A.	Historie og Geographie.
Onsdag	„ 21	—— 8.	V Realcl. A.	Naturhistorie.

B. Skolens Hovedexamen.

Tirsdag den 22de Juni.

8—12. V Realcl. B. Udarb. i Modersm. (bunden Opg.).
3—7. V Realcl. B. Regning.

Onsdag den 23de Juni.

8—12. VII Cl. B. Udarbeidelse i Modersm. (fri Opg.).
8—12. V Realcl. B. Geometrisk Opgave.
3—7. VII Cl. B. Version.
3—7. V Realcl. B. Tydsk Stiil.

Fredag den 25de Juni.

8—12. VII Cl. B. Latinsk Stiil.
8—12. V Realcl. B. Arithmetisk Opgave.
3—7. VII Cl. B. Arithmetisk Opgave.
3—7. V Realcl. B. Engelsk Stiil.

Løverdag den 26de Juni.

8—12. VII Cl. B. Geometrisk Opgave.
8—12. V Realcl. B. Udarb. i Modersm. (fri Opg.).
2—6. VII Cl. B. Udarb. i Modersm. (bunden Opg.).
2—6. V Realcl. B. Geometrisk Tegning.

Torsdag den 8de Juli.

8—11. VI Cl. Dansk Stiil.
8—11. V og IV st. Cl. Dansk Stiil.
8—11. V Realcl. B. Mathematik.
8—11. IV Realcl. Tydsk Stiil.
8—11. II Cl. Dansk Stiil.
11—1. I Cl. Regning.
3—6. IV Realcl. Religion.
3—6. III st. Cl. Fransk.
3—6. III Realcl. Naturhistorie.

Fredag den 9de Juli.

8—11. VI Cl. α. Mathematik.
8—11. V st. Cl. Latin.
8—11. IV st. Cl. Latinsk Stiil.
8—11. IV Realcl. Dansk Stiil.
8—11. III Realcl. Dansk Stiil.
8—11. I Cl. Dansk Stiil.
3—6. VI Cl. β. Mathematik.
3—6. III st. Cl. Religion.
3—6. II Cl. Tydsk.

Løverdag den 10de Juli.

8—10. VII Cl. B. Historie.
8—11. VI Cl. Græsk.
8—11. V st. Cl. Latinsk Stiil.
8—12. V Realcl. B. og IV Realcl. Engelsk.
8—11. IV st. Cl. Mathematik.
8—11. III st. Cl Dansk Stiil.
2—5. III Realcl. Arithmetik.
2—5. II Cl. Regning.
2—5. I Cl. Tydsk.

Mandag den 12te Juli.

8—11. VI Cl. Latinsk Stiil.
8—11. V st. Cl. Græsk.
8—12. IV st. Cl. Historie og Geographie.
8—11. IV Realcl. Engelsk Stiil.
8—11. III Realcl. Tydsk.

8—11. I Cl. Religion.
3—6. IV Realcl. Geographie.
3—6. III ft. Cl. Latin.
3—6. II Cl. Naturhistorie.

Tirsdag den 13de Juli.

8—11. VII Cl. B. Græsk.
8—11. VI Cl. Latin.
8—11. V ft. Cl. Naturhistorie.
8—11. V Realcl. B. Historie og Geographie.
8—11. III Realcl. Historie.
3—5. IV ft. Cl. Latin.
3—6. IV Realcl. Fransk.
3—6. II Cl. Historie.
3—6. I Cl. Dansk.

Onsdag den 14de Juli.

8—12. VII Cl. B. og V Realcl. B. Naturlære.
8—11. VI Cl. Tydsk.
8—11. V ft. Cl. Fransk.
8—11. III Realcl. Religion.
8—11. II Cl. Dansk.
3—5. IV ft. Cl. Græsk.
3—6. IV Realcl. Regning.
3—6. III ft. Cl. Arithmetik.

Fredag den 16de Juli.

8—11. VI Cl. Naturhistorie.
8—12. V ft. Cl. Historie og Geographie.
8—12. V Realcl. B. og IV ft. Cl. Tydsk.
3—6. IV Realcl. Historie.
3—6. III ft. Cl. Naturhistorie.
3—6. III Realcl. Engelsk.
3—6. II Cl. Fransk.
3—6. I Cl. Historie.

Løverdag den 17de Juli.

3—6. VI Cl. Historie.
3—6. V ft. Cl. Tydsk.
3—6. V Realcl. B. og IV ft. Cl. Fransk.
3—6. IV Realcl. Naturhistorie.
3—6. III Realcl. Regning.

Mandag den 19de Juli.

8—12. VII Cl. B. Mathematik.
8—11. VI ft. Cl. Geographie.

8—11. II Cl. Religion.
3—6. IV st. Cl. Religion.
3—7. III st. Cl. Historie og Geographie.
3—6. III Realcl. Fransk.
3—6. I Cl. Geographie.

Tirsdag den 20de Juli.

8—11. VI Cl. Religion.
8—12. V Realcl. B. og IV st. Cl. Naturhistorie.
8—11. III Realcl. Geographie.
3—7. V st. Cl. Mathematik.
3—6. IV st. Cl. Religion.
3—7. IV Realcl. Mathematik.

Onsdag den 21de Juli.

8—11. VII Cl. B. Latin.
8—11. VI Cl. Fransk.
8—11. IV Realcl. Tydsk.
8—11. III Realcl. Geometrie.
8—11. II Cl. Geographie.
10—12. I Cl. Naturhistorie.

Løverdagen den 17de Juli Kl. 8 foretages Indlemmelsesprøven med dem, som ere anmeldte til Optagelse i Skolen.

Torsdagen den 22de Juli Kl. 10. Translocation og Bekjendtgjørelse af Afgangsexamens Udfald.

Disciplenes Fædre og Foresatte samt andre Skolens og Videnskabernes Velyndere indbydes herved til at beære disse Examiner med deres Nærværelse.

Henrichsen.

